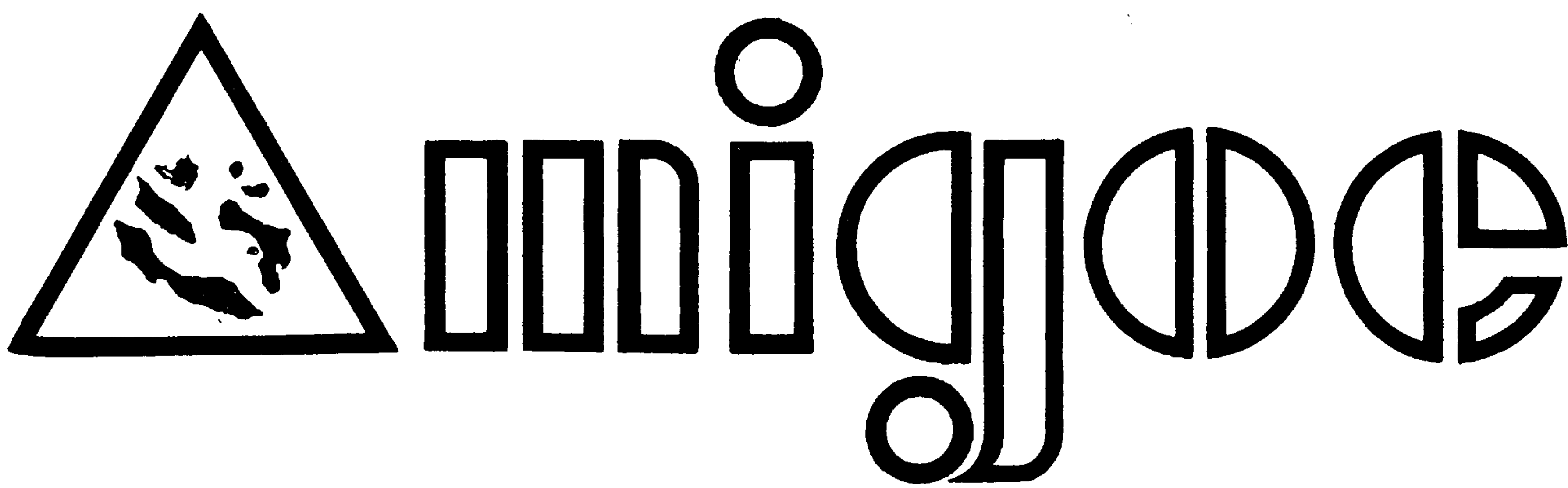

Vandaag

* Naarendorp: Suriname door Westen in Oostblok geplaatst, p. 1
* Plan voor volledige Havo op Bonaire, p. 2
* Tekening partij-lijsten volgens oud systeem zelf, p. 3
* ABVO steunt CFW toch ondanks verleden, p. 3
* Zaandam wil niet wnd gezaghebber worden, p. 5
* Tres ekipo empatá na promé puesto den sòftbòl AA maskulino, p. 7

MR HARVEY NAARENDORP ..... in Oostblok .....

100STE JAARGANG – No.: 17 VRIJDAG 21 JANUARI 1983

Gebeurtenissen 8 december geisoleerd weergegeven

"WESTEN PLAATST ONS IN OOSTBLOK"

Naarendorp: Suriname tegen "imperialisme"

PARAMARIBO — „Suriname botst op enorme actie vanuit Den Haag en Washington. Ten eerste is er een persactie die gericht is tegen Suriname. Ten tweede is er op diplomatiek niveau enorme activiteit waarbij de gebeurtenissen van 8 en 9 december geïsoleerd worden weergegeven. Bovendien worden flagrante leugens gebruikt, onder andere over de aanwezigheid van Cubanen en Cubaanse militairen in ons land". Dit heeft de Surinaamse demissionaire minister van Buitenlandse Zaken, Harvey Naarendorp, verklaard in een televisievraaggesprek in Paramaribo, waarvan het gecontroleerde nieuwsagentschap SNA gisteren melding heeft gemaakt.

De Surinaamse minister verklaarde te geloven dat het bewuste politiek is van de regeringen in genoemde hoofdsteden om het Surinaamse proces in een blokpolitieke sfeer te plaatsen. "De artikelen die ik heb gelezen, de commentaren die ik heb gehoord van collega's komen er op neer dat Suriname zou hebben gekozen voor het oostblok en nu dus onder leiding van Moskou zou staan". "Wij begrijpen deze benadering omdat het uiteraard zo is dat de westerse wereld deze benadering kiest om ons vastgeklonken te houden aan het Westen. Dit zeg ik in de eerste plaats omdat men ervan uitgaat dat met deze propagandavoering er angst zal ontstaan bij de bevolking in Suriname. Er is jaren terug op bijna achterlijke wijze het anti-communisme gepredikt in ons land en daar wil men nu weer op varen", aldus de Surinaamse minister.

Volgens Naarendorp moeten de Surinamers rekening houden met de propaganda-acties omdat "wij weten dat Suriname, en een ieder die de feiten onder ogen wil zien kan dit voor zichzelf nagaan, een ongebonden buitenlandse politiek voert en in de eerste plaats ernaar streeft om een eigen ontwikkeling hier mogelijk te maken".

"Hoofdzaak is dat Suriname met het overgrote deel van de landen van de wereld is gewikkeld in een strijd tegen het systeem dat wij aanduiden als het imperialisme". Naarendorp verklaarde dat Suriname er moe van is deel uit te maken van een internationaal systeem dat de "beslissingen niet neemt met ons volk, maar zonder ons volk". "Wij zijn er moe van te passen in een systeem waarbij de economische doelen die worden nagestreefd in de eerste plaats gericht zijn op buitenlandse bedrijven die hier functioneren en niet op het belang van de meerderheid van ons volk", aldus de minister voor de Surinaamse televisie. Hij zei dat het imperialisme erop gericht is landen te laten functioneren niet op basis van hun eigen belang, "maar op basis van belangen van grote metropolen in West-Europa en de Verenigde Staten".

Fred Derby: Ik was niet bij executies

PARAMARIBO/DEN HAAG — De Surinaamse vakbondsleider Fred Derby is verbolgen over berichtgeving in de Nederlandse pers rond zijn persoon. Derby spreekt van volkomen onjuiste berichten over zijn rol in de gebeurtenissen op en onmiddellijk na 8 december.

"Verhalen als zou ik executies op 8 december hebben moeten bijwonen en daarna zijn opgenomen in een psychiatrische inrichting verwijs ik naar het rijk der fabelen". Ook het bericht dat zijn reis naar Nederland, enkele weken geleden, zou zijn gemaakt in opdracht van Bouterse om Nederland te overreden de ontwikkelingshulp weer op gang te brengen was volgens Derby volledig onjuist.

"Ik vind dat ik door de pers vreselijk ben behandeld", aldus Derby in een telefonisch vraaggesprek met het ANP. "Ik werd in de nacht van 8 december om half drie 's nachts gearresteerd en de volgende avond weer vrijgelaten", zegt Derby. Over zijn bezoek aan Nederland zegt de leider van de vakcentrale C 47: "Ik had gewoon behoefte om mijn familie te bezoeken na wat er gebeurd was; alle andere berichten zijn echt onjuist". Volgens Derby moet de pers beseffen dat zij juist in de huidige situatie een zeer verantwoordelijke taak heeft.

Volgens de vakbondsleider kan de vakbeweging in Suriname op het ogenblik functioneren. "Wel zijn door de gebeurtenissen van 8 december de activiteiten van de vakbeweging vertraagd. De activiteit op alle levensterreinen is beïnvloed". Derby zegt verder dat de vakbeweging het werk in de bedrijfstakken voortzet. "We ontwikkelen activiteit om te voorkomen dat de werkende mensen het slachtoffer worden van de economische problemen. In samenspraak met de directies en de minister slagen we daarin. De minister heeft massaontslagen verboden en bepaald dat de cao's moeten worden nageleefd". Er zijn, aldus Derby, wel werkgevers die met massaontslagen dreigen of daar al toe overgaan.

Derby wil nog niet ingaan op de kwestie van de stopzetting van de Nederlandse ontwikkelingshulp. C 47 zal mogelijk binnenkort met een standpunt daarover komen. Woensdag heeft Derby - evenals vertegenwoordigers van de andere vakcentrales - een gesprek gehad met kabinetsformateur Herrenberg. "Er zijn ons bepaalde zaken over doelen en structuren voorgelegd", is het enige wat hij erover kwijt wil. Na het gesprek met Herrenberg acht Derby het logisch dat de besturen van de vakbonden nu ook vergaderingen kunnen beleggen en ledenvergaderingen kunnen uitschrijven. Ze zullen immers een standpunt moeten bepalen, nu de informateur ze voor een gesprek heeft uitgenodigd. Of dergelijke vergaderingen in strijd zijn met het nog steeds geldende samenscholingsverbod is niet duidelijk.

TEL AVIV/TUNIS — PLO-leider Jasser Arafat heeft onlangs een onderhoud gehad met drie leden van het Israelische ,,comite voor vrede". De Israelische radio, die dit gisteren bekend maakte, zei niet wanneer en waar deze ontmoeting heeft plaats gevonden. Het gesprek ging over de situatie in het Midden-Oosten na de oorlog in Libanon.

Uruguay vraagt uitstel van betaling

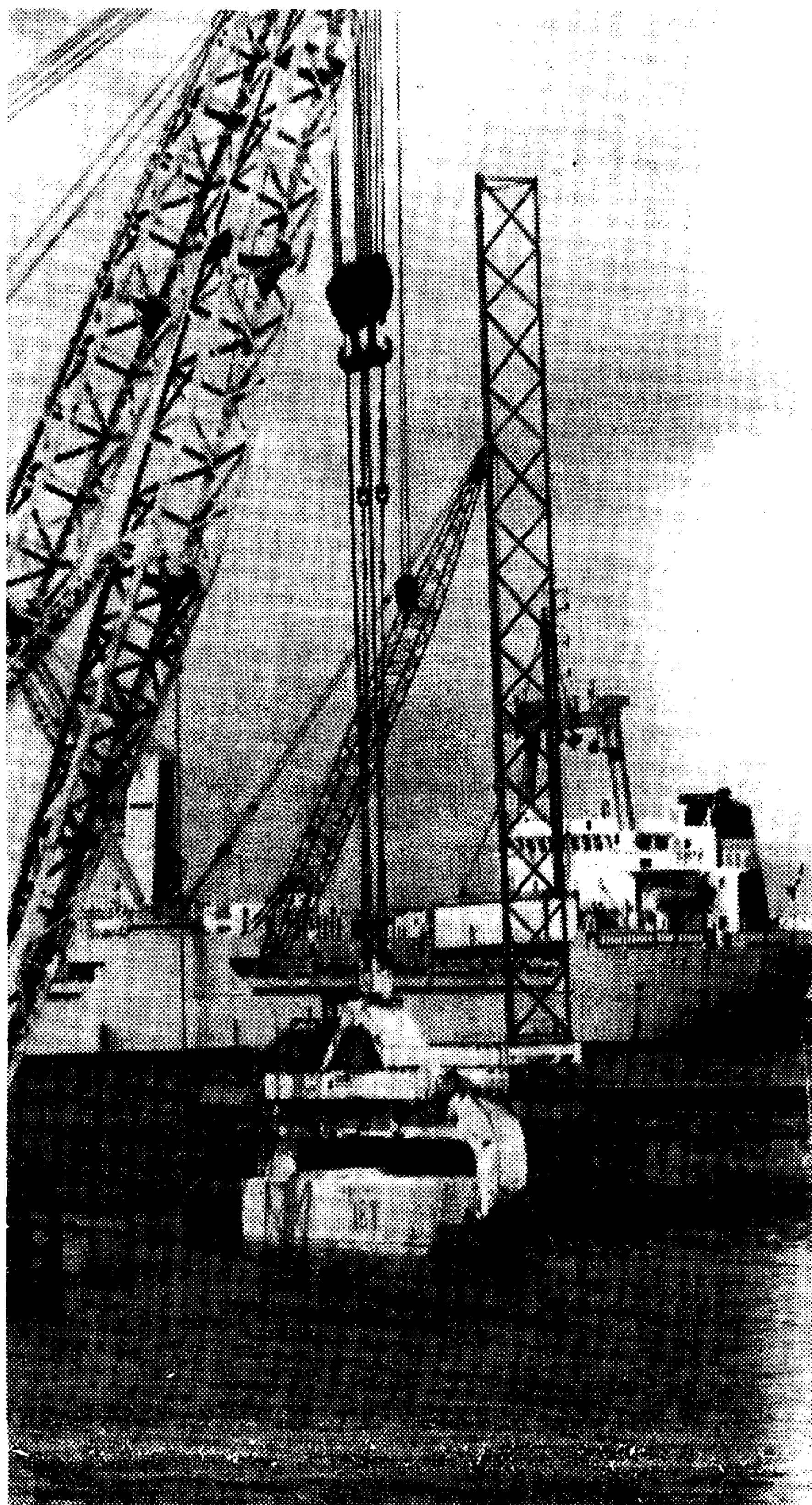
MONTEVIDEO — Ook Uruguay heeft problemen met de aflossing van zijn buitenlandse schulden. Dat blijkt uit de mededeling van ambtenaren van de centrale bank in Montevideo dat volgende maand een hoge delegatie van de bank naar Europa en de Verenigde Staten zal gaan om er te praten over uitstel van betaling voor een bedrag van een half miljard gulden.

Het gaat volgens de zegslieden om een nieuwe aflossingsregeling voor kortlopende schulden die Uruguay verleden jaar moest aangaan toen het geen langlopend krediet in het buitenland kon krijgen in verband met de Falkland-crisis. Onlangs is met het Internationale Monetaire Fonds (IMF) een regeling getroffen voor een nieuw krediet van 400 miljoen dollar. De buitenlandse schulden van Uruguay worden op drie miljard dollar geraamd. De ambtenaren van de centrale bank in Montevideo zeiden dat de Uruguayaanse regering vast van plan is aflossing en rentebetaling uit hoofde van buitenlandse leningen met middellange en lange looptijd volgens schema voort te zetten.

Deze week

* Onbenutte kansen bij godsdienst-onderricht
* Historische novelle over humaniteit
* Papia Korsou
* Kerk op Filippijnen: lichtpunt in duisternis
* Rivaliteit bepaalt buitenlands beleid in China
* Wapenexport uit Derde Wereld neemt toe

WILLEMSTAD — Een blok van 18 ton werd gisteren op de bodem van de containerhaven gelaten als symbolische eerste steenlegging voor opbouw van de kademuur van de containerhaven. Het is de bedoeling dat er op dezelfde wijze nog 1680 blokken op de zeebodem worden geplaatst om zo de kademuur te vormen waaraan de containerschepen in de toekomst zullen afmeren.

Britse strijdkrachten paraat op Falklands

LONDEN — De Britse troepen op de Falkland-eilanden zijn in staat van paraatheid in verband met de dreiging van een Argentijnse aanval. Dat heeft de Britse premier Margaret Thatcher gisteren in het Lagerhuis bekendgemaakt.

Thatcher verklaarde dat de mogelijkheid van nieuwe aanvallen van Argentinie aanwezig is en dat de troepen daarom paraat zijn. Zij reageerde hiermee op berichten uit de Verenigde Staten over toenemende militaire activiteit van Argentinie.

"Ik hoop dat, wanneer er nieuwe aanvallen komen, die vastberaden worden afgeslagen", zo zei de premier. De Britse straaljagers hebben het aantal patrouillevluchten rond de eilandengroep inmiddels opgevoerd. Groot-Brittannie heeft 4000 manschappen en twaalf straaljagers op de Falklands gestationeerd.

Eerder deze week meldde het Amerikaanse televisiestation CBS dat Argentinie bezig is met het voorbereiden van commando-acties tegen Britse radar- en verbindingsinstallaties en luchtafweerstellingen. Gewezen werd daarbij op de toenemende militaire activiteit van de Argentijnen. Bovendien laten de Argentijnse militaire leiders zich in steeds krachtiger termen uit over de Britse aanwezigheid op de Falklandeilanden.

Sommige Britse soldaten klagen over het "ellendige" bestaan op de Falklands. In een ingezonden brief, die werd geplaatst door het Britse blad Sun, schrijft een soldaat dat hij verstoken is van zoet water, gratis bier, een telefoonverbinding met Groot-Brittannie, sanitaire voorzieningen, een wasserij en vermaak met de Kerstdagen. De soldaten liggen in slaapzakken, die al vijf maanden niet zijn gewassen, en er doen zich flink wat gevallen voor van voedselvergiftiging, zo schrijft de militair.

Argentinie ziet niet af van vijandelijkheden

Londen aangespoord tot onderhandeling

BUENOS AIRES — De Argentijnse regering zal de vijandelijkheden met Groot-Brittannie niet officieel beëindigen als het geen duidelijke tekenen uit Londen ontvangt dat men voorstander is van onderhandelingen. Dat heeft de Argentijnse minister van Defensie, Julio Martinez Vivot, gisteren gezegd.

In een vraaggesprek dat donderdag werd gepubliceerd in het blad "Tiempo Argentino", zei de bewindsman dat een dergelijke houding van Londen eerder was gevraagd door de Verenigde Naties in een verklaring over het conflict over de Falkland/Malvinas-eilanden tijdens de vorige algemene vergadering.

Uit bronnen dicht bij de Amerikaanse inlichtingendienst, die woensdag werden aangehaald door de televisieomroep CBS, werd vernomen dat Argentinie voornemens is de Britse troepen op de betwiste archipel te bestoken met gerichte commando-acties. De berichten van CBS worden door het Britse ministerie van Defensie in Londen serieus genomen, maar zo werd gezegd "wij hebben onvoldoende manschappen om alle kusten van de eilanden te bewaken".

Het garnizoen van 4.000 Britse militairen kreeg gisteren opnieuw een hoge gast op bezoek. Het was de onderstaatsecretaris voor de strijdkrachten Jerry Wiggin, die woensdagavond naar Port Stanley was vertrokken. Het nieuws van zijn vertrek was uit veiligheidsoverwegingen niet bekendgemaakt, zo zei een woordvoerder van het ministerie van Defensie. Wiggin heeft de dagelijkse verantwoordelijkheid voor een aantal zaken die het garnizoen betreffen, aldus de zegsman. Hij zal zich bezighouden met de verblijfsfaciliteiten en arbeidsomstandigheden van de soldaten op het grootste eiland en met de problemen die te maken hebben met het begraven van "enkele honderden" Argentijnse militairen, die de dood vonden bij de herovering van de eilanden door de Britten vorig jaar zomer. Het is niet bekend hoe lang Wiggin zal blijven.

Grens incident tussen Israel en Egypte

JERUZALEM — Negen maanden na de ontruiming door Israel van de Sinai-woestijn is het in de nacht van woensdag op donderdag tot een grensincident gekomen. Egypte bracht bulldozers en bouwmateriaal in het stuk niemandsland tussen de grensmarkeringen zuidelijk van Eilat. Dit heeft een Israelische legerwoordvoerder meegedeeld.

Volgens de woordvoerder trokken Egyptenaren de eigen grensmarkering omver en brachten zij bulldozers, een tractor en bouwmaterieel in het gebied. Pas donderdagmiddag trokken de Egyptenaren zich op eigen gebied terug. In een verklaring noemde een woordvoerder van het Egyptische ministerie van Buitenlandse Zaken het incident donderdag een "onbedoelde vergissing". „Het was een onbedoelde vergissing die gebeurde toen Egyptische arbeiders werk uitvoerden om de dienstverlening te verbeteren bij de ingang aan Egyptische zijde", aldus de Egyptische woordvoerder.

De Israelische brigadegeneraal Dov Zion sprak eerder volgens radio-Jeruzalem van een „ernstige schending van het vredesverdrag" tussen beide staten en kondigde een onderzoek aan om te zien of het „om een politieke beslissing ging of een fout van een plaatselijke commandant".

Bij de teruggave aan Egypte van de Sinai-woestijn, vorig jaar april, konden beide landen het niet eens worden over de precieze plaats van de grens. Volgens Egypte behoort Taba bij de Sinai. Israel bouwde in het maar enkele honderden vierkante meters grote stuk land een vijf-sterrenhotel.

Bolivia wil deel schuld later terugbetalen

Schuldenlast in totaal 4 miljard dlr

LA PAZ — Bolivia heeft de 128 Amerikaanse en Europese banken waarbij het in het krijt staat gevraagd een bedrag van 1,35 miljard dollar in plaats van nu te mogen terugbetalen in 1986. De Boliviaanse minister van Economische Plannen, Arturo Nuñez del Prado, heeft laten weten dat vertegenwoordigers van de banken eind deze maand in La Paz komen om er over te praten. Sinds augustus vorig jaar heeft Bolivia niets kunnen aflossen van zijn schulden van in totaal 3,9 miljard dollar.

In november vorig jaar vroeg de Boliviaanse minister van Financien, Ernesto Araibar, de banken of hij de schulden vanaf februari dit jaar mocht terugbetalen. De banken voelden daar niet voor. Volgens een herfinancieringsovereenkomst van april 1981 moet Bolivia op 6 april 135 miljoen dollar hebben terugbetaald.

Vertegenwoordigers van de banken hebben al laten weten niet te willen praten over nog een nieuwe herfinanciering totdat Bolivia bij is met aflossen en met het Internationale Monetaire Fonds (IMF) tot overeenstemming is gekomen over nieuwe kredieten. De laatste twee jaar zijn pogingen om een lening van 119 miljoen dollar van het IMF te krijgen op niets uitgelopen.

Boliviaans kabinet afgetreden

LA PAZ — De regering van Bolivia is gisteren afgetreden om president Hernán Siles Zuazo de vrije hand te geven bij de vorming van een nieuw kabinet, zo is uit officiele bron in La Paz vernomen. Twee weken geleden brak een kabinetscrisis uit toen een van de drie coalitiepartijen, de links-revolutionaire MIR, haar zes ministers terugtrok uit de regering.

De MIR beschuldigde verscheidene ministers die behoren tot de nationaal revolutionaire beweging van president Siles Zuazo van ondoelmatig bestuur. De president verweet de MIR een onverzoenlijke opstelling. Volgens zegslieden uit zijn partij had de MIR de bevoegdheden van de president willen inperken. Temidden van dergelijke verwijten over en weer zijn de afgelopen weken vergeefse pogingen gedaan het conflict bij te leggen.

Nederland op hoede voor satelliet Kosmos

DEN HAAG — De regering heeft een aantal maatregelen (op het gebied van de rampenbestrijding) getroffen in verband met de mogelijkheid, dat delen van de Russische kunstmaan Kosmos 1402 over enkele dagen op aarde neerkomen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft dit bekend gemaakt.

Het is op dit moment niet voorspelbaar waar de kunstmaan terecht zal komen. De kans, dat delen van de satelliet in Nederland vallen, acht de woordvoerder van het ministerie uiterst gering. Het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt op de hoogte gehouden van de informatie, die hierover in de Verenigde Staten wordt verzameld.

Mocht uit deze Amerikaanse berichten blijken, dat er een reele mogelijkheid is van neerstorten op Nederlands grondgebied, dan wordt op het ministerie van Binnenlandse Zaken een landelijk coordinatiecentrum ingesteld. Intussen heeft interdepartementaal overleg plaatsgevonden om een slagvaardig beleid te voeren wanneer dat nodig mocht zijn, aldus Binnenlandse Zaken.

Ook in andere landen zijn maatregelen getroffen, zoals in West-Duitsland, Belgie en Japan.

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n
Curacao N.A.
Postbus 577
Giro 440.000
Bankrek.: nr. 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr. 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank n.v.
CURACAO
Centrale (alle afdelingen): 672000
Directie: F. H. Oduber
Namens Antillean News Holding n.v.: R.F. Snow.
Hoofdredacteur:
Frans Heiligers
Overige leden Redaktie:
Oswald Chatlein, Toon van Dongen, Paul Comenencia, Caroline Thodé, Ronnie Rens, Max Suart (sportverslaggever), Sheila Rhodes (secretaresse).
ADVERTENTIE-AFDELING
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 7.30 - 16.00 uur;
Zaterdag 7.30 - 10.00 uur.
Alle advertenties voor de volgende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 3 uur binnen zijn.
Advertentie-afdeling (acquisitie). Ingrid de Maayer, Viola Bernardus en Janny Naaldijk.
ZOEKERTJES: verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 7.30 - 16.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag.
Alléén zoekertjes die op maandag en donderdag vóór 12 uur binnen zijn kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE (ARUBA) N.V.
Nassaustraat 110,
tel.: 24333 (drie lijnen).
Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot.
Redaktie: Ramiro Tromp, Ludwina Perez, Djisbie Franken (fotograaf).
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Etleen Landsmark.

BONAIRE:
CORRESPONDENT:
Hubert Linkels, Gouv. N. Debrotweg z/n, tel.: 8627.

SINT MAARTEN:
Abonnement en Advertenties:
Vance James, kantoor; tel.: 2283 - 3040; huis, tel.: 3072.

SABA:
Correspondente: Eleonora Piers, tel.: 3288 (kantoor) en 3245 (huis);
Fotografe: Eline Drieze.

ST EUSTATIUS:
Correspondente: Anna Hofstee, tel: 2222

DEN HAAG:
Correspondent: Jan Schinkelshoek, Dr R.J. Fruinplantsoen 30, 2552 LH Den Haag, Nederland, tel.: 070-975886.

DRUKKERIJ: Rotaprint n.v.
DISTRIBUTIE (abonnementen)
Curacao: Districo n.v. tel.: 70503, 70504 en 70394.
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr. 208.000 Maduro's bank rek. nr. 286.330.08 en ABN rek. nr. 11.15.626.

Aruba, Nassaustraat 110, tel.: 24333.
Bonaire: Entrejol 153-A, tel.: 4222.

Losse nummers 50 cent.
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen veertien gulden per maand.

Buiten Antillen (Nederland):
NA fl. 80,15 per maand (luchtpost) of NA fl. 24,00 per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

VERKOOPPUNTEN
losse nummers "Amigoe"
Curaçao Plaza hotel
Holiday Beach hotel
Hilton hotel
Bookshop Hato
Kappel, Winston Churchillweg
Toko Las Palmas, Schonegevelstr. 68
Celia, Postkantoor
Nene, Berg Altena
Faulborn, Berg Altena
Boekhandel Van Dorp, Punda
Otrabanda en Promenade
Boekhandel Salas (Fokkerweg)
Moron, Saliña
Sousa, Cas Coraweg
Jean Louis Liquor Store, Gosieweg
Zuikertuintje
Mensing Caminada
El Chico, Keukenstraat
El Chico, Caracasbaaiweg
Boekhandel Eddine
Novo's book and Giftshop
Henriquez, Trapsteeg
Joyeria Paris, Sebastopolstraat
Chu, Breedestraat (O)
Shon Nana, Breedestraat (O)
La Bonanza (O)
Majestic, Breedestraat (O)
Roodeweg t/o Holsum Bakery
Shon Ma Center, Welgelegen
Ana, Schottegatweg West
La Estrella, Winston Churchillweg
Kort, Schottegatweg West/ Rio Canario
Eddy's, Colebra Berde

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 08.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur.

BONAIRE MUSEUM: openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-12.00 uur; zaterdag 09.00-13.00 uur.

Radiomuseum RNWO na afspraak, tel.: 8472.

OPENBARE BIBLIOTHEEK: dagelijks van 08.00-12.00/15.00-18.00 uur; woensdag van 08.00-21.00 uur; zaterdag gesloten.

POSTSLUITING (maandag t/m vrijdag): aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur-Hotel Bonaire.
Lions: elke tweede vrijdag van de maand-Hotel Bonaire.
Round Table: elke tweede maandag-Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur-Hotel Bonaire.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30-19.00 uur.
Coromotokerk Antriol dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk Rincon dagelijks, ook zondag 19.30 uur.

Volledige Havo in pen

KRALENDIJK — Het bestuur van de stichting Scholengemeenschap Bonaire (SGB) heeft laten weten dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat de ontbrekende twee leerjaren van de HAVO per augustus van dit jaar gerealiseerd zullen worden.

Het grootste probleem tot nu toe bleken de leerkrachten te zijn, want voor klas vier en vijf van het Hoger Algemeen Vormend Onderwijs (HAVO) zijn leerkrachten vereist die een zogenaamde eerste graads-bevoegdheid hebben. Dat is in vele gevallen een akte Middelbaar Onderwijs B of de leerkracht is afgestudeerd aan een universiteit. Voor zover bekend werkt momenteel aan de SGB geen enkele leerkracht die in het bezit is van een eerste graadsbevoegdheid en derhalve heeft het bestuur reeds een oproep gedaan voor een achttal eerste graads-leerkrachten.

Het streven naar een HAVO dateert reeds uit de jaren '75 toen gestart werd met een opleiding voor Havo in samenwerking met de Antilliaanse Onderwijs Instellingen (AOI). Door diverse omstandigheden mislukte dit experiment, maar aangezien de behoefte bleef bestaan aan een vorm van onderwijs na de MAVO, startte men met de eerste drie HAVO-leerjaren waarbij de leerkrachten en de school begeleid werden door het team van het Maria Immaculata Lyceum (MIL) uit Curaçao. De bovenbouw van de HAVO kon dan door de leerlingen gevolgd worden aan het MIL en in ieder geval was bereikt dat de leerlingen niet in een te vroeg stadium van huis moesten gaan om op een ander eiland te wonen, waarbij de onderkomens vaak problemen opriepen.

De afgelopen jaren is er door ouders verschillende malen verzocht om het HAVO-onderwijs op Bonaire volledig te maken, maar telkens hield het bestuur de boot af enerzijds omdat het HAVO-onderwijs voor relatief weinig leerlingen een dure geschiedenis zou worden, anderzijds omdat men geen bevoegde leraren voor dit onderwijs had. De reden waarom het bestuur plotseling van mening is veranderd, werd niet openbaar gemaakt.

KRALENDIJK — Aan het eind van de uiterst geslaagde studiebijeenkomst welke georganiseerd werd door Grupo Teatral en welke onder leiding stond van de Colombiaanse toneeldocent Theobaldo Guillen, werd een dramatisering van het bekende verhaal E skupi di Nanzi vertoond. De foto toont de Bonaireaanse toneelspelers in volle actie tijdens deze voorstelling, waar de improvisatie een heel grote rol speelde.

Verhuizing bij overheid

KRALENDIJK — In het kader van een organisatorische ontwikkeling heeft het BC het besluit genomen om de beschikbare ruimte voor de diverse afdelingen op een betere manier te verdelen. Deze reorganisatie brengt dan met zich mee dat de huidige eilandelijke Voorlichtingsdienst (EVD) die momenteel in de Manuel Piarstraat is gevestigd ondergebracht zal worden in de vroegere stencilkamer van het Bestuurskantoor. Het Statistiekbureau dat een onderdeel vormt van het Toeristenbureau zal dan de ruimte die ingenomen werd door de EVD gaan benutten, terwijl Indebon — het bureau Sportzaken — dat nu gebruik maakt van de zaal in de oude eilandsraad, ook ondergebracht zal worden in het oude EVD-gebouw. De functionaris die belast was met Economische Zaken zal dan de ruimte van Indebon gaan innemen. Het ligt in de bedoeling deze verhuizing per maandag 24 januari te laten ingaan.

KRALENDIJK — De foto toont (vlnr) Papa Cicilia die voor Cidema elke week een radiocommentaar verzorgt, gedeputeerde Ramoncito Booi, die kortgeleden de afdeling Sportzaken weer overnam van ged Julio Angela, de sportman van het jaar Leo Domacassee, die de prijs won voor zijn prestaties op het gebied van tafeltennis, maar tevens hoge ogen gooit in andere takken van sport en tenslotte Joy Sint Jago, de onlangs benoemde directeur van de Indebon, het sportbureau van Bonaire.

Leo Domacasse sportman van jaar voor Cidema

KRALENDIJK — Afgelopen maandag reikte de gedeputeerde van Sportzaken, Ramoncito Booi, een onderscheiding uit aan Leo Domacasse die voor het jaar 1982 werd gekozen als sportman van het jaar. De verkiezing was een zaak van het Circuito Deportivo Mamparia Cuto (Cidema) die dit al enkele jaren doet. De voornaamste sport die Leo Domacasse tot sportman van het jaar maakte, is tafeltennis dat Domacasse zowel op Bonaire en Curaçao als in het buitenland bedreef. Bij verschillende gelegenheden werd Leo Domacasse in de selectie opgenomen en ook nu nog is hij actief op het terrein van de tafeltennissport. Daarnaast is Domacasse ook geen onbekende op het terrein van de volleybalsport waar hij in de vereniging Avanti speelt en ook verschillende malen in de Bonaireaanse selectie is gekozen. De laatste jaren heeft Domacasse ook zijn aandacht gericht op het tennis en in een relatief korte tijd wist hij daar kampioen in de B-klasse te worden, kennelijk het spoor volgend van zijn beide broers die hoog genoteerd staan in de Bonaireaanse en Antilliaanse tenniswereld. Tenslotte beoefent Leo Domacasse ook nog eens een verdedigingssport die bekend is onder de naam Taekwondo, maar uiteraard is zijn voornaamste sport toch het tafeltennissen waarvoor Domacasse een aantal plannen voor de toekomst ontwikkeld heeft, die niet alleen zijn eigen ontplooiing, maar vooral de ontplooiing van de jeugd ten grondslag heeft. Deze voorbeeldige sportbeoefenaar is in het dagelijkse leven ook een voorbeeld als luchthavenmeester van de Bonaireaanse luchthaven.

Werving voor politiedienst

KRALENDIJK — Aan het eind van de maand februari zal opnieuw de gelegenheid worden geschapen voor degenen die een loopbaan bij de politie ambieren om een test af te leggen. Dit geldt zowel voor jongens als meisjes. Wie de test wil maken, kan daarvoor op het politiebureau van Kralendijk een aanvraagformulier ophalen. Nadere inlichtingen worden verstrekt door majoor Molina telefonisch onder nummer 8000.

Bommel komt 31 januari van vakantie terug

De Koning: stap voor stap Sticusa opheffen

(Van onze correspondent)

DEN HAAG — Minister Jan de Koning (Antilliaanse zaken) wil Sticusa (de Stichting voor Culturele Samenwerking tussen Nederland en de Antillen) stap voor stap opheffen. Dit heeft de Nederlandse bewindsman gistermiddag in de Tweede Kamer laten weten in het debat over Antilliaanse zaken.

Het PvdA-Kamerlid Wijnie Jabaay dringt al jarenlang aan op de opheffing van Sticusa die zij „culturele bevoogding" van de Antillen verwijt. Dit geld kan volgens haar beter worden overgemaakt aan de Antillen.

Minister De Koning is het in grote lijnen met mevrouw Jabaay eens. Vanaf 1984 wil hij de Sticusa-gelden in toenemende mate „overhevelen" naar de eilandsbesturen, die er culturele activiteiten van zouden moeten financieren. Maar het grootste probleem is, zo legde de minister gisteren in de Tweede Kamer uit, dat de Antillen nog steeds niet hebben laten weten hoe zij dit geld denken te besteden.

Kamerlid Jabaay wil terugstorting

De Koning "kritisch" over uitgaven CDM

(Van onze correspondent)

DEN HAAG — Minister Jan de Koning (Antilliaanse zaken) heeft er problemen mee dat de Curaçaose Dok Maatschappij, ondanks grote financiele problemen, eind vorig jaar toch vergoedingen aan de commissarissen van het bedrijf heeft uitbetaald.

"Ik sta kritisch tegenover dit soort uitgaven, terwijl er een grote steunoperatie voor het bedrijf in volle gang is", zei de minister gistermiddag in de Tweede Kamer tijdens het jaarlijkse begrotingsdebat over het kabinet voor Antilliaanse zaken. "Iedereen moet zijn steentje bijdragen aan de redding van het bedrijf".

Eind vorig jaar hebben het Curacaose eilandsbestuur, de centrale Antilliaanse regering en de Nederlandse regering vijftien miljoen gulden in het bedrijf gestopt om het van de ondergang te redden. Vooral het PvdA-Kamerlid Wijnie Jabaay had zich erg boos gemaakt over de uitbetaling van de commissarissenvergoedingen. "Dit is schandelijk, misbruik van gemeenschapsgelden", vond zij. Mevrouw Jabaay vond dat minister De Koning stappen zou moeten ondernemen om dit geld van de commissarissen terug te krijgen.

Zover wilde de Nederlandse minister niet gaan. Wel beloofde hij contact te zullen opnemen met de Antilliaanse regering over deze kwestie om te zien wat daaraan kan worden gedaan.

AFBW bezorgd over situatie

KRALENDIJK — De voorzitter van de Algemene Federatie Bonaireaanse Werknemers (AFBW), Juan Jacobs, heeft verklaard dat er momenteel een tendens is waar te nemen die nadelig uit kan werken voor de werknemers en de vakbond. Op Bonaire zien wij, aldus Jacobs, dat een werkgever eenvoudigweg tegen een werknemer kan zeggen om uit de vakbond te stappen en dat is voor een vakbond een radicale daad. Het laatste geval dat zich afgespeeld heeft bij de Bopec, noemde Jacobs ook ernstig.

Indien aan Bopec wordt toegestaan, aldus Jacobs, die wel de vakbond vertegenwoordigt, maar wiens vakbond van Bopec vertegenwoordigt, om werknemers te ontslaan dan kan elke werkgever dat wel doen. Bopec is een maatschappij die aangeeft welke salarissen er voor de werknemers uitbetaald kunnen worden en andere maatschappijen richten zich daarnaar. Als wij de strijd zien, aldus Juan Jacobs, die de IOWUA tegen Lago voert, zien we hoe gespannen dat ligt. Een zichtbare aanval op het vakbondswezen, aldus Jacobs die vervolgens refereert aan de situatie CFW en Suveco op Curaçao het geen door Jacobs eveneens een aanval op de vakbond wordt genoemd.

Jacobs is van mening, dat wanneer de vakbonden niet direct een halt toeroepen aan deze situatie van de laatste dagen er spoedig helemaal geen vakbond meer zal zijn en de werknemer kan dan beschouwd worden als vogelvrij. Er zal een moment komen, aldus de AFBW-voorzitter dat wij ook op Bonaire tot een eenheid moeten komen. Ondernemingen die strijden tegen de vakbonden zullen in hun strijd de werknemers tegen elkaar gebruiken, aldus Juan Jacobs, voorzitter van de AFBW.

Bestuur van KvK

KRALENDIJK — Het BC heeft volgens de geldende wetgeving besloten de onlangs in de Kamer gekozen leden te benoemen als bestuur voor het eilandgebied. Per 1 januari zullen dan de heren drs Th.G.M.Tijssen, E.L.Piar, H.J.A.Heitkoning, A.F.Sealy, L.Thodé, N.E.Evertsz en P.F.E.Chatlein als bestuursleden optreden. Voor het grootbedrijf echter blijken niet genoeg leden te zijn om daaruit ook leden voor het bestuur te kiezen en het Bestuurscollege heeft als bestuursleden voor de groothandel drs Th.G.M.Tijssen en E.L.Piar. Deze benoemingen zijn een gevolg van de eilandsbesluiten van 10 maart 1982 en 6 januari 1983.

Betonnen caissons voor kade

Derde startsein voor bouw containerhaven

WILLEMSTAD — Voor de derde maal in even veel jaar is gisteren officieel aangevangen met werkzaamheden voor de bouw van de containerhaven van Curacao.

Dit keer was de eer (weer) aan gedeputeerde van Openbare Werken, Ing. Willy Franco die instructies gaf door een portofoon om symbolisch het eerste blok te plaatsen voor de opbouw van de kademuurconstructie van de haven.

Nu dat de baggerwerken en de werkzaamheden voor het aanbrengen van kalksteenfundering vrijwel zijn voltooid, zullen 1681 betonnen blokken tegen elkaar worden geplaatst op de zeebodem tot op een hoogte van 15 meter (zes blokken hoog). De blokken, die tussen de 18 en 65 ton wegen zullen "koud" tegen elkaar worden gezet, dat wil zeggen zonder een hechtmiddel tussen te voegen. Een kwart van de blokken is al vervaardigd en langs het water opgestapeld.

Als de blokkenmuur van 500 meter lengte boven water uitkomt wordt het water erachter aangevuld met grond en als aan de hand van metingen blijkt dat de blokkenmuur alle zettingen en bewegingen heeft gehad, wordt over de blokkenstapeling nog een betonnen randbalk gestort waarin alle voorzieningen voor water, electriciteit, telefoon, kraanrails enzovoorts zullen worden aangebracht.

Binnen afzienbare tijd, zei gedeputeerde Franco, zullen ook andere projectonderdelen als terreinverharding, aanleg, electrische installaties gebouwen een aanvang nem terwijl ook de containerkraan ander equipement in aanbo zijn. Volgens gedeputee Franco verloopt het werk, geringe vertragingen na, voorspoedig.

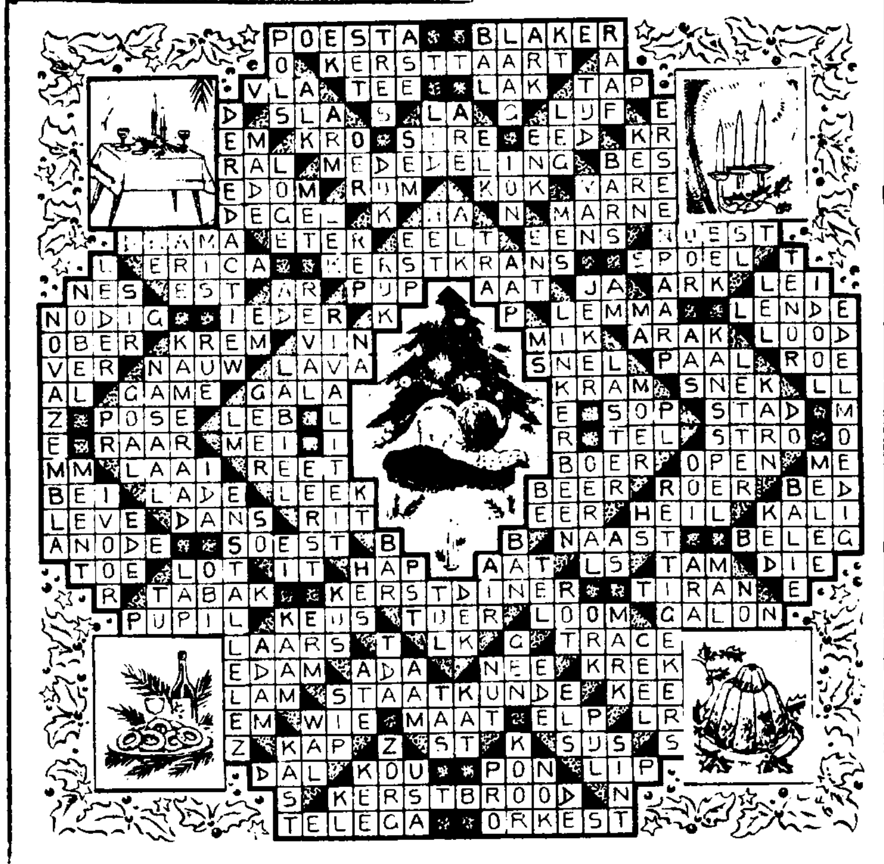
In october 1980 gaf Konin Beatrix, door het onthullen een bronzen plaquette, de o ciele aanvang aan van de bo van de containerhaven. In vorig jaar verrichtten ged teerde Agustin Díaz en Fra zelf het eerste grondverzet zo, naar Franco zei, daadwerkelijke aanvang maken met de we zaamheden". De ceremonie gisteren was dus de de symbolische daad voor aanvangen van de we zaamheden.

Bedevaart naar Guanara

WILLEMSTAD — Ter voorbereiding op de komende bedevaart naar Guanare en tevens als voorbereiding op het feest van Maria Lichtmis wordt in de Coromotokerk te Mundo Nobo een noveen gehouden. Deze begint op maandag 24 januari met een misviering waarin de bisschop van Willemstad, mgr W.Ellis voorgaat. De mis begint om zes uur 's avonds. Dagelijks is er tijdens de novene om half zeven 's avonds rozenkransgebed, gevolgd om zeven uur door een misviering met novenegebed en zang. Op zondag 30 januari zal de pastoor de bedevaartgangers een bijzondere zegen geven. Men vertrekt op maandag 31 januari per vliegtuig naar Venezuela. Zo blijkt uit het katholieke weekblad La Union.

Uitslag kerstpuzzel

DE KERSTPUZZEL heeft dit jaar veel inzendingen opgeleverd. Onder de goede inzenders moest daarom geloot worden. Voor degenen die niet helemaal klaar kwamen, hierbij de oplossing.: De redactie wenst alle lezers een paar prettige Kerstdagen. De eerste prijs (60 gulden) viel op Aruba en wel bij frere Paulino, Huize La Salle; de tweede prijs (30 gld) kwam terecht bij J. Bakker Kesting, Kaya Achilles 5 op Curacao en een derde prijs, (20 gld) viel in Nederland, bij M. den Dunnen, Nieuwe's Gravelandseweg 62, 1406 NH Bussum. De andere derde prijzen gaan naar: F.D. Parabirsing (Abrahamsz 26, Curacao) en G. Jacobs, Terra Corraweg 3, Bonaire. De winnaars kunnen kontakt opnemen met de Redactie van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n (Curacao) en Nassaustraat 110 (Aruba).

Woning in aanbo geplunderd

WILLEMSTAD — Tus maandag en dinsdag werd v uit een woning in aanbouw Steenen Koraal 24 karton plafondplaten ter waarde v 750 gulden gestolen. Uit h zelfde huis werden ook vijf al minium draairamen (1250 g den waard) en een alumin schuifdeur ter waarde van 3 gulden gestolen. Verder n men ook sanitair en enkele te foondouches weg.

Geschreeuw jaagt inbrekers weg

WILLEMSTAD — Door e luid geschreeuw op te zett wist een dame twee inbrek weg te jagen die haar huis bi nengedrongen waren. De inb kers eisten geld van de dam Bij het onderzoek van de poli werden bij de hek van het hu een kapmes en een speelgo pistool aangetroffen.

Claude Wathey

WILLEMSTAD — In het New Age overgenomen beric over de miljoenen, welke v gens de DP-leider van Bovenwinden, Claude Wath verleden jaar legaal zijn uit voerd vanuit Sint Maarte wordt hem de functie toe schreven van gedeputeerd Sedert medio 1982 is de h Wathey weer statenlid g worden en moest daarom z gedeputeerdeschap neerlegge

Uitdelen pakkette Sociale zaken

KRALENDIJK — De af ling Sociale Zaken heeft mee deeld dat er weer een aan pakketten uitgedeeld zal w den onder de minder dra krachtigen. Bij afhalen van pakketten dient men zich legitimeren en men mag slech in de eigen wijk de pakket afhalen. Voor Rincon op 20 nuari van 2 tot 4 uur, Noord Saliña 21 januari van 2 tot uur, Nikiboko en Tera Cora januari van 2-3 uur, Antriol januari van 2 tot 3 uur en te slotte Kralendijk op 28 janu van 10 tot 11 uur 's morgens.

Tweede vervolg vergadering raad over toerisme

KRALENDIJK — Voor d derde maal in successie zal de eerste instantie door de Part Democratico Bonairiano (PD aangevraagde raadsvergader belegd worden. Dit keer is da voor dinsdag 25 januari bepa 's middags om vier uur. De e ste vergadering van 28 dec ber 1982 werd geschorst weg de gezondheidstoestand van g deputeerde Ramoncito Booi; tweede vergadering werd bel op 4 januari, maar ook toen k de agenda niet afgewerkt wo den. De punten van besprekin zijn hetzelfde gebleven en b treffen de toeristische ontwi kelingsprojecten in het alg meen en Flamingo Paradise Hotel Bonaire in het bijzonde Als punt twee staat een bespr king van de toekomstige sta kundige structuur van Bonai op de agenda. Zoals bekend is ten aanzien van het eerste pu al een zekere ontwikkeling nu directie van het Flamingo Par dise-project afgelopen dinsda op Bonaire vergaderde met h BC waarbij beloofd werd dat d schulden betaald zouden wo den, terwijl in enkele maande het project vervolgd zou wo den. Hotel Bonaire zal waa schijnlijk in eigen beheer onde het management van de huidig manager Fred Henriques bli ven draaien.

PRIVACY GAAT MANK IN VEROUDERDE METHODE

Alternatief niet haalbaar voor 29 april

Tekening van lijsten volgens oud systeem

WILLEMSTAD — Door tijdgebrek komt het er niet meer van om al vóór de komende verkiezingen van de Eilandsraad op 29 april een nieuw systeem van ondertekening van de partijlijsten door te voeren. Dat verklaarde vanmorgen de heer Elias Spencer, hoofd van het bevolkingskantoor op Scharloo, dat belast is met de uitvoering van voorbereidingen voor de verkiezingen.

Het schema voor de verkiezingen ziet er als volgt uit: op 29 januari worden de kiezerslijsten samengesteld. Dat betekent dat dan bekend is wie er mogen stemmen op Curaçao bij de verkiezingen voor de Eilandsraad van eind april. Iemand die een dag later zich laat inschrijven in het register, kan niet meer in aanmerking komen om te stemmen.

Op 28 februari moeten de partijen hun lijsten indienen. Die lijsten moeten vervolgens voorzien worden van een bepaald aantal handtekeningen van personen die die partij steunen. Dat aantal zal later bepaald moeten worden. Die ondertekening start op 1 maart. Een week hebben alle partijen de tijd. Voor die partijen die dan nog niet aan het vereiste aantal toe zijn, wordt nog een kans van drie dagen geboden. In de tussentijd start het hoofdstembureau met een onderzoek naar de kandidaten. Er wordt in de tweede week van maart ook besloten over de nummering van de lijsten voor de verkiezingen.

Tot op dit moment is niet met exactheid te zeggen hoeveel partijen meedoen aan de verkiezingen. De verwachting is dat in elk geval de MAN, PSD, PNP, DP en Frente Obrero meedoen. Dat zijn partijen die momenteel vertegenwoordiging hebben in de Eilandsraad. Dan wordt al geruime tijd gesproken over deelname van enkele nieuwe partijen als PAPU, Partido Krioyo (van Angel Job) en META, deze laatste zal het dan voor de derde keer proberen.

De PAPU heeft de laatste tijd felle kritiek geuit op de manier waarop de partijen handtekeningen moeten verwerven om überhaupt aan de verkiezingen te mogen deelnamen. Volgens die partij zou het wel eens een grote handicap voor de PAPU kunnen blijken dat deze ondertekening niet in het geheim plaats vindt.

Tot op dit moment is het zo dat hiervoor op het bevolkingskantoor loketten worden geopend, voor elke deelnemende partij een loket. Voor die loketten vormen zich rijen mensen die een handtekening komen zetten onder de partij die zij aanhangen. Omdat dit in het openbaar gebeurt, is het meteen na te gaan voor welke partij de mensen in een rij gaan tekenen.

PAPU, de partij die er socialistische en communistische ideeën op nahoudt, vreest dat weinigen die de partij toch een goed hart toedragen in het openbaar willen laten uitkomen dat zij die partij steunen. Gevreesd wordt dat de partij dan het minimaal vereiste handtekeningen niet zal halen om aan de verkiezingen te kunnen meedoen.

Over dit systeem wordt al langer geklaagd. Te meer daar de traditionele grotere partijen nogal wat heisa maken rond de invulling van de lijsten. Hiervoor worden wedstrijden uitgeschreven en om die race te kunnen winnen, worden zelfs speciale wagens ingehuurd om de mensen aan te voeren. Daardoor ontstaan er grote hordes mensen voor het Bevolkingskantoor.

Enige tijd geleden is een commissie van diensthoofden voor het Bestuurscollege gaan studeren op een ander systeem waarbij de geheimhouding beter gewaarborgd is. Die commissie heeft een eerste voorlopig advies aan het BC aangeboden, maar wilde daar later toch nog wat wijzigingen in aanbrengen. Gezien de vele voorbereidingen die er nog getroffen moeten worden en het feit dat het Kiesreglement daaraan aangepast zal moeten worden, is ervan afgezien om het nieuwe systeem reeds voor de komende raadsverkiezingen toe te passen.

Dat voorgestelde systeem kwam erop neer dat er vier plaatsen zouden worden opgemaakt voor de ondertekeningen van de lijsten; te weten twee aan de Otrobanda-zijde en twee aan de Punda-zijde. Daar krijgen de geinteresseerden dan een formulier in te vullen waarop zij hun handtekening zetten voor de voorkeurspartij. Op die manier wordt niet alleen de toevloed van mensen op een centraal punt voorkomen, maar wordt ook de rust bevorderd, omdat op vier punten tegelijk het proces in gang wordt gezet. Bovendien zal het niet mogelijk zijn te achterhalen voor wie iemand gaat tekenen als hij in die ene rij wachtenden voor het loket staat.

De heer Spencer zei dat het niet aan hem is om details te verstrekken over het aan het BC gedane voorstel. Hij kon wel bevestigen dat de uitvoering ervan voor wat betreft dit jaar niet door kan gaan om puur practische redenen. Voor de komende raadsverkiezingen zal daarom nog het oude systeem worden gehanteerd, wat volgens Spencer inderdaad minder privacy garandeert aan de ondertekenaars.

Aanschaf prothese versneld voor pp-patienten

WILLEMSTAD — De hoofden van de dienst Sociale Zaken en de GGD zijn bevoegd verklaard alle nodige regelingen te treffen voor de aankoop van prothesen voor patienten met een PP-kaart.

Bij de vorige regeling werden teveel onnodige kosten gemaakt, terwijl het tevens tot drie maanden duurde voordat de patient een prothese kon krijgen. De patienten werden namelijk via de GGD naar de dienst Sociale Zaken verwezen, waarna het verzoek voor een prothese ook nog naar het Bestuurscollege moest. Daardoor duurde het erg lang voordat er een uiteindelijke beslissing viel. Met de huidige regeling zal de patient hoogstens twee weken moeten wachten om een prothese te krijgen, nadat hij een machtiging van de arts gekregen heeft. De nieuwe regeling is ingevoerd door het BC van Curaçao op voorstel van gedeputeerde van de GGD, mej Lucille Wout.

Krantenjongen beroofd

WILLEMSTAD — Een 13-jarige krantenverkoper heeft aangifte van beroving gedaan. Hij verklaarde dat hij afgelopen woensdag omstreeks drie uur 's middags bij de verkeerslichten te Habaai door een onbekende jongen aangevallen werd, terwijl hij bezig was met de verkoop van kranten. De jongen wist met vijftig gulden te ontsnappen.

Op de fo- ziliaanse vaarvan aakte, reldti-

WILLEMSTAD — Eeimoré gatie van de Culturele Actito, raad bracht afgelopen woenimo een bezoek bij het Bestuurmer lege. De delegatie werd ontVagen door de gedeputeerde Cultuur Winston Lourens. verse onderwerpen van cultu belang werden besproken in bijzonder het financiering: leid van de KABNA. Op de vlnr: prof René Romer, Lourens, prof Veringe, Thijs van Sticusa en Theo H melijn van de afdeling Cult en Opvoeding.

De spectaculairste rechtsbuiten aller tijden

Garincha aan alcohol bezweken

RIO DE JANEIRO — Garincha is dood. De spectaculairste rechtsbuiten uit de voetbalgeschiedenis bezweek donderdag aan de alcohol. De Braziliaanse oud-international werd 49 jaar oud. Manuel Francisco Dos Santos, zoals zijn echte naam luidde, stierf in een ziekenhuis te Rio de Janeiro. Zo arm als de ratten.

De "paradijsvogel" uit Pau Grande in het Braziliaanse oerwoud werd in laveloze toestand en met zwaar hersenletsel als gevolg van een val naar het ziekenhuis gebracht. De dribbelaar, die een van de vedetten was uit het Braziliaanse voetbalelftal, dat in 1958 in Zweden en 1962 in Chili wereldkampioen werd, was al vele jaren aan alcohol verslaafd.

Ontwenningskuren, betaald door aanhangers van vroeger, hielpen slechts tijdelijk. Garrincha werd dertien kaar vader in drie huwelijken, die door zijn drankmisbruik alle mislukten.

Garrincha kwam als kreupele ter wereld. Hij had één o-been en één x-been. Artsen meenden dat hij nooit zou kunnen lopen. Dat leerde hij toch en hij bleek zelfs voortreffelijk te kunnen voetballen met het afwijkende onderstel. Zijn dribbles waren onnavolgbaar. Tussen 1955 en 1966 speelde Garrincha vierenvijftig interlands. Door twee wereldtitels en successen bij zijn clubs Botafogo, Corinthians en Flamengo werd hij een zeer ...

Studieweekeinde VBC en KvK om boycot bonden uitgesteld

WILLEMSTAD — De Vereniging Bedrijfsleven Curacao en de kamer van Koophandel hebben besloten om hun geplande studieweekeinde voor eind deze maand in het Coral Cliff hotel af te gelasten vanwege de algemene boycot ervan van vakbondszijde.

In een persbericht stellen de twee werkgeversorganisaties het te betreuren dat de vakbonden hun initiatief niet op de juiste waarde hebben weten te schatten en het conflict tussen Suvecu en CFW menen te moeten gebruiken als reden voor de boycot. Het feit dat dit soort conflicten ontstaan als tussen Suvecu en CFW wordt **gezien als een goede reden voor** deelname aan zo'n studieweekeinde, aangezien daar de gelegenheid wordt geboden om te werken aan die noodzakelijke vertrouwensbasis. "Het afzien van deelname door de vakbonden is daarom een gemiste kans om als verantwoordelijke partners in het sociaal-economisch veld daadwerkelijk mee te helpen aan een vertrouwensbasis daarmee aan een vermindering van de kans op polarisatie, zoals deze zich thans in het conflict CFW-Suvecu heeft ontwikkeld", stellen VBC en KvK.

Het ontbreken van onderling vertrouwen heeft er tripartite overleg vooralsnog in de weg gestaan hoezeer daar ook van alle zijden altijd op wordt aangedrongen. Slechts incidenteel heeft er overleg plaats gehad tussen de regering of met de werkgevers of met de vakbonden. Gezien de toenemende economische problemen hadden de VBC en KvK gemeend dat de tijd rijp was voor nader overleg tussen de sociale partners. Met de beste bedoelingen hebben de twee werkgeversorganisaties gemeend daar positief op te kunnen inhaken door de opzet op zich te nemen van een studieweekeinde, waar informeel en ongeconditioneerd met elkaar van gedachten gewisseld kon worden met als doel de vertrouwensbasis te leggen voor een constructief overleg.

Door deze twee organisaties waren voor dat studieweekeinde uitgenodigd leidinggevende politici van partijen die in de Curacaose Eilandsraad zijn vertegenwoordigd, vakbondsleiders van de centrales SSK en CGTC, alsook van drie niet bij centrales aangesloten bonden. De bedoeling was om nog vóór de drukke carnavalsdagen en de daarna los te barsten verkiezingsstormen (opnieuw carnaval - RED) bijeen te komen met de werkgevers.

De VBC en KvK stellen nadrukkelijk dat het een uitstel is en verwachten niet dat er een afstel van gemaakt hoeft te worden. "Immers, de sociaal economische problemen blijven zich opstapelen en de sociale partners zullen vroeg of laat de bereidheid moeten tonen die problemen op basis van onderling vertrouwen gezamenlijk het **hoofd te bieden**", aldus de twee werkgevers-vertegenwoordigingen.

Nehemiah

s w. de een**tgesloten van** recl. het arbeidsc... shopstewards te o**ntnelen**

Zielinsky voerde daarbij aan dat er sprake was van "raking" omdat als het kort geding eerst zou worden behandeld, Henderson een uitspraak in de andere zaak die later dient, niet meer in hoger beroep kan appelleren. Nicastia was het echter niet met hem eens en zei gewoon door te willen gaan met behandeling van het kortgeding.

Hierop ontstond er een discussie tussen de rechter en Zielinsky waarbij Nicastia de advocaat van Henderson te kennen gaf het hem erg kwalijk te nemen dat hij de rechter van ver-

Wielendieven slaan weer toe

WILLEMSTAD — De autowielen-dieven hebben weer toegeslagen. Deze dievenbende specialiseert izch in het demonteren van complete autowielen en zijn al enige weken daarmee aan de gang. Dit keer werd een auto aan de Berg Carmelweg hun doelwit, waarvan twee wielen meegenomen werden.

Schoop: dialoog voor dialoog

ABVO steunt CFW ondanks verleden

WILLEMSTAD — Het feit dat de ABVO zelf op cruciale momenten steun van collegae heeft moeten ontberen, neemt niet weg dat de ambtenarenbond zich solidair heeft verklaard met de CFW in het conflict met de vereniging van supermarkt-houders, Suvecu.

Volgens zegsman Shon Ma Schoop in het praatje via Z-86 heeft de bond al in december laten weten solidair te zijn met de CFW bij de onderhandelingen met Suvecu voor een nieuwe cao. Het is de wens van ABVO dat via de weg van dialoog tussen beiden een vergelijk mogelijk is.

Schoop ontwaarde echter op dit moment geen harmonieuze sfeer tussen werkgevers en vakbonden en zag daarom weinig zin in een studieweekeinde van de drie sociale partners. Suvecu is namelijk een integraal deel van de Kamer van Koophandel. Het probleem dat de Suvecu heeft veroorzaakt in de strijd tegen de bond is echter van zo'n principiele aard, dat het vakbondswezen eerst wil dat de rust wordt hersteld.

Opmerkelijk genoeg kwam Schoop vervolgens met het idee om een dialoog op gang te brengen tussen de werkgevers- en de werknemersvertegenwoordigingen om de impasse in het CFW/Suvecu-geschil op te heffen. Pas dan kan de weg geeffend worden voor een dialoog op een studie-weekeinde. De ABVO-woordvoerder vond dat de VBC en KvK zich in dit conflict als bemiddelende instanties moeten opwerpen, aangezien de represaille-maatregelen die Suvecu heeft getroffen contra CFW inacceptabel zijn. (In Suvecu-kringen wordt echter geen bemiddelingsrol van de KvK aanvaard, omdat ervan uitgegaan wordt dat die zich zondermeer achter de Suvecu-stellingname moet opstellen - RED).

De ABVO verklaarde zich langs deze weg solidair met de CFW. Schoop liet niet onvermeld dat zijn bond evenwel die solidariteit van de andere banden node moest missen toen er toch een zeer principiele strijd geleverd werd voor behoud van werk van enkele vrouwelijke gehuwde ambtenaren bij de Capriles-kliniek verleden jaar. Diezelfde steun werd de ABVO onthouden toen bestuurslid en ambtenaar Hubert "Bèbè" Rojer door de ABN werd geweigerd als adviseur van de Beba en vervolgens zich verwikkeld zag in een rechtszaak met de centrale regering die hem dat adviseurschap van andere bonden wilde ontzeggen.

ABVO vindt overigens dat de werkgeversorganisaties hebben nagelaten een zeer wezenlijke organisatie, sociale partner, uit te nodigen op het studieweekeinde, namelijk de overkoepelende organisatie van vrouwen, de Steering Committee Curacao. Voorts gaat de bond ervan uit dat er per organisatie twee afgevaardigden gestuurd mogen worden.

Net als op Curacao wordt ook op Aruba de sociale rust gemist. Daar wordt al een maand gestaakt door IOWUA bij de Lago-raffinaderij. , zonder dat de overige bonden zich daaromtrent hebben uitgelaten (daar greep Schoop mis, omdat deze week wel degelijk een solidariteitsbetuiging van andere Arubaanse bonden is afgekomen - RED). De heer Schoop vindt dat de andere bonden de centrale (? - RED) overheid onder druk moeten zetten opdat er een oplossing gevonden wordt in dat arbeidsconflict.

Minister Jan de Koning in 2e Kamer:

Den Haag wil geen "pottekijker" zijn

(Van onze correspondent)

DEN HAAG — De Nederlandse regering wil de Antillen niet via de ontwikkelingshulp de wet voorschrijven. Minister Jan de Koning (Antilliaanse zaken) heeft gistermiddag in de Tweede Kamer ontkend dat het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse zaken (Kabna) in Den Haag een "pottekijker" is die de eilanden scherp op de vingers ziet.

"Op de Antillen bestaat wel eens de indruk dat Nederland de eilanden onvoldoende ruimte laat de ontwikkeling zelfstandig te bepalen. Maar dat is een groot misverstand. Nederland wil de Antilliaanse verantwoordelijkheid voor de eigen ontwikkeling niet aantasten", verzekerde de minister gistermiddag tijdens het Kamerdebat over Antilliaanse zaken.

Kort geleden heeft de Antilliaanse minister voor Ontwikkelingssamenwerking Leo Chance het kabinet voor Nederlands-Antilliaanse zaken verweten de Antillen teveel te betuttelen. Via de hulpverlening uit Den Haag worden de eilanden vanuit Den Haag volgens hem bevoogd. Als voorbeeld noemde hij de begroting van Kabna, waarin de Antillen jaarlijks allerlei zaken worden voorgeschreven.

De Koning: "Nederland heeft vanzelfsprekend een eigen verantwoordelijkheid voor de besteding van de ontwikkelingsgelden. Maar de Nederlandse hulpverlening moet passen in de Antilliaanse ontwikkeling. De verantwoordelijkheid voor die beleid berust uiteindelijk bij de Antillen zelf. Dat wordt door de Antillen zelfstandig vastgesteld".

Deze opstelling belet Nederland volgens minister De Koning niet om de Antillen af en toe te wijzen op "gebreken" en "zwakke punten" die de ontwikkelingsinspanningen belemmeren of schaden. "Maar dat is geen pottenkijkerij".

Om "misverstanden" in de toekomst te voorkomen is minister De Koning bereid om vóór de indiening bij de Tweede Kamer over opzet en inhoud van de begroting voor het Kabinet voor Nederlands-Antilliaanse zaken te praten met de gevolmachtigde minister van de Antillen in Den Haag, drs Marco de Castro, of rechtstreeks met minister Leo Chance.

Voorlopig zal nog ieder project van de Antillen door Kabna moeten worden goedgekeurd, zo kondigde minister De Koning gisteren in de Tweede Kamer aan. Aanvankelijk was het de bedoeling dat met ingang van 1984 de hulp zou worden gegeven op basis van eilandelijke ontwikkelingsplannen. Maar de minister betwijfelt of al zo snel kan worden omgeschakeld van project- naar programmahulp. "Daarvoor zijn per eiland ontwikkelingsplannen nodig. Er wordt hard aan gewerkt. Maar het opstellen van die plannen gaat meer tijd kosten dan verwacht", zei hij.

Amigoe

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n
Curacao N.A.
Postbus 577
Giro 440.000
Bankrek. nr. 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr. 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank n.v.
CURACAO
Centrale (alle afdelingen): 672000
Directie: F. H. Oduber
Namens Antillean News Holding n.v.: R.F. Snow.
Hoofdredacteur:
Frans Heiligers
Overige leden Redaktie:
Oswald Chatlein, Toon van Dongen, Paul Comenencia, Caroline Thodé, Ronnie Rens, Max Saert (sportverslaggever), Sheila Rhodes (secretaresse).
ADVERTENTIE-AFDELING
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 7.30 - 16.00 uur;
Zaterdag 7.30 - 10.00 uur.
Alle advertenties voor de volgende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 3 uur binnen zijn.
Advertentie-afdeling (acquisitie).
Ingrid de Maayer, Viola Bernardus en Janny Naaldijk.
ZOEKERTJES: verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 7.30 - 16.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag.
Alléén zoekertjes die op maandag en donderdag vóór 12 uur binnen zijn kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE (ARUBA) N.V.
Nassaustraat 110,
tel.: 24333 (drie lijnen).
Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot.
Redaktie: Ramiro Tromp, Ludwina Pereira-Dijkhis, Erskine (stagiaire).
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Eileen Landsmark.

BONAIRE:
CORRESPONDENT:
Hubert Linkels, Gouv. N. Debrotweg z/n, tel.: 8627.

SINT MAARTEN:
Abonnement en Advertenties:
Vance James, kantoor: tel.: 2283 - 3040; huis, tel.: 3072.

SABA:
Correspondente: Eleonora Fiera.

Basebal begint op 11 maart

ORANJESTAD — De amateur Baseball Bond Aruba (ABBA) heeft 11 maart aan als voorlopige openingsdatum van de nieuwe competitie van zowel ... klasse. ... in het Marlboro baseballpark worden gespeeld. De laatste inschrijving voor deelname aan de competitie is 25 februari. Over bovengenoemde data zal de algemene ledenvergadering op 15 februari moeten beslissen. Op 5 februari zal de ABBA de prijzen uitreiken aan de verschillende winnaars van de afgelopen competitie. Dit geschiedt om ... zes uur 's avonds in de ... Franciscus.

Zakenvaria

TELEARUBA VERZORGT ... zondag tussen twee en vijf uur een direkte uitzending van de semi-finale van het Amerikaanse football tussen de Miami Dolphins en de New York Jets. De uitzending ... van ... Marlboro-sigaret. ... zal TeleAruba op 30 januari ook de ... uitzenden ... winnaar van bovengenoemde wedstrijd en de winnaar van de ... semi-finale tussen Dallas Cowboys en Washington Redskins.

BEZOEKERS AAN Aruba ... een geheel nieuwe ... van het eiland ... door Divi Divi beach resort. ... geeft de ... delen van het eiland ... met de ... restaurants, ... en toeristische plekjes. ... worden op de kaart de wegen aangegeven ...

Dief van kemphanen ingesloten

SAVANETA — De man JL ... bij de politie ... van diefstal van twee kemphanen ter waarde van 400 gulden. De hanen werden op 10 januari uit de ... van zijn ... JL woonde ... het afgelopen weekend een hanengevecht in ... bij een bekende ... broer. Bij ... bleek de 17-jarige ... te hebben gestolen. Bij ... JL samen met ... die ... van de ... Tijdens verhoor ... hanen gestolen te hebben ... in San ...

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 08.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur.

BONAIRE MUSEUM: openingstijden maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-12.00 uur; zaterdag 09.00-18.00 uur.

Radiomuseum RNWO na afspraak, tel.: 8472.

OPENBARE BIBLIOTHEEK: dagelijks van 08.00-12.00/15.00-18.00 uur; woensdag van 08.00-21.00 uur; zaterdag gesloten.

POSTSLUITING (maandag t/m vrijdag): aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur-Hotel Bonaire.
Lions: elke tweede vrijdag van de maand-Hotel Bonaire.
Round Table: elke tweede maandag-Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur-Hotel Bonaire.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Rincon: dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30-19.00 uur.
Coromotokerk Antriol: dagelijks 18.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk Rincon: dagelijks, ook zondag 19.30 uur.

Volledige Ha...

KRALENDIJK — Het bestuur van de stichting Scholengemeenschap Bonaire (SGB) heeft laten weten dat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat de ontbrekende twee leerjaren van de HAVO per augustus van dit jaar gerealiseerd zullen worden.

Het grootste probleem tot toe bleken de leerkracht... zijn, want voor klas vier van het Hoger Algemeen Onderwijs (H... leerkrachten vereist ... genaamde eers... voegdheid hebb... le gevallen ... baar Onder... kracht is ... universite... werkt m... geen ... bezit ... het ... geds... gra...

RESULTADO DI PROTESTA DI MOSAICOSTA DESISIVO

Tres ekipo ku 8-7 na prome puesto

Empate pisa den sòftbòl maskulino dòbel A

WILLEMSTAD — E kampeonato di softbòl lokal a kontinua ayeranochi ku dos partido den stadion di SUBT na Kintjan, for di kua Pichingolo/Hilton Casino i Twinș/V&M a sali vensedó. Hopi remarkabel tabata e triunfo kua e ekipo di Twins a logra despues di ocho inning di bataya kontra di Fuji Film, ku skor pertá di 2—1. Ku e viktoria lográ Twins a komplika e asuntu formalmente den kategoria maskulino AA, ya ku awor tin tres ekipo ku rekòrt di 8 gana i 7 perdí i tres ku 7—8.

Sta Rosa/Nabco, Fuji i Tigres/SUBT tin rekòrt di 8-7, mientras ku Twins, Mosaicos i Tiburones tin 7-8. Tur kos awor ta depende di e protesta kua e ekipo di Mosaicos a entama relashona ku nan partido kontra di Tiburones, pa sa kua ta e kuater ekiponan ku ta klasifika. Manera ya a wordu komenta kaba ampliamente e dianan aki e ekipo di Mosaicos Antiyanos a entama un protesta kontra di e aktuashon di Bebe Cijntje den e partido kontra di Tiburones. Si Mosaicos gana e protesta aki — nan tin tambe hopi chens — e ora ei nan lo klasifika huntu ku e tres ekiponan ku ya tin rekòrt di 8-7 pa e buelta semi-final. Kemendi ku awor tur hende tin di drumi warda resultado dje protesta en kuestion.

TWINS-FUJI

E partido di ayeranochi entre Twins i Fuji tabata unu di bon nivel kaminda ku e ekiponan — mirando e importansia di un viktoria — a bataya ku otro formalmente. Tabata Twins ku a tuma ventaha di 1-0 den di dos entrada i logra wanta esaki pa gran parti dje enkuentro.

Den nan ultimo turno e ekipo di Fuji tòg ta logra empata e partido 1-1 pa despues nan kai vensi den di ocho despues di un eror en tiru di nan catcher, kua a laganan den tereno. Hopi remarkabel tabata ayeranochi tambe e aktuashon di e pitchernan Eddy Sloop pa Twins i Erwin "Payá" Boekhouder pa Fuji. Ambos a bai henter e ruta i demonstra un tremendo aktuashon. Pa Twins: 2 kareda, 4 hit i 2 eror, Eddy Sloop a bai ku e viktoria, mientras ku Rignald Martina i Rignald Jacoba a konekta di 3-1. Pa Fuji: 1 kareda, 5 hit i 1 eror, Erwin Boekhouder a resulta e pitcher perdedó.

PICHINGOLO

E ekipo di Pichingolo ayeranochi a mantene su posishon komo invikto den kategoria femenino AA, propinando e ekipo di Cardenales/Kentucky Fried Chicken un derota ku skor di 8-3. Niun momento so e ekipo kampeon di Korsou i Antiyas no a sinti su mes amenasa pa e aktuashon di su adversario. Prinsipalmente den ofensiva e ekipo di Pichingolo a lusi hopi, konektando no menos ku 11 hit. Pitcher ganadó a resulta Soraida Julina, mientras ku Astrid Melaan a karga e derota.

Pa Pichingolo: 8 kareda, 11 hit i 1 eror, Xiomara Geertruida a bai di 4-3. Pa Cardenales: 3 kareda, 4 hit i 5 eror, Sharine Chirino i Silvania Asencion a konekta respektivamente di 1-1 i 3-2.

KONTINUASHON

E kampeonato ta kontinua awenochi den stadion di SUBT ku dos partido valido pa kategoria femenino AA. Pa mitar di ocho Rising Trotters ta sali kontra Green Sands i pa 9'or atrobe Trotters ta subi tereno pero e bia aki kontra e fuerte ekipo di Pichingolo.

Reunion importante di Curacao Drag Racing Association

WILLEMSTAD — Djadumingu mainta proksimo tin un reunion sumamente importante organisa pa e asosashon di drag racing di Korsou, relashona ku e karedanan ku tin pendiente pa tuma luga e aña aki na Aruba. E reunion pa kua tur driver di Korsou ta keda invita, ta pendiente pa tuma luga kuminsando 11'or di mainta den e garashi di Paul Wedervoort, kaminda antes tabata esun di Moreno Brandao. Lo duna splikashon entre otro enkuanto e sistema di lus, kua nan lo huza na Aruba i tin oportunidat pa hasi pregunta relashona ku e interkambio.

Transmishon direktodi Football Merikano

WILLEMSTAD — TeleCuraçao en kadena ku TeleAruba lo bai transmiti e aña aki e finalnan di Football Merikano 'live' via satelite for di Merka, ku koperashon di Marlboro, representá na Antiyas pa Mansur Trading na Aruba i Centrale Handel Maatschappij NV na Korsou.

Djadumingu dia 23 pa 2'or di merdia lo tin transmishon di e wega di semifinal entre Miami Dolphins i New York Jets direktamente for di e tereno di wega di Orange Bowl Stadium na Miami. Promé ku wega, kuartu pa dos Gonzalo Cuales di Revista Deportivo lo duna un splikashon di e reglanan di wega i otro detayes interesante.

Djadumingu dia 30 di yanuari anochi 7'or TeleCuraçao en kadena ku TeleAruba lo transmiti e famoso "Superbowl" ku ta e final di temporada di Football Merikano i ku lo bai entre e ganadó di e wega Dolphins-Jets i ganadó di e otro semi-final entre Washington Redskins i Dallas Cowboys.

Winst voor Barcelona

BARCELONA — De eerste wedstrijd om de "Supercup", de prestigestrijd tussen de winnaars van de Europese Beker voor landskampioenen (Aston Villa) en bekerwinnaars (Barcelona), is woensdag in Barcelona in een zege van 1-0 geëindigd voor de thuisploeg. Bij rust was het nog 0-0.

Onder aanvoering van de uitblinkende Bernd Schuster, eindelijk geheel blessurevrij, nam Barcelona in de eerste helft het initiatief. Dat resulteerde in de 52e minuut in een treffer van linkerspits Marcos, die de bal uit een voorzet van Libero Alesanco in één keer op de wreef nam: 1-0.

Aston Villa toonde na het doelpunt meer aanvalslust. Toen de gelijkmaker uitbleef, beperkte de Engelse ploeg zich, met de tweede wedstrijd volgende week op eigen veld in het achterhoofd, tot het consolideren van de score. Barcelona (Spa)-Aston Villa (Eng) 1-0 (0-0). 52. Marcos 1-0. Toeschouwers: 40.000.

Entrante 30 di yuli te ku 5 di òugustus

Di 13 Weganan di Reino e aña aki na Antiyas

WILLEMSTAD — Entrante dia 30 di yuli te ku 5 di òugustus proksimo ta tuma luga na Antiyas e di diestres weganan di Reino. Direktiva di Sportliga ayera durante un rueda di prensa na Sentro Deportivo Korsou a duna splikashon enkuanto e preparashonan ku lo bai tin enkonekshon ku e weganan.

E ramonan di deporte ku e aña aki lo ta presente durante e weganan ta: Atletismo, futbòl, vòlibòl femenino, natashon, beisbòl i esgrima.

Esaki ta nifika ku e deporte di tenis ku ultimamente tabata riba programa di e weganan a kai afó i na su luga a bini awor vòlibòl femenino ku den e ultimo dos aña a konose un adelanto rigoroso.

PROGRAMA

E programa ku té ainda ta pendiente pa e weganan ta: dia 30 di yuli apertura ofisial pa parti dje minister di deporte señora Margo Croes, siguí despues pa un partido di beisbòl.

Pa dia 31 di yüli ta programa enkuentronan di atletismo i futbòl; dia prome di òugustus lo tin landamentu, vòlibòl i esgrima; 2 di òugustus beisbòl na Aruba; 3 di òugustus vòlibòl i futbòl; 4 di òugustus atletismo i beisbòl; 5 di òugustus lo tin landamentu i esgrima i klousura ku un fiesta pa tur e partisipantenan. Sigun señor Van Marle presidente di Sportliga, kende aktualmente ta di bishita na Korsou huntu ku dr. J. Verhoeve direktor general di CRM na Hulanda i C. Akermann sekretario di Sportliga, den futuro e organisashon lo bai traha na adelanto di tur ramo di deporte. Ta e intenshon pa yega na konkretisa un plan di sinku aña, kua ta ensera prinsipalmente ayudo tekniko. Lo bai trata na konkretisa e plan aki kua a inisia for di aña 1982 na aña 1986.

Ya e organisashon a duna ayudo tèkniko por ehempel na Aruba pa via di un entrenador di futbòl kende ta señor Theo Kremers. Aña pasá nan a yuda tambe Isla Ariba i Boneiru ku materialnan deportivo. E plan di sinku aña ta ensera ku e aña aki e Weganan ta tuma luga na Antiyas, sigui despues pa dos aña di ayudo tèkniko i despues na aña 1986 lo tin e Weganan atrobe.

DESENTRALISASHON

Sigun e programa di e aña aki e weganan parsialmente lo keda reparti. Por ehempel manera ya nos por a mira riba e programa lo tin enkuentro di beisbòl na Aruba. Mayan nos lo bini ku mas detayes enkuanto e partikularidat aki ku indudablemente ta interesante pa sa.

Noord-jeugd

NOORD — Sportvereniging Deportivo Nacional organiseert zondag op zijn terrein een voetbaltoernooi voor jeugdvoetballers uit Noord. De eerste wedtrijd is om negen uur tussen Alto Vista en Kunuku Abao (winnaar A). Hierna wordt als volgt verder gespeeld: Nacional veteranen-Concorde executives (vriendschappelijk, 10 uur), Cas di pueblo-Bubali (11 uur, winnaar C), Deportivo Salinja-Monserat (12 uur, winnaar D), Winnaar A-Sabana liber (1 uur, winnaar E), winnaar C-winnaar D (2 uur, winnaar F), winnaar E-winnaar F (4.30 uur, finale).

Awenochi final torneo di tenis organisa pa RCC

WILLEMSTAD — E torneo di tenis pa habri aña di RCC a kontinua riba e kanchanan na Mon Repos ku dos partido valido pa e buelta semi final. Den kategoria maskulino klase B Max Paula a bataya formalmente ku Boetji Macaya pa finalmente sali vensedó den dos set ku skor di 7-5 i 6-4.

Den kategoria damas B-klas tabata Mavis Luis kende a logra klasifika pa e buelta final, derotando Mirela Vlaun den tres set: 4-6, 7-5 i 6-4.

FINAL

Awenochi e buelta final dje torneo ta tuma lugá i den kategoria maskulino klase B e bataya lo bai entre Max Paula i Rob Groenhof. Den kategoria damas B-klas Mavis Luis lo sali kontra Mary van der Burg. E prome partido menshona ta pendiente pa kuminsa 7'or.

Den klase A maskulino e bataya final lo bai entre e rumanan Rick i Roy Phelipa, mientras ku den e kategoria di damas, tambe klase A, Vera Best lo enfenta Jenny Semper.

Awenochi ta tuma lugá tambe inòugurashon ofisial dje iluminashon artifisial na e sede di RCC na Mon Repos.

Olafsson: eindelijk weer vrijuit schaken

Oud FIDE president ziet niet om in wrok

WIJK AAN ZEE — Fridrik Olafsson kan tijdens het 45e Hoogovenstoernooi in Wijk Aan Zee eindelijk weer vrijuit zijn geliefde schaaksport beoefenen. Vier jaar lang droeg hij de niet geringe sores, die de functie van president van de wereldschaakbond (FIDE) met zich mee bracht. Eind vorig jaar, in Luzern, nam tot afgrijzen van de Westerse schaakwereld Florencio Campomanes uit de Filippijnen met behulp van vele dollars het roer van Olafsson over. Een van de gevolgen was dat Ineke Bakker, die niet met Campomanes wenste samen te werken, zich niet meer als FIDE-secretaresse herkiesbaar stelde.

Olafsson, die volgende week woensdag zijn 48e verjaardag viert als hij uitgerekend tegen Kortsjnoi moet aantreden, ziet niet om in wrok. Daar is de IJslandse jurist, die graag naar klassieke muziek mag luisteren en zich met plezier verdiept in geschiedkundige en filosofische boekwerken, te veel heer voor. Op het podium van sporthal De Moriaan is Olafsson, al 25 jaar grootmeester, een van de weinige deelnemers, die zich uitsluitend in een onberispelijk kostuum aan het zich aan de sterren vergapende schaakvolk toont. Zijn optreden is altijd correct en uiterst voorkomend. Toen de vriendin van Peter Scheeren de gebrilder IJslandèr woensdagmiddag bijvoorbeeld met zijn zege kwam feliciteren putte Olafsson zich uit in verontschuldigingen.

Toen dr. Euwe in 1978 Olafsson, die in het schaakgekke IJsland op handen wordt gedragen (in de perskamer van het Hoogovenstoernooi komen de meeste telefoontjes uit dat slechts 235.000 inwoners tellende land) benaderde met de vraag of hij voorzitter van de FIDE wilde worden, moest de slanke schaker uit Reykjavik zich wel tweemaal bedenken. "Ik wist dat ik dan mijn schaakloopbaan wel kon vergeten", aldus Olafsson, "het is namelijk ondoenlijk om tegelijk FIDE-voorzitter te zijn en ook nog plezier te beleven in het beoefenen van het schaakspel op grote toernooien. Voor mij tenminste wel. Ik ben dan in mijn leven teveel met schaken bezig. Als FIDE-voorzitter krijg je te maken met allerhande zaken als ratinglijsten, reglementen, contacten met sponsors, organisatoren, spelers. Je staat met schaken op en je gaat er mee naar bed. Ik kan het in zo'n situatie niet opbrengen ook nog toernooien af te lopen als deelnemer. In die vier jaar heb ik maar aan twee goed bezette toernooien mee gedaan, in 1979 in Muenchen en het jaar daarop in Buenos Aires". Het voorzitterschap van de FIDE rustte steeds zwaarder op de schouders van Olafsson. "Vooral de affaires rond Kortsjnoi vraten tijd en energie", bekent hij. "Al met al heeft die periode me niet veel goed gedaan. Daarom was ik er eigenlijk niet erg happig op me in Luzern herkiesbaar te stellen. De enige reden waarom ik het wel goed deed was om uit te vinden wat het stemgedrag van de Russen zou zijn. Daar was ik erg benieuwd naar. Nu weet ik tenminste zeker dat ze me niet hebben gesteund". Olafsson, als de meeste Scandinaviers nuchter pratend en zorgvuldig zijn woorden overwegend, was daar niet echt geschokt over. "Het lag voor de hand nadat ik het had opgenomen voor Kortsjnoi".

In 1981 nam Olafsson de vergaande beslissing de tweekamp om de wereldtitel in Merano tussen kampioen Karpov en uitdager Kortsjnoi een maand uit te stellen. Hij vond dat de speelomstandigheden voor de beide combattanten te ongelijk waren en hoopte op deze wijze druk uit te oefenen op de autoriteiten in de Sovjet-Unie om het gezin van Kortsjnoi vrij te krijgen.

"Ik wilde de Russen op die manier duidelijk maken dat het ons ernst was", aldus Olafsson. "Er moest een daad worden gesteld, die hen in grote verlegenheid zou brengen. En het lukte. Ze wisten er niet goed raad mee en uiteindelijk kwamen er namens de regering van de Sovjet-Unie vertegenwoordigers naar het FIDE-bureau in Amsterdam, waar met Ineke Bakker als getuige een contract werd getekend, waarin werd toegezegd dat de vrouw en zoon van Kortsjnoi op korte termijn het land zouden mogen verlaten. Ik ga niet zo ver te stellen dat het uitsluitend mijn verdienste is geweest dat het gezin Kortsjnoi herenigd is, maar ik ben wel erg blij dat het gelukt is".

Olafsson zegt dat de verstandhouding met de schakers uit de Sovjet-Unie altijd goed gebleven is. "Zelfs Karpov liet blijken er mee in zijn maag te zitten. Weliswaar ging hij er nooit direct op in en verwees hij als Kortsjnoi ter sprake kwam altijd naar hogere machten, maar hij bekende me wel eens dat het hem dwars zat dat hij er op aangekeken zou worden, dat zijn populariteit er onder zou kunnen lijden".

WILLEMSTAD — Op de foto ziet men het Braziliaanse voetbalelftal van 1962 waarvan Garincha ook deel uit maakte, en beslag legde op de wereldtitel. Staande vlnr coach Aimoré Moreira, Djalma Santos, Zito, Gilmar, Nilton Santos, Zozimo en Mauro. Gehurkt vlnr trainer Americo, Garrincha, Didi, Vavá, Amarildo en Zagallo.

De spectaculairste rechtsbuiten aller tijden

Garincha aan alcohol bezweken

RIO DE JANEIRO — Garrincha is dood. De spectaculairste rechtsbuiten uit de voetbalgeschiedenis bezweek donderdag aan de alcohol. De Braziliaanse oud-international werd 49 jaar oud. Manuel Francisco Dos Santos, zoals zijn echte naam luidde, stierf in een ziekenhuis te Rio de Janeiro. Zo arm als de ratten.

De "paradijsvogel" uit Pau Grande in het Braziliaanse oerwoud werd in laveloze toestand en met zwaar hersenletsel als gevolg van een val naar het ziekenhuis gebracht. De dribbelaar, die een van de vedetten was uit het Braziliaanse voetbalelftal, dat in 1958 in Zweden en 1962 in Chili wereldkampioen werd, was al vele jaren aan alcohol verslaafd.

Ontwenningskuren, betaald door aanhangers van vroeger, hielpen slechts tijdelijk. Garrincha werd dertien kaar vader in drie huwelijken, die door zijn drankmisbruik alle mislukten.

Garrincha kwam als kreupele ter wereld. Hij had één o-been en één x-been. Artsen meenden dat hij nooit zou kunnen lopen. Dat leerde hij toch en hij bleek zelfs voortreffelijk te kunnen voetballen met het afwijkende onderstel. Zijn dribbles waren onnavolgbaar. Tussen 1955 en 1966 speelde Garrincha vierenvijftig interlands. Door twee wereldtitels en successen bij zijn clubs Botafogo, Corinthians en Flamengo werd hij een zeer welgesteld man. Garrincha's kromme benen konden die weelde niet dragen. Hij overleed eenzaam en arm.

Nehemiah uitgesloten van Olympische Spelen

LOS ANGELES — Renaldo Nehemiah, de wereldrecordhouder op de 110 meter horden, zal niet meer kunnen deelnemen aan de Olympische Spelen, omdat hij een contract als professionele ,,footballer" heeft getekend. Het nationale olympische comité van de Verenigde Staten (USOC) besloot woensdag, dat hij wel mag deelnemen aan nationale wedstrijden, ook aan selectiewedstrijden voor de Spelen, maar dat de Spelen zelf voor Nehemiah taboe zijn.

De Amerikaanse atletiekbond had, na overleg met de Internationale Amateur Atletiek Federatie (IAAF) de aanbeveling gedaan Nehemiah uit alle wedstrijden te weren. Een dergelijk besluit vond het USOC echter te ver gaan.

Nehemiah, die in de zaal vier beste wereldprestaties achter zijn naam heeft, zal volgende week uitkomen in een indoor-ontmoeting in New York.

Straffen Nederlands betaald voetbal

ZEIST — De tuchtcommissie van de KNVB heeft naar aanleiding van de derde gele kaart vier spelers uit het betaalde voetbal straffen opgelegd. Du Chatinier (FC Utrecht) en Suvreijn (Fortuna S) werden in de eredivisie voor respectievelijk drie en vier wedstrijden geschorst.

De straffen zijn:

FC Utrecht: A. Du Chatinier drie wedstrijden geschorst alsmede een voorwaardelijke schorsing voor een wedstrijd en 150 gulden boete; Fortuna S: W. Suvreijn vier wedstrijden geschorst en 100 gulden boete; Volendam: J. Jonk drie wedstrijden geschorst en 100 gulden boete; MVV: J. Quaden twee wedstrijden geschorst en 200 gulden boete.

ABBA competitie in cijfers

ORANJESTAD — Van de Amateur Baseball Bond Aruba (ABBA) werd de lijst van de beste individuele prestaties in de afgelopen competitie ontvangen. Nelson Orman (Marlboro) is champion-batter geworden, Eithel Martinus (C.Cola) champion-pitcher, Clyde Hodge (Concorde) meeste 2-base hits, CaiCai Williams (Marlboro) meeste 3-base hits, Stolen bases en runs scored, Rock Angela (Video Center) meeste homeruns, Felix Thiel (Marlboro) meeste runs batted in, en Rafael Almonte (Richmond) meeste uitgedeelde strikeouts.

Hieronder de resultaten in de verschillende onderdelen:

Batting: Nelson Orman 102-88-37-420; Clyde Hodge 79-71-29-408; Roy Angela 72-65-24-369; Rock Angela 78-55-20-364; Hugo Daou 81-61-22-361; Haligan Riley 71-64-23-353; Jacobo Jansen 72-64-22-344; Karel Williams 95-75-25-333; Cecil Gittens 66-58-19-328; Felix Thiel 102-89-28-315; Wilfrido Thiel 82-61-19-311; Wendell Fornerino 70-61-19-311; Alfredo Rafini 90-85-26-306; Robert Haynes 68-62-19-306; Henry Barrera 72-59-18-305.

2-base hit: Clyde Hodge 9; Austice Gibbs 8; Nelson Orman 6; Glenroy Wilson 5 en 8 spelers met 4.

3-base hit: Karel Williams 2; Wilbert Maduro 2.

Homerun: Rock Angela 4; Mariano Thiel 2; Rafael Daniel 2; Jessy Beukenboom 2 en Gilbert Rombley 2.

Stolen bases: Karel Williams 18; Lyle Rombley 18; Austice Gibbs 12; Nelson Orman 11; Gilbert Maduro 11.

Runs scored: Karel Williams 30; Nelson Orman 28; Felix Thiel 20; Junior Levenston 19; Glenroy Wilson 19.

Runs batted in: Felix Thiel 24; Nelson Orman 18; Rock Angela 18; Karel Williams 16; Junior Levenston 16.

Pitching: Eithel Martinus 49 2/3 inning, 12 runs, 3 earned runs, 0.54 earned run average; Marcelo Maduro 26 1/3-3-2-0.69; Juvenal Nava 38-9-3-0.71; Rock Angela 57 2/3-11-5-0.78; Eddy Tromp 23 1/3-4-2-0.78; Robert Tromp 40 1/3-8-4-0.90; Adrie Wester 33-9-4-1.09; Aldelbertus Kelkboom 49 2/3-26-8-1.14; Jaun Werleman 36-16-7-1.75 en Jozef Koc 27 2/3-10-6-1.93.

Most games won: Eithel Martinus 6-0; Henry Gomez 6-1; Rock Angela 6-2; Rafael Almonte 5-5; Juvenal Nava 4-1; Robert Tromp 4-1; Regino Irausquin 4-3; Aldelbertus Kelkboom 4-4.

Strikeouts: Rafael Almonte 104; Rock Angela 83; Aristedes Elisabeth 73; Robert Marsdin 65; Regino Irausquin 65; Robert Tromp 57; Eithel Martinus 55; Aldelbertus Kelkboom 54 en Elias Kock 51.

Tennis Masters- toernooi in New York

NEW YORK — De Fransman Yannick Noah en de Amerikaan van Zuidafrikaanse origine Johan Kriek hebben zich woensdag in New York geplaatst voor de kwartfinales van het Masterstoernooi. Noah, die voor de eerste maal in Madison Square Garden speelde, versloeg de Amerikaan Vitas Gerulaitis.

De Amerikaan, die in 1982 nog de finale van het Masterstoernooi haalde, ging in drie sets ten onder: 6—4, 3—6 en 2—6.

Johan Kriek, die onlangs twee overwinningen boekte in de open Australische kampioenschappen in Melbourne, schakelde in drie sets de Amerikaan Steve Denton uit. 6—3, 4—6 en 6—2. In de kwartfinales, die voor donderdag en vrijdag op het programme staan, ontmoet de titelhouder Ivan Lendl (Tsj) en speelt Kriek tegen de Amerikaan Jimmy Connors.

De samenstelling van de kwartfinales, die vandaag en vrijdag worden gespeeld, is: Gomez (Ecu) — Vilas (Arg); Clerc (Arg) —McEnroe (Vst); Noah (Fra) — Lendl)Tsj); Kriek (Vst) — Connors (Vst).

Saba toont dankbaarheid bij vertrek van zusters

THE BOTTOM — Met drie afscheidskerkdiensten heeft Saba afscheid genomen van de twee zusters Dominicanessen, Benedicta Bisschop en Agatha Jansen die inmiddels Saba al hebben verlaten en zaterdagmiddag na een korte onderbreking op Curacao naar Nederland doorvliegen. Met hun vertrek is het zustertijdperk op Saba afgesloten, dat begon in 19[illegible].

De diensten werden gehouden in respectievelijk Windwardside, de zuster's woonplaats, The Bottom en Hells Gate. Aanwezig waren onder meer bisschop W. Ellis, uit Curacao, pater Leo van Dijk, van St. Maarten, pater R. Weenink van St. Eustatius, de zusters Edelbertha de Barbason, moeder overste in Nederland, Eusebia Post, uit Nederland en Eugenie van Dongen, overste op St. Maarten.

De dienst in Windwardside werd geleid door Father Bishop, in samenwerking met mgr Ellis en beide andere paters. Het gezang werd verzorgd door het zangkoor uit Windwardside. In de overvolle kerk te Windwardside waren tevens aanwezig, administrateur Sorton, en beide gedeputeerden, Will Johnson en Peter Granger. Beide zusters ontvingen samen de heilige communie uit handen van mgr Ellis, waarna de andere kerkgangers volgden. Tevens werd hun een cadeau aangeboden door mgr Ellis. Na de kerkdienst vond een zeer druk bezochte afscheidsreceptie plaats in de Honey Bees kindergarten te Windwardside. Speeches werden gehouden door de heer Sorton en gedeputeerde Peter Granger, lid van de Parish Counsil. Vervolgens werden cadeaus aangeboden. Beide zusters kregen onder meer een gouden, ingegraveerde ketting met kruisje, welke werd omgehangen door Patsy Johnson en Dika Holm, die voortaan zorg zullen dragen voor de katholieke kerk te Windwardside. Na het officiele gedeelte werd eenieder in de gelegenheid gesteld, persoonlijk afscheid te nemen van beide zusters. Tevens werden hapjes en drankjes geserveerd. De twee daaropvolgende avonden vonden kerkdiensten plaats in de andere dorpen. Beide zusters zullen naar Nederland terugkeren.

Zuster Agatha en Benedicta: vreselijk bedankt voor uw beider inzet voor Saba en heel veel succes in de toekomst. Zo luidt in het kort de wens van talrijke Sabanen.

Sint Maarten vervolgt Summer Island campagne

WILLEMSTAD — Sint Maarten gaat dit jaar door met het Summer Island programma waarmee men in de stille tijd van het jaar meer toeristen, vooral uit de VS wil aantrekken door hen allerlei extraatjes aan te bieden. Daartoe is onlangs besloten tijdens een bijeenkomst in het Great Bay Beach hotel, waarin men onder meer bekeek wat dit programma verleden jaar heeft opgeleverd. Het organiserende comite kwam met een begroting over de brug van in totaal 15[illegible] duizend dollar. Verwacht wordt dat de Sintmaartense handel de kosten voor zijn rekening neemt. Zo meldde het SM-weekblad New Age.

AMSTERDAM — Internationale overwegend vriendelijk met Koninklijke Olie en KLM [illegible]. Financiele waarden prijshoudend met NMB vast. Ahold en Gist-Brocades zeer vast. Obligaties vriendelijk. Lokale markt [illegible].

ILO bezoek aan Sint Maarten

WILLEMSTAD — Volgende maand wordt op Sint Maarten verwacht George de Peana, die bij de vormingsafdeling van de Internationale arbeidsorganisatie (ILO) voor het Caribisch gebied in dienst is. Hij komt voor de vakbond van overheidspersoneel van de Bovenwinden Wicsu om te adviseren. Van de Amerikaanse vakbeweging heeft de Wicsu namelijk een donatie van 2500 dollar gekregen voor dit soort werk en wel om materiaal aan te schaffen. Zo heeft Wicsu-voorzitter Raphael Boasman aan New Age meegedeeld. Er komt ook een kaderlid van het American institute for free labour development naar Sint Maarten om de cheque te overhandigen. Aldus genoemd SM-weekblad.

CURAÇAO AGENDA

WEEKEINDDIENST ...

[illegible]

ZUIGELINGENBUREAU ...

BOTICA ...

VERLOSKUNDIGEN ...

DIVERSEN
UNIVERSITEIT: 20.30 uur concert m.m.v. Frank Davelaar-zang. Aula Landhuis ...

Vera ..., Pim Landheer

***

PASSAGIERSSCHEPEN
(Joh. van Walbeeckplein 13): ... Afd. ... van 10.00 ... 12.00 uur ... 20.00 uur ... 09.00 ... 14.00 uur ... 16.00 uur.

FILIAAL MUNDO NOBO: al... maandag t/m vrijdag open van ... tot ... volwassenen.

FILIAAL ...

JEUGDBIBLIOTHEEK ... maandag ... 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag ... 12.00/14.00-18.00 uur en zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BIBLIOTHEEK ... MADURO ...

BIBLIOTHEQUE ... FRANÇAISE ...

BUREAU VOOR LEVENS EN GEZINSMOEILIJKHEDEN ...

HARIS GALLERY (Dr. Hugenholtzweg ...): openingstijden 09.00-12.00/14.00-18.00 uur.

SPEEL-O-THEEK (Utrecht...) ... woensdag en vrijdag van 15.00-18.00 uur.

LANDHUIS BRIEVENGAT ...

DOCUMENTATIECENTRUM ...

TEMPEL:

BARBARA BEACH CO. ...

de White Gate (Porta Blancu).

CHRISTOFFELPARK ...

TENTOONSTELLING ...

CURAÇAOS MUSEUM: openingstijden 10.00-12.00/14.00-17.00 uur ... op maandag ... zondag van de maand.

GOLDEN ... DRIVE-IN: 19.00 en 21.00 uur ...

jaar, ...

Jazzavond in De Tempel

... reincarnatie

WILLEMSTAD — ...

Correspondentie

VS ... Jackson ...

Persoonalia

ZOEKERTJES

DINSDAGS EN VRIJDAGS

tot 10 woorden

F. 5,50

Elk woord meer f. 0,25

UITSLUITEND A CONTANT!

TE KOOP AANGEBODEN CURACAO

SET DI sala fl. 550,- (cu mesa di glas); set di comedor fl. 850,- stoof fl. 250,-; wandmeubel fl. 1.000,- (3-delig+verlichting); bijzettafels fl. 90,- (2 sets); set di sala fl. 1.000,-, tel.: 81573.

DAIHATSU CHARADE 1979, Sta Rosastraat A-29, tel.: 673377 na 6 uur 's avonds.

WEGENS VERTREK: Mazda 323, airco (1981) fl. 8.000,-; Toyota Starlet Station (1981) fl. 6.500,-; koelkast Philips fl. 950,-; wasmachine Philips fl. 900,-; babybedje fl. 250,-; wandmeubel/bureau fl. 300,-; gasgeyser fl. 200,-; diverse lampen etc., beschikbaar 14 februari, tel.: 9-4274.

MAZDA 929 1974, Kaya Chipi Chipi 11, tel.: 78840.

VOLVO 144, airco, power-brake, power-steering, fuel injection, automatic, zeer goeie conditie, tel.: 23040, Arikokweg 59.

TOYOTA CELICA, bouwjr. 1975, 2-drs.; Pick-up Chevrolet 1972, heavy duty, Saliña 164, tel.: 23310-342.

VW BRAZILIA '75; Pick-up Ford Courier '75, Shastaweg 7, tel.: 79859.

WEGENS VERTREK: porch sale zat. en zon., Steenkoraal 26A, tel.: 89814.

OVERCOMPLEET: 2 vouwfietsen; baby-autostoeltje; schrijftafel; boekhoudboeken I deel; pocket boeken, zaterdag 8.00-12.00 uur Abrahamsz A-119.

AUTO MERK Brisa i.z.g.s., fl. 2.250,-, Penelopeweg 1, tel.: 671137.

CONTINENTAL MARK V 1979 (collector's series), tel.: 53250.

STENEN WEEKENDHUIS (gemeubileerd), eigendomsterrein 1.250 m2, in de buurt van Playa Kalki (niet aan zee), vraagprijs fl. 30.000,-. Inl.: tel.: 79829.

EEN IN aanbouw (tot en met dak+dakbedekking) zijnde stenen woonhuis, bevattende 3 slaapkamers, overdekt voor- en achterporch (±150 m2 bebouwd), een los-staand bijgebouw bevattende 3 slaapkamers, bad, woon- en eetkamer en keuken, vraagprijs fl. 55.000,-. Voor inlichtingen: tel.: 671591.

WRINGER WASMACHINE White Westinghouse, 3 maanden oud, fl. 400,-; racefiets; 3 aquariums met pomp en filter fl. 30,- p.st.; marmotten (cavia's) fl. 10,-, fl. 12,50 en fl. 15,- p.st., tel.: 76295.

RENAULT 4F6 1979, prijs fl. 1.500,-, as is where is; compleet scheepsdieselmotor Mercedez Benz OM 314, Bacunaweg 44, tel.: 23107.

EETKAMERSTOELEN; bedden; ijskast, Castorweg 4.

OPEN CITROEN (lelijk eend)+extrawagen voor onderdelen fl. 650,-; Renault 4 fl. 850,-, Monseigneur Kieckensweg 40, tel.: 23402.

AUTO PONY, airco, i.g.st., Laufferstraat 17, tel.: 26364.

MAZDA 929 STATIONCAR, automatic, 1977, i.z.g., s.t.z. Popo 29, alleen tussen 17.00-19.00 uur. Inlichtingen: tel.: 79357.

WEGENS VERTREK: Toyota Starlet Stationwagon 1981, in prima conditie, 15.000 km, prijs circa NAfl. 7.200,-, financiering mogelijk. Voor informatie: tel.: 611122 (kantoor), tel.: 613327 (weekeinde).

PHILIPS AUTOM. wasmachine, 220 V, 2 jaar oud, fl. 650,-, tel.: 80434.

RENAULT 1976 fl. 1.300,-, tel.: 77342, Noord Zapateer 62 (pabou di misa di Bonam).

WEGENS OVERCOMPLEET: Datsun Sunny 1,5 GL, 2-doors, 1982, fully equipped, vraagprijs fl. 12.000,-, tel.: 614072 na 6 pm.

VOLKSWAGEN KEVER 1973, pas goedgekeurd, fl. 1.900,-, tel.: 83533, Parallelweg 21.

SUPER 8 CANON Sound movie outfits, slechts 2x gebruikt, zeer geschikt voor Carnaval-opname; camera 814XL-S winkelprijzen: fl. 1.446,-; projector PS-1000 fl. 650,-, editor PM-2 fl. 355,20, camera Gadget Bag fl. 215,-, telescopic microphone fl. 180,-, 2 splicers fl. 91,50, 5 sound color Super 8 films fl. 65,-, 1 filter 62 mm 2x no.3 fl. 16,20, totaal fl. 3.019,20, nú voor fl. 1.400,-. Adres: Pietermaai 58, tel.: 612514.

AIRCO GENERAL Electric, 12.000 BTU, 2 jaar oud fl. 600,-, A.Maan, tel.: 44600 tst. 126 ma. t/m vrijdag.

WEGENS OVERCOMPLEET: Renault 20 GTL i.g.st., km.-stand 51.000, stereo radio-cassette, bouwjaar 1979, vraagprijs NAfl. 6.800,-, Julianalaan 5, tel.: 44528.

DAKPANNEN, tel.: 79488.

AMERIKAANSE ZEEWAARDIGE 22 ft. sport-fishing powerboat merk Regal i.z.g.s.t., als nieuw met 185 PK inb.-motor, getaxeerde waarde fl. 25.000,-, nú: verkoopprijs fl. 20.000,-, tel.: 37254.

ONDERWATER FOTOGRAFIE Ikelite Housings camera en flitsen, tel.: 37254.

WOONHUIS: 2 slaapkamers, Mahaai, eigendomsgrond 978 m2 oppervlakte incl. garage 150 m2, fl. 175.000,-, tel.: 37956.

UITVERKOOP PLANTEN. Weggeefprijzen! 1 pers.-bed; 2 airco's; gasfornuis; surfplank+2 zeilen, 2 reddingsvesten, zaterdag 22 januari Fransche Bloemweg 6, tel.: 35420.

TE KOOP GEVRAAGD CURACAO

JUDOPAK VOOR 7/8 jaar, tel.: 44864.

HUIS MET 2 slaapkamers, in goede buurt, tel.: 70346, na 7 uur: tel.: 80638.

TE HUUR GEVRAAGD CURACAO

EEN ALLEENSTAANDE moeder met een kind zoekt naar een woonhuis te huur, tel.: 43746 na 12 uur 's middags.

PERSONEEL GEVRAAGD CURACAO

GEVRAAGD: huishoudelijke hulp maandag, woensdag, vrijdag, Carawaraweg 52.

DIVERSEN CURACAO

VAKANTIERUIL: Wij willen in de maand juli ons huis ruilen met een gezin in Nederland (plaats onbelangrijk), tel.: 44864.

RUSTIG NED. echtpaar z.k. past graag op uw huis en dieren, periode 23/3-25/4 of gedeelte. Inlichtingen: tel.: 81949.

WEGGELOPEN ZWARTE Pekingees op Jan Sofat, tegen beloning terug te brengen, tel.: 672514.

TE KOOP AANGEBODEN ARUBA

BLACKBELLY SCHAPEN, mannetjes vanaf NAfl. 100,-, vrouwtjes vanaf NAfl. 150,-, Cohen, Noord 3.

CAS NA Oranjestad, Timonstraat: 2 camber, baño, sala, comedor, cushina, veranda, garage, prijs fl. 85.000,-, tel.: 47274 despues di 4'or.

CAS NA Weg Seroe Pretoe 29, 3 camber, sala, comedor, cushina, veranda, garage, apartamento grandi, prijs fl. 140.000,-, tel.: 47274 despues di 4'or.

HUIS TE Macuarima 114, 3 slaapkamers. Te bevragen: mevr. Petra Geerman-Croes, Warawaraweg 21, Sta Cruz.

1 LEREN ZITKAMERSET van Zweden, zo goed als nieuw, fl. 2.000,-, Tanki Flip 101, tel.: 27766.

PIANO MERK Roth en Junius, fl. 900,- cash, Irausquin, Hooiberg 26B, tel.: 28058.

5000 M2 PROPERTY land at Papaya/Nuña, approved construction blueprint available, phone: 21646.

WEDSTRIJDPLANK SSC Division I, rondbodem, wegens overcompleet, fl. 900,-, zeilen apart, Seroe Pita 21B ('s avonds).

CROSS-FIETS Huly trial fl. 150,-; electr. experimenteerdoos; 3 pr. voetbalschoenen m. 36-40-42. Adres: Sta Cruz 31, tel.: 26234.

NAAIMACHINE MERK Husqvarna, vraagprijs resp. fl. 350,-, tel.: 22061.

T.E.A.B. Mami ya RB67 Pros compleet met aluminium draagtas, 50, 127 en 360 mm objectieven en verscheidene accessoires, Beatrixstraat 43, tel.: 27179 na 8 uur pm.

WOONHUIS: GUNSTIG gelegen te Mon Plaisir, Oranjestad, 4 slaapkamers, 2 badkamers, woonkamer, eetkamer, grote keuken, overdekte porch, bijgebouw bestaande uit 2 kamers, 1 badkamer, overdekte porch, mooi beplante tuin, tel.: 23059.

TOYOTA COROLLA Stationwagon fl. 2.000,-; surfplank Dufour fl. 900,-, tel.: na 18.00 uur 22459.

FORD BRONCO, automatic 1979, radio-cassette, windowtinting, hoofdkleur beige, financiering mogelijk, tel.: 27263.

TE HUUR GEVRAAGD ARUBA

HUIS VOOR Nederlandse familie, 3 slaapkamers, tel.: 45276, Moi Kusmus.

PERSONEEL GEVRAAGD ARUBA

HOUSEHOLD HELP needed 3 half day per week, must speak English, call 24481 between 5-7 pm.

UN HENDE pa hasi trabao di cas, tel.: 26419.

WORLD IN A NUTSHEL

[illegible]E HAGUE — The Dutch-[illegible]-West German Uranium [illegible]chment Consortium [illegible]NCO) will not — if ever — [illegible] enriched uranium to Tai-[illegible] before the 1990's, Foreign [illegible]ster Hans van den Broek [illegible] Parliament. Speaking du-[illegible] the resumed debate on his [illegible]try's 1983 budget, he said [illegible]vernment would not take [illegible]sion on the issue without [illegible] consulting the Second [illegible]mber of Parliament. He de-[illegible]d to be drawn on the ques-[illegible] whether the Consortium should be allowed to supply Taiwan pointing out that Holland's partners in the venture had not yet expressed an opinion either. However he drew the Chamber's attention to Taiwan's peculiar position under international law and the fact it had not signed the non-proliferation treaty.

MOSCOW — Japans military cooperation with the US makes it a likely target of Soviet nuclear attack in the event of war, the Tass news agency said. In Washington the US State Department said the alarmist warming was an attempt to intimidate a US ally.

JERUSALEM — Israel and Lebanon agreed to set up subcommittees to study details of complete withdrawal of foreign forces from Lebanon and a framework of mutual relations between the two countries, Israeli Foreign Ministry spokesman Avi Pazner said. Good progress was made, he added.

LONDON — UK troops in the Falkland Islands have been put on alert because of reports Argentina may be planning commando attacks, Prime Minister Margaret Thatcher said. In Buenos Aires, Argentine Defense Minister Julio Martinez Vivot said Argentina would not declare an end to hostilities with the UK until the UK adopts a negotiatory attitude about the islands.

TEL AVIV — Israeli peace activists revealed they met secretly with Palestine Liberation Organization leader Yasser Arafat and two PLO executives. A spokesman for the leftist political party declined to say when or where the meeting took place.

JERUSALEM — Documents presented at a court martial of seven Israeli soldiers suggest the Army Chief of Staff ordered indiscriminate harassment of Palestinians to quell West Bank riots, a Israeli newspaper reported.

LONDON — Egyptian President Hosni Mubarak will visit the UK February 2-3 at the invitation of Prime Minister Margaret Thatcher.

BONN — French President François Mitterrand urged West Germany to go ahead with the deployment of new US missiles and resist efforts to split Europe from the US.

WASHINGTON — US President Ronald Reagan said the Soviets top priority is to block deployment of US intermediate range missiles in Europe but the US is going to stay on schedule with the NATO-approved plan.

WASHINGTON — The US accused the Israeli military forces in Lebanon of acting irresponsible and has told the Israeli government such incidents cannot recur.

THE HAGUE — The Netherlands is ready to enter into official contacts with the Palestine Liberation Organisation (PLO) but not on a Ministerial level, Foreign Minister Van den Broek said last night. Speaking during a debate on his Ministry's 1983 budget, he told the Second Chamber The Netherlands was prepared to open contacts at the level of officials with the PLO's information office in The Hague. Such contacts could start without delay, he said, endorsing a resolution to this effect submitted by Christian Democrat Van Weezel.

BANGKOK — Laos and The Netherlands have signed a agreement for Dutch aid of 2.8 million US dollars, the Vietnamese news agency (VNA) reported. VNA, monitored here, said the aid was for construction of the second phase of the Keng Kabwo river port in Southern Laos this year.

ZWEIBRUECKEN (WEST GERMANY) — Terrorists tried to set fire to a building leased by the US Air Force but the attempt failed when part of their fire-bomb melted, a West German police spokesman said Tuesday.

English Companion

[illegible]ENRY ® By Jack Tippit

[illegible]TLE [illegible] ® By Mort Walker

[illegible]UINCY ® By Ted Shearer

OH, SURE, QUINCY.
GREAT IN WEATHER LIKE THIS ... IT'S DANGEROUS WALKIN' WITH ME.

Jim Henson's "MUPPETS"

I'LL BE RIGHT OUT!
SOME PEOPLE ARE SO PUSHY!

U.S. STOCKMARKET NEWS

[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/8	[illegible]	97 7/8	-	1/4
[illegible]	[illegible]	[illegible] 1/4	[illegible]	31 7/8	-	5/8
[illegible]	[illegible]	+ 3/8	[illegible]	57	+	3/4
[illegible]	[illegible]	1/8	Merck	88 1/8	-	1/4
Burroughs	46 1/4	- 1/2	Motorola	95 3/4	-	5/8
Comsat	73 1/4	unch	N.C.R.	90 1/8	-	1 1/8
Coca Cola	48	+ 1 1/8	Pepsico	35 7/8	-	1 1/4
[illegible]	66 1/4	+ 1/2	[illegible]	23 1/8	+	3/8
Dome Mines	20 7/8	- 5/8	Royal Dutch	37 5/8	+	5/8
Dupont	41 1/4	+ 7/8	Schlumberger	51	+	2 7/8
East.Kodak	83 5/8	+ 1 1/8	Shell Oil	40 3/8	+	5/8
Fluor	23 5/8	- 7/8	Syntex	60 1/2	+	3/8
Ford	37 3/8	+ 3/8	Union Pac.	51 1/8	+	1 1/8
[illegible]	35 1/2	+ 1/2	U.S. Steel	21	+	5/8
Genl.El.	95	- 5/8	West.El.	43 3/4	-	3/8
Genl.Motors	[illegible]	+ 1/8	Xerox	40 3/8	+	1/4
Dow Jones	1.070,82	+ 2,76	Gold	491,50	+	2,90
[illegible]	[illegible]	[illegible]	Silver	[illegible]		0,17

AMSTERDAM

A.B.N.	296,00	Philips	29,30
Akzo	36,00	Robeco	256,[illegible]
Heineken	105,50	Rolinco	240,00
Kon.Olie	98,30	Unilever	196,40

Koersen Centrale Bank

US DOLLAR	1.77	1.79	1.81
CAN DOLLAR	1.44	1.46	1.[illegible]
PND STERLING	2.755	2.[illegible]	2.[illegible]
NED GLD	66.50	67.22	68.[illegible]
[illegible]	[illegible]	41.63	42.[illegible]
ZW FRANCS	89.59	[illegible]	91.[illegible]
FR FRANCS	[illegible]	25.78	26.[illegible]
DUITSE MARK	73.09	73.75	74.55
SUR GLD	--.--	100.[illegible]	1[illegible]2.[illegible]
IT LIRE	[illegible].96	1.26	1.32

DE DIRECTIE DER BELASTINGEN

zoekt op zeer korte termijn

EEN FLAT TE HUUR
voor een medewerker

Belanghebbenden gelieve zich in verbinding te stellen met de heer mr. D. Evertsz, tel. nr. 76133-76143 (kantooruren).

BIJ DE KONINKLIJKE MARINE in de Nederlandse Antillen is er plaatsingsmogelijkheid voor een:

CORVEEER (V.K.)

Hoofdbestanddelen van de functie: het verzamelen van vuil en afval.
Neventaak: indien tijd beschikbaar, diverse schoonmaakwerkzaamheden.
Sollicitaties dienen schriftelijk voor 1 februari 1983 ingediend te worden bij het commandement der zeemacht in de Nederlandse Antillen, Marinebasis Parera, d.t.v. het hoofd bureau burgerpersoneel.

DEPARTEMENT VAN ECONOMISCHE ZAKEN
BEKENDMAKING
MEDICIJNEN

Het Departement van Economische Zaken maakt bekend, dat krachtens beschikking van de Minister van Economische Zaken, met ingang van **21 JANUARI 1983**, de hoogst toelaatbare prijzen aan de kleinhandel en aan de consument ten aanzien van een aantal goederen per aangegeven hoeveelheid, voor wat betreft de eilandgebieden **BONAIRE** en **CURACAO**:

	fab./merk	hoogst toelaatbare prijs aan de kleinhandel	hoogst toelaatbare prijs aan de consument
INSULIN MONOTARD MC U-100 10cc	NOVO	f. 20,88	f. 26,10

Hoofd I.P.E.

STENO-OPLEIDING
Inlichtingen – Inschrijving woensdag 26 januari 6.00 - 8.00 's avonds te Andreas College Colon.

DE SOCIALE VERZEKERINGSBANK

maakt hierbij aan de werkgevers en de werknemers van de Nederlandse Antillen bekend, dat m.i.v. 1 januari 1983 het maximumloon, ingevolge de Landsverordening Ziekteverzekering (P.B. 1966 no. 15) en de Landsverordening Ongevallenverzekering (P.B. 1966 no. 14) gewijzigd is als volgt:

f. 2.080,— per maand of f. 480,— per week,
f. 80,— per dag, indien 6-daagse werkweek,
f. 96,— per dag, indien 5-daagse werkweek.

De Direkteur,
mr. R.R. v.d. VEEN.

CTC REISBURO

CTC-Reisburo zoekt voor spoedige indiensttreding een

Vrouwelijke kracht

ten behoeve van de afdeling passage-verkoop.

Vereisten:
Minimaal MAVO-4 opleiding;
ervaring strekt tot aanbeveling.

Honorering:
Afhankelijk van vooropleiding en ervaring.
Goede sekundaire arbeidsvoorwaarden.

Schriftelijke sollicitaties aan onze afdeling Personeel, Postbus 308, Handelskade 24.

CTC oke
CURACAO TRADING COMPANY

TE KOOP

GROOT WOONHUIS

op Helfrichtsdorp (Soto)

eigendomsgrond groot + 3600 m2.
Bestaat uit 4 slaapkamers, 3 badkamers, keuken, woon-, en ontvangkamer, recreatieruimte, open patio + apart staand apartement.

Afspraak via tel.: 23940.

NAPA
VRIJDAG 21 JANUARI 1983
AMIGOE-WEEKENDBIJLAGE

"Het volk van God onderweg" geanalyseerd

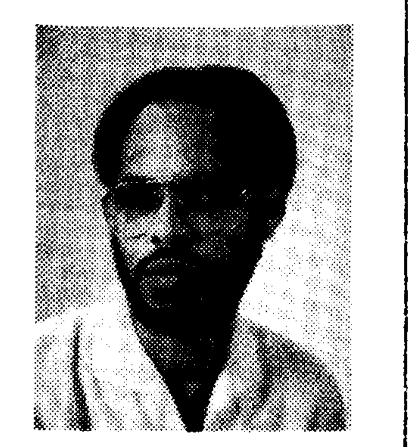
Godsdienst-onderricht laat kansen onbenut

TILBURG – Sinds het begin van het onderwijs op de Nederlandse Antillen was het godsdienstonderricht met onderwijs verbonden. Sterker, het onderwijs stond in dienst van het godsdienstonderricht. Catechismus geven aan "volslagen ongedisciplineerde wilden", zou volgens Mgr. Nieuwindt "onbegonnen werk" zijn en men kon het evengoed achterwege laten". Met het leren lezen en schrijven en het bijbrengen van schooldiscipline, beoogde hij dan ook het werk van de priesters te vergemakkelijken.

Het godsdienstonderricht was erop gericht om enerzijds het volk de godsdienstige beginselen bij te brengen en anderzijds het volk gehoorzaam en getrouw te doen zijn tegenover de staat.

MET DE KOMST VAN het concept beleidsnota voor het onderwijs, is impliciet ook de levensbeschouwelijke invulling van het onderwijs ter discussie gesteld. Jammer genoeg is er binnen de discussie te weinig aandacht geweest voor de concrete invulling van die levensbeschouwelijkheid.

In dit artikel wil Arubaan E.F.T. Illes in Tilburg daartoe een aanzet maken. Hij wil hier de doelstellingen van het vak godsdienst zoals, die vandaag de dag gestalte krijgen binnen het

voortgezet onderwijs, evalueren. Na een kort historisch overzicht omtrent de doelstelling van het vak in het verleden, en de doelstellingen zoals die vandaag binnen het lager onderwijs gelden, geeft hij een aantal factoren aan die het vak momenteel beinvloeden. Vervolgens gaat hij aan de hand van een exemplarisch voorbeeld na, welke doelstellingen het vak godsdienst momenteel nastreeft binnen het voortgezet onderwijs. Daarbij let hij vooral op de mate waarin met drie belangrijke aspecten te weten, de leerlingen, de maatschappij en de theologie rekening wordt gehouden.

Aan zijn beschouwing verbindt hij een aantal conclusies en geeft hij aan waar men in de toekomst vanuit moet gaan bij de opstelling van doelstellingen voor het vak godsdienst. Dit stuk is een verkorte versie van zijn scriptie getiteld "Het godsdienst-onderwijs op de eilanden Aruba en Curacao geschreven in het kader van zijn opleiding tot tweede graads leraar godsdienst.

KATECHISMUSBOEKJES

Het onderwijs is steeds een kanaal gebleven via hetwelk de leerstellingen van de kerk aan de leerling werden overgedragen. Zo ging men tot in de jaren zestig toe., in de katecheselessen uit. van de presentatie van de leer van de kerk. De katechese was zuiver kerkelijk en verkondigend. De gemeenschap van de gelovigen met God en Vader van Jezus Christus in het Rijk Gods, funktioneerde als uitgangspunt voor de katechese.

De schoolkatechese werd verbonden met de bijbel en de liturgie. In de bijbel en de liturgie kwam een dialoog tussen God en mens tot stand en de mens kon hierdoor de oproep van God beantwoorden. De mens zou zich moeten bekeren en tot God wenden. Met deze doelstelling is tegelijk de inhoud van de katechismusboekjes gegeven. Vanuit de bijbel volgde men het leven van Jezus en dit werd verbonden met de liturgie.

De methode was zó, dat aan de hand van de katechismusboekjes ouders en opvoeders, vanuit de bijbel, via de leer van de kerk, de kinderen moesten brengen tot de praktijk van het geloof in de liturgie en in het dagelijks leven. Belangrijk voor het welslagen hiervan werd het verkondigend optreden van de leraar gezien. Zijn optreden had voorrang boven het methodisch aspekt van de katechetische programmering.

Bij de toetsing en evaluatie kon men volstaan met scherpomlijnde vragen en antwoorden. Aan het memoriseren en het overhoren van de leerstof werd dan ook veel waarde gehecht, als middel tot toetsing van de leerstof.

Tot dan toe werd er weinig tot geen rekening gehouden met de leefwereld en de ontwikkelingstoestand van de leerling. Schoolkatechese betekende, de overdracht van de leer van de kerk of de leerlingen in te wijden in het Christusmysterie. Het leidmotief was "de kerk". De katechese had dan ook een typisch kerkelijk karakter.

INTERNE FAKTOREN

In de doelstelling, inhoud en struktuur van het vak godsdienst, komt momenteel verandering. Godsdienstonderwijs wordt sinds de tweede helft van de jaren zeventig meer toegespitst op het leren lezen van de tekenen van Gods aanwezigheid en heil in deze wereld. Leerlingen moeten de religieuze beleving mee-ervaren van personen als Abraham, Mozes, David en de profeten in het Oude Verbond en van Christus en de Apostelen in het Nieuwe Verbond.

Het theologisch leidmotief is hier de heilsgeschiedenis. God gaat met de mens door de geschiedenis heen. Door wat de mens in het geloof als openbaring heeft leren kennen weet hij dat God in de geschiedenis tegenwoordig is. Geschiedenis wordt verstaan als een proces, ergens naar toe. De bestemming waar dit proces op gericht is, is die van het Rijk Gods. Middels de openbaring weet de mens van deze bestemming. Volgens de doelstelling van de projekten van het lager onderwijs gaat het erom, in de eerste vijf schooljaren de leerlingen kennis bij te brengen van losstaande bijbelse verhalen en in het zesde leerjaar, het evangelie centraal te stellen. Dit fungeert om leerlingen te laten zien op welke wijze het heilsgebeuren van God met zijn volk plaatsvindt. Het gaat erom dat leerlingen momenten in de geschiedenis van het evangelie herdenken.

Voor leerlingen betekent dit dat zij worden geholpen in hun religieuze ontwikkeling. Daarbij funktioneren de bijbelse geschiedenis en de bijbelse verhalen als spiegels waarin zij hun ervaringen kunnen (zouden moeten, red.) herkennen. Deze vorm van katechese is existentieel gericht. Centraal staat de vraag naar, hoe de mens, de leerling, de overgeleverde boodschap mag en moet vertalen in termen van de moderne tijd en van zijn eigen bestaan.

De nieuwe vorm van katechese wordt opgezet volgens de psycho-pedagogische systematiek. Dit is volgens de lijn van in elkaar grijpende groeifases naar volwassenheid, en wel zo dat religieuze volwassenheid kan worden bereikt via een "groeiende" Christelijke levenshouding, waarvoor uiteindelijk de jongere zelf de verantwoordelijkheid draagt. Er wordt dus belangstelling getoond voor ontwikkelingspsychologische aspekten van het kind.

Een ander theologisch uitgangspunt, de groeiende aandacht voor het kind zelf en een andere methodische aanpak, zijn allemaal interne faktoren die hebben bijgedragen tot de overstap die er is gemaakt van het werken met katechismusboekjes naar het werken met katechetische projekten.

Tegen deze vorm van ervaringskatechese valt nogal het een en ander in te brengen. Deze vorm van katechese gaat namelijk teveel uit van de actuele, presentische, personalistische eigen beleving van de mens. Het heeft weinig oog voor de factoren buiten de mens om die een rol spelen in zijn staan in de wereld. Door al te zeer personalistisch en individualistisch bezig te zijn, wordt voeding gegeven aan de tendens tot privatisering (=het terug dringen van de werking van de godsdienst naar de privé-sfeer) zodat de kracht van het protestkarakter van de godsdienst, geminimaliseerd wordt.

EXTERNE FAKTOREN

Tot de externe faktoren die het godsdienstonderwijs momenteel beinvloeden, reken ik de opname van het vak godsdienst in de landsverordening regelende het basis- en het voortgezet onderwijs. Het bevoegd gezag mag het vak als verplicht op het rooster laten opnemen, terwijl de uitbetaling van degenen die dit vak verzorgen gegarandeerd wordt.

Maar deze maatregel reikt verder dan alleen maar het garanderen van de uitbetaling van degenen die dit vak verzorgen. Een verdere toepassing van het pedagogisch-didaktisch aspekt van dit onderwijs wordt door deze maatregel noodzakelijk gemaakt. Dit maakt op haar beurt de vraag naar vakleerkrachten dringend.

Had het vak voorheen een zuiver kerkelijk karakter, met de overgang van het vak in handen van (leken) vakleerkrachten, is het de vraag of het vak deze kerkelijke identiteit ook zal blijven behouden.

Deze laatste vraag brengt ons op een tweede externe faktor welke het godsdienstonderwijs beinvloedt en hangt samen met de veranderende opvattingen ten aanzien van school en kerk. Terwijl het vroeger als vanzelfsprekend werd geacht dat de school een verlengstuk was van de kerk en kerkelijke verkondiging, is dit in onze tijd aan het veranderen. De school wordt nu eerder gezien als een maatschappelijke instelling met een zelfstandige funktie binnen het geheel van de samenleving. De kerk kan dan ook niet als vanzelfsprekend aanspraak maken op de school om van daaruit leerlingen rechtstreeks te benaderen en in te wijden in een systeem van Christelijke waarheden. Dit betekent dat voorzover het vak godsdienst op school wordt aangeboden, dit niet gedaan moet worden om van leerlingen potentiele kerkleden te maken, maar om de eigen persoonlijkheid van de leerling met betrekking tot het verschijnsel godsdienst te ontwikkelen.

Hiermee is tevens gezegd dat de eerste zorg van de kerk uit zou moeten gaan naar het gehele onderwijssysteem en niet op de eerste plaats om er zorg voor te dragen dat de eigen bijzondere school in stand gehouden wordt. De opdracht van de kerk is om steeds een aanklacht in te dienen daar waar 't Rijk Gods nog niet gerealiseerd is. Dit laatste is ook van toepassing op het huidig onderwijssysteem.

Dit brengt mij op een derde externe faktor: de discussies rondom het Antilliaans onderwijssysteem. Met de komst van de onderwijsnota zijn er vragen gesteld naar de levensbeschouwelijke invulling van het onderwijs. Een vak bij uitstek waar die levensbeschouwelijkheid aan de orde komt is het vak godsdienst. Vernieuwing van het onderwijssysteem mag uiteraard de doelstelling van het vak godsdienst niet ongemoeid laten.

DOELSTELLINGEN BINNEN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

In het nu volgende wil ik trachten een schets te geven van de doelstellingen van het godsdienstonderwijs, zoals deze vandaag de dag gestalte krijgt binnen het voortgezet onderwijs. Daartoe bestudeer ik een project dat op diverse Mavo-scholen en ook op de Havo gebruikt wordt in de eerste drie klassen. Het betreft hier het project "Het volk van God onderweg", een uitgave uit 1980 van het Katechetisch centrum Curacao.

Bij de analyse van het project wil ik vooral de vraag stellen naar de mate waarin er met drie leerplanfaktoren, de leerling, de maatschappij, en de theologie rekening wordt gehouden. Daarmee beweeg ik mij op het niveau waar het onderwijsleerproces en de bepaling van de doelstellingen van het vak godsdienst worden voorbereid.

Voorop wil ik stellen dat dit niet het enige materiaal is dat op de diverse scholen gebruikt wordt. Hier en daar zullen uiteraard andere initiatieven gaande zijn, maar ik heb juist dit project gekozen omdat het een duidelijke ordening in doelstellingen en leerstof bevat. Het is voorts een vrij recent en tevens een officiele uitgave. Het kan tenslotte ook als representatief beschouwd worden voor de huidige doelstellingen en inhoud van het godsdienstonderwijs, gezien de mate waarin het gebruikt wordt. Ook het materiaal dat op de huishoudscholen gebruikt wordt, is afgeleid van dit project. Een groot aantal leerlingen krijgt dus te maken met dit project en haar inhoud.

Het project bestaat uit drie delen. Het eerste deel gaat over het Oude Testament. Het beoogt leerlingen enige samenhangende kennis bij te brengen van de heilsgeschiedenis van het Oude Testament; het voorafbeeldend en voorbereidend karakter van het Oude Testament. De levenshouding van de leerlingen en hun verhouding tot God en tot de medemens, zou geinspireerd moeten worden door de voorbeelden uit het Oude Testament. Daarnaast beoogt dit eerste deel leerlingen enig begrip bij te brengen van de bijbelse taal en stijl en wil het de leerlingen leren om de bijbel te hanteren..

De inhoud van het eerste deel bevat een kennismaking met de bijbel. Het gaat met de leerlingen na: waar het woord bijbel voor staat, waarom het de naam "Heilige Schrift" draagt, uit welke delen het bestaat, welke onderdelen het heeft. Vervolgens gaat dit eerste deel over de beloften van God aan Abraham. Abraham wordt gepresenteerd als hét grote voorbeeld voor alle gelovigen. Dan, de verhalen rondom Jakob en Josef. Deze staan in het licht van de Goddelijke Voorzienigheid: "God die alles ten beste leidt, God die uit het kwade het goede weet te trekken, God die op kromme regels toch recht weet te schrijven".

Gezien de werkvormen is het de bedoeling dat de leerlingen de aangeboden informatie moeten kunnen reproduceren. De vragenreeksen ter evaluatie in de werkboekjes van de leerlingen geven daar blijk van. Leerlingen moeten systematisch kennis maken met de godsdienstige traditie van het Oude Testament. Het gaat in de eerste plaats erom dat leerlingen kennis nemen van de Joods-christelijke traditie.

Het tweede deel gaat over het Nieuwe Testament. De doelstelling hier is erop gericht om bij leerlingen belangstelling te wekken voor het Woord van God, dat door mensen tot ons is gekomen. De kennis van Jezus bij leerlingen te verrijken. Tevens beoogt dit tweede deel de levenshouding van de leerlingen, hun verhouding tot God en tot de naasten te helpen richten naar het woord en voorbeeld van Jezus.

Inhoudelijk bevat het tweede deel een kennismaking en een orienterend gedeelte over Jezus en zijn plaats in de geschiedenis. Het behandelt met de leerlingen de 4 evangelisten, de volgorde waarin zij hebben geschreven, waar zij hun informatie vandaan haalden.

Speciale aandacht wordt er besteed aan feitelijke informatie omtrent Jezus, zijn persoon (zijn mensheid), zijn prediking (over het Rijk Gods) en zijn liefde (gezien vanuit de wonderen). Hoofdstuk vijf is gericht op het advent en kerstmis. Nadruk wordt gelegd op Maria en de geboorte van Jezus gezien vanuit Lucas en Matheus.

De werkvormen staan in dienst van de doelstellingen van kennisoverdracht omtrent de Christelijke traditie en het leren hanteren van de bijbel, het kunnen lezen en citeren ervan.

Het derde deel gaat over Kerk en Sacramenten. De doelstelling van het derde deel is het begrip kerk uitdiepen: "De kerk is Het sacrament, Het grote teken van God's liefde. Binnen dat gebeuren van de kerk kennen wij zeven tekens, die wij officieel sacramenten noemen: Doopsel, Vormsel, Biecht, Ziekenzalving, Eucharistie, Priesterschap en Huwelijk. Deze zeven sacramenten gaan we het komende jaar van verschillende kanten belichten", lezen wij in de bijgaande lerarenhandleiding.

Dit derde deel bestaat uit vier onderdelen. In het eerste onderdeel gaat men uit van de kerk als gemeenschap. Het begrip kerk wordt belicht naar de definitie van het tweede Vaticaans Concilie. Voorts wordt de parochiegemeenschap vergeleken met de scholengemeenschap.

In het tweede onderdeel wordt ingegaan op "het hoogtepunt van het gemeenschapsleven als kerk", het breken van het brood oftewel de eucharistie. Geplaatst in teken van vriendschap en gemeenschap. "Het kerstdiner, een pick-nick, een barbecue of een etentje rond het kampvuur kunnen ons blij maken en ons dichter bij elkaar brengen", lezen wij op pagina 13 van het leerlingenboekje. Vervolgens gaat men in op het Joodse paasmaal. Een symbolische maaltijd waarbij op tafel komt te staan ongedesemde broden, rode wijn, bittere kruiden en het paaslam. Hierna komt de betekenis van de eucharistie aan bod. "Wij verbinden ons te leven volgens Christus. Wij verbinden ons tot een leven van liefde tot de Vader en voor al onze medemensen. Het brood en de wijn, gebruikt in de Mis, kunnen wij zien als tekens van eenheid", lezen wij op pagina 16 van het leerlingenboekje. "Het brood is gemaakt van vele graankorrels, de wijn is het sap van veel druiven. Zo is de kerk en ook de gemeenschap in de Mis, een eenheid van volgelingen van Christus".

In het derde onderdeel gaat men in op de parochiegemeenschap. In eerste instantie legt men de nadruk op de Curacaose parochiegemeenschap. Men gaat de geschiedenis in om de wortels van het ontstaan van de kerk en de groei van het geloof op Curacao na te gaan. In een leestekst voor de leerlingen lezen wij: "Waar komt die kerk vandaan? Hoe is dat geloof gegroeid? Rond 1500 kwamen hier op Curacao Spanjaarden wonen. In 1540 werd in de buurt van Santa Barbara het eerste kerkje gebouwd. Achter het Schottegat stond een houten kerk. Ook in Asencion

(Vervolg op pag. 6, kol. 1)

"The Birds"

WILLEMSTAD – Het verhaal dat hier volgt, werd mij verteld door schipper Braulio, in de wandeling beter bekend als "Bòbò".

"Bòbò" is een Bonaireaan en een zeeman in hart en nieren. Hij is reeds jaren gepensioneerd als loods van het Haven- en Loodswezen en is nu een verwoed visser. Hij heeft zijn eigen vissersboot en men kan hem dikwijls aantreffen in het visserhaventje op het Rif. Ik denk dat hij al tegen de zeventig is, maar dat is hem niet aan te zien.

Hier volgt dan het verhaal, zoals "Bòbò" mij dat onder een stevige borrel vertelde:

"Vroeger gingen vele Bonaireanen met hun vissersboten naar de Aves eilanden om daar meeuweneieren te gaan rapen (weboe di boebi). Bij het rapen van die eieren was een zekere taktiek nodig en als je dat niet wist, kon je dat heel slecht bekomen. Men diende namelijk bij het aan land gaan op de Aves eilanden, gewapend te zijn met een flinke knuppel (chikoti), om je de woedende meeuwen, die hun nesten verstoord zagen, van het lijf te houden.

Zo ging dan op een goede dag visser Juancho met zijn vissersboot "BOEBI", tezamen met een vriend op weg naar de Aves eilanden. Juancho was op dit vlak geheel onervaren en het was de eerste keer dat hij eieren ging rapen op deze eilanden. Hij was een uitstekend zeeman en na een dag gezeild te hebben, arriveerden zij met de "BOEBI" op één van de Aves eilanden. Zij hadden een goed eilandje uitgezocht want op dit eilandje nestelden duizenden meeuwen. Er was geen plekje onbezet en het zag geheel wit van deze zeevogels. Het leek wel of er zich op elke vierkante voet een meeuwennest bevond. Zij gingen voor anker en lieten een klein roeibootje, dat op het dek lag, tewater. Daarop roeide Juancho vol goede moed naar de wal, voorzien van een grote rieten mand. Toen hij aan land stapte, vlogen duizenden meeuwen op van hun nesten en

Juancho keek vol ontzag naar de grote wolk krijsende vogels boven zijn hoofd. Vervolgens begon hij eieren te rapen, mooie grote crème-kleurige eieren met bruine spikkels.

Maar plotseling dook de wolk krijsende meeuwen naar beneden en gingen de vogels tot de aanval over om hun nesten te verdedigen. Zij kwamen van alle kanten op Juancho aansuizen en hadden het op zijn hoofd gemunt. Zij bepikten uit alle macht zijn arme hoofd met hun puntige snavels. Verscheidene bossen haar werden hem door de kwaadaardige en agressieve vogels uit het hoofd gerukt en al spoedig stroomde het bloed over Juancho zijn gezicht. Hij kon zich niet verdedigen, want hij had zijn "chikoti" aan boord van de "BOEBI" gelaten. Bovendien was de meeuwenovermacht veel te groot.

Er bleef Juancho niets anders over om met zijn bebloede kop, hard hollend op de vlucht te gaan met een enorme troep meeuwen achter zich aan.

Zijn mand met eieren liet hij in de steek. Hij sprong in de roeiboot en roeide vliegensvlug naar de "BOEBI" terug.

Toen hij veilig aan boord terug was, nam zijn vriend de schade eens op. "Nou Juancho", merkte hij op, "Je bent er slecht van af gekomen, die vogels hebben je kop zowat kaal gepikt".

Juancho waste zijn hoofd en zijn gezicht met zoet water en daarop besloten zij maar te gaan slapen tot de volgende dag want het liep al tegen de avond. Juancho had respekt gekregen voor de meeuwen en durfde niet meer terug naar de wal.

Toen de nieuwe dag aanbrak, werd het anker gehesen en er werd zeil gezet voor Bonaire. Zij hadden een straffe passaatwind in de rug en in de namiddag arriveerden zij op de rede van Kralendijk. Juancho meerde de "BOEBI" af aan de houten aanlegsteiger.

Op de steiger waren verschillende mensen, waaronder ook Shimaria, een vrouw die gewoonlijk de meeuweneieren in Kralendijk en omgeving aan de man bracht. Shimaria zag Juancho en zij herkende hem niet direkt vanwege zijn geteisterde kale hoofd.

Toen vroeg ze, terwijl zij haar handen in de zij stak: "Ma no ta Juancho esei ta?" ("Maar is dat Juancho niet?").

Juancho antwoordde lakoniek: "Si ta mi mes, sin cabei i sin weboe". ("Ja ik ben het zelf, zonder haar en zonder eieren"). Het klonk wat dubbelzinnig.

Uit de verhalenbundel: "Strange People in a Crazy Harbour, door: Henk A. KLOMP.

HET KLASSIEKE SPEL VAN DE WARE MENS

Cola Debrot: De Vervolgden

Historische novelle over humaniteit

In feite geeft het 'Nawoord' van Cola Debrots posthume historische novelle De vervolgden de essentie ervan in enkele zinnen weer. Mevrouw Estelle Debrot schrijft daarin over het [illegible] van dit werk en het hoofdthema "dat als een fuga door al zijn werk telkens opklinkt, van Mijn zuster de negerin tot deze laatste novelle": de confrontatie van de verschillende rassen, individueel of in groepen. Het is te beluisteren in zijn verschillende variaties, soms dramatisch, soms ironisch, dan weer met een diepe klank van melancholie of met humor. Zijn werk houdt een pleidooi in dat deze confrontatie niet alleen tolerantie teweeg zal brengen maar ook een diepere, wederzijdse, menselijke sympathie, zoals in de slotzin van Mijn zuster de negerin en in de slotzin van De vervolgden".

Wat moet iemand die dit boekje gaat bespreken daar nog aan toevoegen, want het is volkomen duidelijk in zijn lucide geserreerdheid. En wie is beter op de hoogte dan iemand die Debrot zo na was en de ontstaansgeschiedenis van deze novelle tot in details heeft meegemaakt? Bovendien is de karakteristiek voor iemand die het werk van Debrot kent en De vervolgden gelezen heeft evident juist.

De novelle is een prachtige afsluiting van het oeuvre, omdat ze èn in verteltechniek èn thematiek, die zeer hecht verweven zijn, opnieuw alle belangrijke facetten van Debrots schrijverschap aantoont. Ik zal daarom hieronder proberen uit te werken HOE Debrot het aangeduide thema heeft vormgegeven.

STIJL

In het begin viel het verhaal me tegen; het leek vrij vlak en de manier van vertellen deed nogal moeizaam aan, omdat de verteller zich regelmatig rechtstreeks tot de lezer wendt, waardoor het verhaal nodeloos geremd wordt. Ik geef één voorbeeld: "Hij prepareerde de vissen die vervolgens op Indiaanse wijze aan de ene zijde gedurende langere tijd werden gebraden dan aan de andere. Het duurde niet lang of zij zaten er gezellig met zijn drieën te genieten van de vis die de Caiquetíos 'chacusco' noemden, met een dikke schijf cactus waarvan zij waarschijnlijk ten onrechte meenden dat die een verdovende invloed uitoefende".

In zo'n fragment valt allereerst het woord 'prepareerde' op. Het is in het Nederlands niet onjuist, maar wel een erg plechtige manier van zeggen; eerder [illegible] Antilliaans-Nederlands. Verder wijs ik op de zinsgedeelten "op Indiaanse wijze", "die de Caiquetíos 'chacusco' noemden" en "waarvan zij waarschijnlijk ten onrechte meenden...". Dit soort uitweidingen zijn direct voor de lezer bestemd en vallen eigenlijk buiten het verhaalgebeuren. Bovendien blijkt even verder dat de Indianen [illegible] bedwelmd raken; waardoor dan wel, vraagt de lezer zich af.

Jules de Palm aan wie Debrot gedeelten van het verhaal heeft voorgelezen, vertelde Jos de Roo dat "Cola er eindeloos aan schaafde" (Ñapa, 15 jan. 1981). Het is bekend hoe moeizaam Debrot werk definitief uit handen kon geven; steeds wilde hij blijven verbeteren. Dat 'schaven' maakt het verhaal weliswaar glad, maar haalt wel de natuurlijke vlotheid enigszins weg.

Maar wie dit opmerkend dan nog eens terugbladert in Mijn zuster de negerin met het bekende begin: "De haven van het Nederlands-Westindisch eiland begon met een lange geul die eindigde in een grillige baai; op de kaart een stengel met een tros bloemen. De toegang was zo breed, dat vrij grote stoomschepen er makkelijk in konden keren, en zo lang, dat de schepen aan beide zijden langs de kaden konden aanleggen", ziet hoezeer de schrijver gedurende bijna een halve eeuw zichzelf gelijk gebleven is in vertaltrant. De mens is zijn stijl, en verwacht van Debrot niet de uitbundigheid van Boeli van Leeuwen, het beroerende van Tip Marugg of de scherpe pen van Frank Martinus Arion.

Voor het 'conciliante' waarmee Debrot zo vaak gekenschetst wordt, vooral trouwens in zijn poezie, moet de lezer, wil hij het werk juist benaderen, een open oog hebben en houden.

HUMOR

Zodra de Spanjaarden verschijnen, wordt het verhaal levendiger. De Indiaanse wachtmeester, Delfino noemt elke Spanjaard een Don Pedro de la Mancha en werkelijk hebben ze allemaal wel iets de vertellersgestalte Don Quichotte-achtigs over zich in hun hulpeloze heldhaftigheid. De onnavolgbare fijne, maar zeker humor van Debrot [illegible] vanaf het eerste moment dat de Spanjaarden de Indianen ontmoeten en de priester via een tolk zijn bekeringswerk begint. Zwaard en kruis werken hecht samen ter meerdere glorie van Spanje en het enig ware geloof: "Van de priester had de tolk naar zijn zeggen de opdracht gekregen de Caiquetíos tot het ware geloof te bekeren. Het geloof van het kruis zoals de priester er een droeg op zijn borst. Zij moesten zonder dralen hun sympathieen voor de blauwgroene papegaaien en de kaketoe met de boze kuif opgeven. Die hadden niets te betekenen. De Caiquetíos moesten zich zo spoedig mogelijk bekeren tot het ware geloof van de verlosser die op een vrijdagmiddag voor hen aan het kruis was gestorven. De priester mummelde daartussendoor 'a las tres de la tarde, a las tres de la tarde', blijkbaar verstond hij enkele woorden van het Caiquetío......De tolk eindigde met de waarschuwing [illegible] priester had bevolen, anders zouden zij in de puinhoop eindigen".

Vanaf dit moment blijft de humor als integrerend stijlmiddel aanwezig. Ze is zelfs het middel bij uitstek om ondanks het objectieve perspectief van de alwetende verteller dat Debrot toepast, te weten waar de vertellerssympathie ligt. De commandant, die een van de Indianen [illegible] wordt [illegible] tentoongesteld. Padre Rojas treedt naar voren als een fanaticus, Monseñor Albaje als een Don Quichot, de gouverneur als verdraagzame, enz. Van de laatste een voorbeeld: "Hij ging de zijweg in naar de blauwe baai. Sandra weifelde geen ogenblik, zij kende alle kronkelwegen tussen de rotsen. 'Je moet weten', zei de gouverneur tegen de merrie, 'wij soldaten leven allemaal in de zwaar[illegible] rotsen. Wij Spanjaarden zeggen „en la peñascosa pesadumbre". De gouverneur schrok even, hij meende dat het paard hem had verstaan".

Heel wonderlijk is dat het perspectief enkele keren naar de dieren verspringt: "De leguanen verkeerden door wijsheid of door filosofische overwegingen in de mening dat de bewegingen in de buitenwereld grotendeels schijnbewegingen waren waarop zij niet hoefden te reageren". De Indiaan Alonso geeft de paarden deze gedachten in: "De paarden... wisten evengoed als de mensen dat hun leven niet van eeuwige duur kon zijn.... Maar merkwaardig genoeg [illegible] niet met onoverkomelijke droefenis; zij hadden immers ten volle van het leven genoten". Via de paarden wordt hier een levensfilosofie ten beste gegeven!

De humor neemt burleske vormen aan als in een taalkundig/religieus/politieke twist moet worden uitgemaakt of het Spaanse schip de Infante Conbita of Infante Coñita moet heten.

STRUCTUUR

Een derde voorbeeld van de manier waarop Debrot vertelt, wil ik van p. 38 halen: "De Caiquetíos hadden het geluk in een periode van stijgende welvaart te zijn opgenomen. Men vreesde eerst..." Ik kan hier niet de hele passage die ik bedoel citeren, ze is ruim een halve pagina lang. Maar het is duidelijk dat de verteller hier een algemene beschouwing, geheel buiten het verhaal om ten beste geeft. Op de volgende bladzij lezen we nog een keer zo'n auctoriele vertellerszin: "Het spreekt vanzelf dat de klachten, ondanks het optimisme, evenmin uitbleven". Deze uitvoerige uitweiding evenwel, die een flink tijdsverloop behelst, dient als overgang naar een volgend verhaalonderdeel.

Bij eerste lezing doet het verhaal zich voor alsof het geen noemenswaardige structuur heeft. Nadere beschouwing leert anders. Het verhaal zit zeer hecht in elkaar met talrijke herhalingen en verwijzingen. Op pagina 20 lezen we over de drievoudige [illegible] dolk uit Tenochtitlan, een van de "meest gevreesde wapens omdat zij de ribben met een enkele steek volledig uiteenrijt"; op pagina 58 wordt Padre Rojas door een dergelijk wapen neergestoken. Als de Engelsen zich bij hun landingsoverval in de haag van 'euphorbia' verschuiven, is de lezer al twee keer gewaarschuwd voor de vernietigende uitwerking van de stekels en het sap van deze struiken. Eer de Doomsday aan het eind van het verhaal werkelijk aanvalt, hebben we al een paar keer over dit gevreesde kaperschip en zijn gevechtskracht gehoord. Zo zijn er talrijke voorbeelden te geven, maar er is nog wat anders waarop ik de aandacht wil vestigen.

De drie Indianen die in het begin een schuilplaats zoeken voelen zich eerst bedreigd door verhalen, vervolgens door een vreemd bonzen en ten derde door de wekelijkse ontmoeting met de drie Spanjaarden, de priester en de tolk. Tijdens die eerste ontmoeting spelen zich de [illegible] en de beschuldiging van kruising en geseling af. De broeder van de tekeningen heeft drie dromen, de vlucht van de Indianen vond in drie fasen plaats: van de Amazone via de Orinoco naar de eilanden. De Indianen krijgen drie dagen voor de kennismaking met de Spaanse rancho's. Padre Rojas uit drie beschuldigingen ten aanzien van de verwildering van zeden: de dansen, de kleding van de religieuzen en de [illegible]. De uitvoerige toespraak van de gouverneur bestaat uit twee keer drie punten, enz. enz.

Het hele verhaal is consequent opgebouwd door middel van een drieslag in de verschillende, tot in allerlei details toe. Ik heb hier niet de ruimte dat verder aan te tonen, en het zou eentonig worden door de lange opsomming die het gevolg zou zijn. Wie deze drieslag eenmaal gezien heeft komt deze overal weer tegen. Nog slechts een voorbeeld' De laatste dag van de kennismaking van de Indianen bij de Spanjaarden bezoeken ze 1. de kerk, waarin a. een Europees schilderwerk wordt beschreven, b. de communiebank met de engelen uit Mexico en c. de ecce homo die op Curaçam is geschilderd: ten tweede gaan ze naar het hospitaal dat uit drie delen bestaat: ten derde gaan ze naar de administratie waar ze drie verschillende beroepen kiezen...

PERSPECTIEF

Maar ook in zijn totale omvang valt het verhaal in drie delen uiteen, wat ons door het vertelperspectief getoond wordt. In het eerste deel lezen we de bijzonderheden over die Indianen en hun pacificatie. Over het overgangsdeel sprak ik hierboven reeds. In het tweede deel horen we over de humanistische gouverneur en zijn problemen met het fanatisme van Padre Rojas, zijn uitvoerige toespraak en het bezoek van de president van de Audiencia uit Hispaniola. Dit deel wordt afgesloten met een flash back waarin de gouverneur aan zijn gezin denkt. Het derde deel vertelt van de ontmoeting tussen Spanjaarden en Engelse kapers, voor een groot deel vanuit het perspectief van de Engelsen.

Samengevat dus: Indianen en Spanjaarden die deze gebieden veroveren en 'pacificeren'; Spanjaarden en hun onderlinge problemen van bestuurlijke aard; Engelsen en Spanjaarden met de onderlinge Europese wedijver in het gebied kortom drie fasen uit de vroege Caraibische geschiedenis.

Als we nog wat nauwkeuriger kijken, valt nog iets op. Het eerste deel bestaat zelf ook weer uit drie onderdelen. a. De Indianen en hun gevangenschap. Dit eindigt met de flash back waarin Conchera terugdenkt aan de laatste dagen van Tenochtitlan, 24 juni 1520 en de verwoesting: "Dat is het lot van alle overwinnaars, zij eindigen allen met lege handen. Dat is waar en toch weer niet helemaal waar". b. De mesties Delfino die in Spaanse dienst is. Hij wordt gekarakteriseerd met: "Het was niet makkelijk je enige identiteit te verschaffen sedert de Europeanen hier op [illegible] waren neergestreken. Hij wist in elk geval niet tot welk ideaal hij zich had moeten wenden. Hij had zich gericht tot de gouden straal, tot de [illegible] boom, tot het houten kruis en het koperen kruis, maar nooit hoor, hij had nergens gehoor gevonden.... Als je een mesties was, wist je helemaal niet waar je stond". Die passage met Delfino [illegible] met zijn afscheid van de Indiaanse gevangenen. "Bedank", zei Delfino, "mijn [illegible] onze gouverneur [illegible] alles goed afliep. Daar kun je van op aan". Zij wilden hem bedanken, maar het was wel tot hen doorgedrongen dat het niet een man was van veel woorden en dat hij ook zonder woorden wel begreep dat zij hem dankbaar waren, ook al wisten zij niet precies waarvoor". c. De Indianen op de Spaanse rancho's en hun integratie daar. Matas trouwt, Llano werkt goed en Diego Cuebas is steeds met de Spaanse Doña Isabela in de grotten om zijn tekeningen te maken, die zij beschrijft. "Wanneer een tekening bijzonder geslaagd was, stonden zij beiden op, Diego en Isabela, en dansten zij door de vertrekken, waarbij zij hem bij de schouders hield. Wanneer zij in een zaal waren beland waar het prachtig tapijt overheerste, liet zij hem los en maakte enige wervelende wentelingen, waarbij haar benen tot aan het korte lendenbroekje zichtbaar werden. Dan zetten zij hun dans door de vertrekken voort". In deel twee, denkt de gouverneur de onverdraagzame padre en weet met zijn wijsheid de zaken goed te sturen. Dit deel eindigt met zijn bezoek aan de grotten, waar hij "zijn dochter met het asblonde haar en de Ind[iaan] aan zijn hart drukt. I[n het] laatste deel blijken de reli[gieuze] Elvira en de Indi[aanse] ziekenverzorger Silvio v[erliefd] op elkaar te zijn. Zij [...] vluchten met de Schotse [kapi]tein voor de wetten v[an de] 'limpieza de la raza', m[aar de] kapitein waarschuwt hen: [...] is erger, uw inquisitie o[f de] algemene opinie?... beden[k dat] in vele Spaanse landen op [korte] of langere termijn de bepa[lingen] van het zuivere ras w[orden] afgeschaft. Denk maa[r aan] Mexico, Peru, Colombi[a,...] waar al niet meer". Het [...]vende schip vaart weg [...] slotzin van het boek luidt: [...] Indianen juichten ni[et ...] lachten niet. Om de e[en of] andere reden hadden zi[j een] zekere sympathie vo[or die] rossige jongelui opgevat".

SYNTHESE

Veroveringszucht, o[n]draagzaamheid, strijd w[...]

(Vervolg op pag. 3, ko[...]

Cola Debrot (Bonaire 1[...] Laren 1981) studeerd[e na] zijn Nijmeegse gymnas[ium]opleiding rechten en m[edi]cijnen in Utrecht en Am[ster]dam. In de dertiger [jaren] woonde hij een poo[s in] Frankrijk en reisde hij [...] Amerika. Hij trouwd[e in] 1936 met Estelle Reed, [...] danseres. Vanaf 1942 w[as hij] huisarts te Amsterdam, [...] 1948-1950 in Willems[tad]. Daarna bekleedde hij [...]schillende ambtelijke en [poli]tieke functies die hun [be]kroning vonden in zij[n be]noeming als eerste A[ntil]liaanse gouverneur. Na [de] onlusten van 30 mei [...] trad hij af en bracht [...] laatste levensjaren doo[r in] het Rosa Spierhuis te L[aren] in Nederland.

Debrot debuteerde in 1[...] in het Nederlandse t[ijd]schrift Forum met [de] 'toekomstnovelle' De M[...] een satire op de Sovjet R[epu]bliek, die zich afspeelt in [het] jaar 1947, dertig jaar n[a de] Revolutie. Een jaar l[ater] publiceerde hij in hetze[lfde] tijdschrift Forum de nov[elle] **Mijn zuster de neger[in]** waarmee hij zijn groo[tste] bekendheid als schri[jver] kreeg. In deze novelle [keert] Frits Ruprecht terug [naar] het geboorte-eiland, Cura[çao] na het overlijden van [zijn] ouders. De novelle is [naar] Debrots eigen zeggen een [be]handeling van "interrac[iale] en intra-familiale" relatie[s].

Debrot publiceerde da[arna] [illegible] minder bekend is gewor[den] en minder succes h[eeft] gehad: Bid voor Camille [...]locq (1946); Bewolkt best[aan] (1948); Dagboekbladen [uit] Genève (1963); [...] automaten (1940); Bo[...] aan de lippen (1950). [...] poezie is verzameld [in] Tussen de grijze lij[nen] (1976). Voor de Nederla[ndse] literatuurgeschiedenis is [hij] van belang door de opr[ich]ting van het tijdschrift [Cri]terium en het daarin [aange]kondigde 'romantis[ch] rationalisme', waarover [hij] met Gerard Knuvel[der] polemiseerde: Ars et v[...] (1946).

Voor de Antilliaanse [lite]ratuur is Debrot van bel[ang] door de Antilliaanse Ca[hiers] (1955-1967) en zijn o[ver]zichten van de Antilliaa[nse] literatuurgeschiedenis in [de] Encyclopedie van de Ne[der]landse Antillen en Cu[...] Mozaiek. Nu is een jaa[r na] zijn overlijden posthum[e] historische novelle [ver]schenen waarin De[brot] teruggaat naar het verre [ver]leden van dit gebied, [...] tijd van de Spa[anse] veroveringen en de p[aci]ficatie van de o[or]spronkelijke Indiaanse [be]volking: De vervolgden. [...] nagelaten romanfragm[ent] "De brief aan de preside[nt"] zal in een van de volge[nde] nummers van De Gids [ver]schijnen. De uitgave van [het] Verzameld Werk wo[rdt] voorbereid door zijn v[rouw] Estelle en enkele lite[raire] vrienden.

Cola Debrot met zijn [vrouw] Estelle die hij [...] eersteling "De M[...]" opdroeg, en dochter [...] Maria aan wie de laatste [no]velle De vervolgden op[ge]dragen werd.

INHOUD:

DRIE INDIANEN, de broeder van de spierkracht, het water en de tekeningen, worden op een afgelegen plaats aan het noorden van een eiland verrast door de komst van de Spanjaarden: drie officieren, een priester en een tolk. De priester bekeert de Indianen met behulp van de tolk onmiddellijk tot het ware geloof, onder de bedreiging dat ze anders beschoten zullen worden. De broeder van de tekeningen droomt daarna van de tovenaar van het vasteland, die hem waarschuwt.

Na de ontdekkers komen de veroveraars: drie ruiters en een onder-officier van de Indiaanse bewakingsdienst. Ze nemen dertig Indianen gevangen mee naar de rancho Conchera waar ze overnachten. De volgende dag gaan ze via een grote baai en het grote pekelmeer naar de hoofdrancho's in de baai van het oosten. Omdat de volgende ochtend drie gevangenen gevlucht zijn en de Spaanse wachtmeesters er ook vandoor zijn, besluit de Indiaanse bewaker Delfino zo snel mogelijk met kano's naar Curaçam te gaan. Via het eilandje Caibe komen ze langs de baai van Sint Anna varend in de hoofdbaai, die uit een wijde rede bestaat.

Ze gaan naar het hoofddorp van Curaçam met zijn Fortaleza, exercitieterrein, gouverneurshuis, kerk, hospitaal en administratie. De Indianen worden 'gepacificeerd': de Caiquetío van de spierkracht krijgt de naam Pablo Llano en zal de paarden verzorgen; de broeder van het water zal onder de naam Sergio Matas de planten verzorgen; Diego Cuebas [illegible]

[illegible]

die niet decent genoeg is en de doorbreking van de 'limpieza de la raza'. De gouverneur doodt de priester als deze een klacht wil indienen. Nu komt Monseñor Albaje een onderzoek instellen en de begrafenis van de gedode priester, Padre Rojas, regelen. Maar eerst houdt de gouverneur op 4 mei 1547 een uitvoerige toespraak.

Er wordt een overval gepleegd door de bemanning van de Doomsday, een Engelse kaper. [illegible] de struiken waar de soldaten zich verschuilen worden ze geteld door steens en giftige sappen, zodat de overval mislukt. Ze worden door de Spanjaarden [illegible] [illegible] hun [illegible] wordt.

Aantrekkelijk en waardevol boek

Salmonan pa hende di awor

Het Antilliaanse Bijbelgenootschap heeft een volledige collectie psalmen uitgegeven onder de titel SALMONAN PA HENDE DI AWOR. Deze psalmen zijn vertaald door pater B. van Baars o.p. en gesponsord door United Societies. De bedoeling van het boek is de gelovige te confronteren met de rijkdom van de psalmen.

Deze uitgave is een gelukkige omstandigheid, want mijn indruk is dat het aantal psalmlezers en -gebruikers in onze samenleving zeer groot is. Dit is overigens niet zo vreemd; door de eeuwen heen hebben deze gebeden van de bijbel de christenen kunnen boeien, o.a. om de universaliteit van de gevoelens die ze uitdrukken: ieder mens heeft perioden, dat hij geconfronteerd wordt met angst, vrees, of dat hij zich bedreigd voelt of behoefte heeft aan troost. En dan is het goed om met de psalmist te kunnen zeggen: "Señor ta mi wardador, mi'n tin falta di nada den kunuku di yerba berdè E ta ponemi sosegá" (Salmo 23)

De universaliteit vindt men ook vaak weerspiegeld in de beeldspraak:
"Welek ta baña tur mundu na lus,
tera ta mira i ta kuminsa tembla.
Serunan ta dirti pa Señor manera was,
na yegada di Señor ku ta Doño di henter mundu". (Salmo 97)

Een derde element dat de psalmen zo populair heeft gemaakt is de literaire waarde ervan: "Mi dianan ta bai manera sombra di atardi., mi mes ta para seka meskos ku yerba"! (Salmo 102). Maar hun grootste kracht ontlenen de psalmen aan het feit, dat het **gebeden** zijn, geinspireerde gebeden, die ook de moderne gelovige als voorbeeld en als inspiratiebron kunnen dienen bij zijn eigen bidden.

ONGEKUISTE EDITIE

Tot nu toe moesten de gebruikers van de psalmen op de Antillen zich tevreden stellen met Engelse, Spaanse en Nederlandstalige bundels. In het Papiamentu kennen we weliswaar de vertaling van de Editorial Evangelico ("het rode boekje"), maar deze is niet best. Verder zijn er wel enkele verspreide psalmen vertaald, maar dit aantal is te verwaarlozen. Bovendien zijn ze dikwijls fragmentarisch: de schokkende, minder prettige fragmenten zijn niet altijd opgenomen. Nu hebben we een volledige, uitstekende, "ongekuiste" editie in onze eigen taal.

CULTURELE WAARDE

Ik geloof dat we de uitgave van de SALMONAN PA HENDE DI AWOR niet alleen moeten toejuichen om de religieuze waarde ervan, maar ook om het **cultureel** belang; het kan een sterke impuls betekenen voor de ontplooiing van het Papiamentu en voor het prestige van deze taal. Immers, brede lagen van onze bevolking kunnen nu in contact komen met Papiamentu van uitstekend gehalte dat zich gemakkelijk laat lezen. Men kan ook moeilijk anders verwachten, als men weet dat de vertaler in voortdurend contact heeft gestaan met Papiamentisten als Antoine Maduro, May Henriquez, Jenny Fraai, Dolores Martis, Magdala Margarita-Gressman e.a.

Er zijn natuurlijk veel meer geschriften waarin de Antilliaan geconfronteerd wordt met Papiamentu van niveau (Elis Juliana, Antoine Maduro, Jossy Mansur e.a.), maar het lijkt voor de hand liggend dat een psalmenboek op dit gebied meer invloed zal kunnen uitoefenen, omdat het dagelijks gelezen zal worden.

MUZIKALITEIT

Op een aspect van het taalgebruik wil ik dieper ingaan: de psalmen zijn sterk **ritmisch** (de ondertitel van het boek luidt: "na Papiamentu koriente i ritmiko"). Ze werden oorspronkelijk gebruikt om gezongen en/of gedanst te worden. Ze waren geschreven in het heffingenvers, bekend uit de middeleeuwse, westerse letterkunde. Bij het heffingenvers heeft elke regel twee of drie beklemtoonde lettergrepen, met daartussen een wisselend aantal onbeklemtoonde syllaben. Dit procédé is in de moderne literatuur o.a. toegepast door Henri Marsman. Het effect ervan is een zeer ritmische taal, als gevolg van het verschijnsel van de zg. isochronie; de lezer heeft de neiging om de afstanden tussen de beklemtoonde syllaben (heffingen) in eenzelfde versregel even lang aan te houden, waardoor de onbeklemde versdelen met veel lettergrepen sneller worden uitgesproken dan die met weinig lettergrepen.

De vertaler zelf geeft in de inleiding ("Presentashon") het volgende voorbeeld:
"Señor ta mi lus i salbashon,
di ken lo mi tin miedu?
Señor ta fortalesa di mi bida,
pa ken lo mi tembla?" (Salmo 27) Van Baars is erin geslaagd om dit met succes toe te passen voor het Papjamentu. Dit is niet slechts een compliment voor hemzelf, maar ook (voor velen hopelijk ten overvloede!) voor de lenigheid van het Papiamentu. In een los begeleidend schrijven citeert de vertaler Dhr. Jacob van Koetsveld, die na lezing van de eerste 25 psalmen zei: "Ora mi tabata lesa nan, mi kurpa a hinka pa baila!" Ook schrijver dezes moet bekennen, dat de kennismaking met enkele van deze psalmen (in gestencilde vorm) met hun aanstekelijk ritme hem heeft geinspireerd tot composities (zonder dat hij overigens de pretentie heeft, meer te zijn dan een douchecel tenor!).

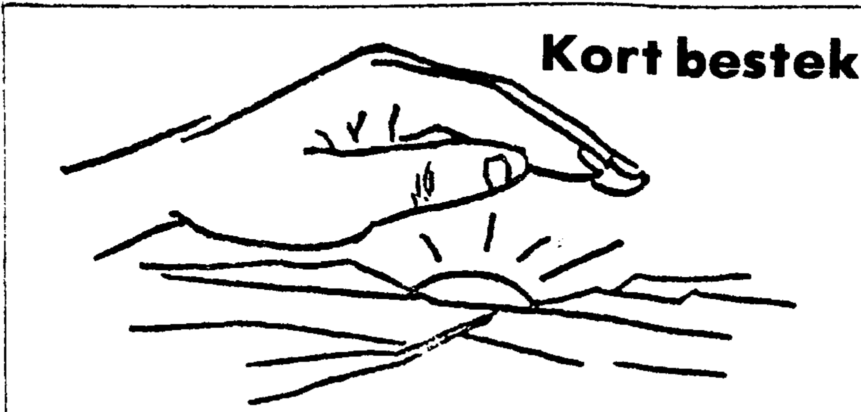
BRUIKBAAR

"Salmonan pa hende di awor" is ook qua uiterlijk een aantrekkelijk boekje; het heeft een kleurige omslag, harde kaft en het lettertype is royaal en prettig voor het oog. De uitgebreide lijst met moeilijke woorden die in de psalmen voorkomen, samen met de thematische index achter in het boek verhogen de bruikbaarheid ervan.

"Salmonan pa hende di awor" is binnenkort in de boekhandel verkrijgbaar en zal een tientje kosten.

J. MARCHENA

Na kaminda ku Señor

na kaminda ku señor

Tegen het eind van 1982 publiceerde Jules Marchena een klein en handzaam gebedenboek onder de titel **Na kaminda ku Señor**. De inhoud bestaat uit een aantal bekende gedichten, zoals het **Nos Tata** en **Ave Maria**, aangevuld met bijna twintig eigen gedichten voor verschillende gelegenheden.

Na kaminda ku Señor is makkelijk mee te dragen, de fijn geillustreerde gedichten zijn dan elk ogenblik bij de hand, waar op de weg men zich ook bevindt.

Migratie: op weg naar werk

Een arbeidsmigrant is iemand, die minimaal voor enkele maanden wegtrekt, de intentie heeft terug te keren en deze beweging maakt om elders werk te zoeken'. Arbeidsmigratie. Aan deze wereldwijd verspreide vorm van migratie wordt uitgebreid aandacht besteed in Op weg naar werk ver van huis. Het boek, verzorgd uitgegeven door de Nederlandse uitgever Coutinho, werd geschreven door Arie van der Wiel, uitgezonden door het Departement voor Ontwikkelingssamenwerking op het ogenblik werkzaam in Mozambique, en door Willem Koot, wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Universiteit van Utrecht. Laatstgenoemde is hier bekend door zijn onderzoek naar migratie van Antillianen naar Nederland, onder andere in zijn dissertatie Emigratie op de Nederlandse Antillen (1979).

De onderzoekservaringen van beide heren hebben de keuze voor twee van de drie 'cases' die in het boek worden behandeld, bepaald. Er wordt dieper ingegaan op de migratie in zuidelijk Afrika en in het Caraibisch Gebied. De speciale aandacht die aan migratie van het Mediterrane Gebied naar Nederland wordt besteed, is ingegeven door het belang van deze voor de Nederlandse samenleving. De drie 'cases' dienen als konkrete voorbeelden bij de overwegend theoretische uiteenzetting over de verschillende facetten van arbeidsmigratie. Achtereenvolgens komen aan de orde: kenmerken en typen van arbeidsmigratie, verklaringen voor vertrek en voor terugkeer, effecten van arbeidsmigratie voor de landen van herkomst en voor de ontvangende landen.

Het boek heeft een sterk bibliografisch karakter, overigens zonder dat hierdoor de leesbaarheid in het geding komt. Elkaar bestrijdende theorieen en opvattingen worden overzichtelijk uiteengezet onder verwijzing naar de belangrijkste verdedigers. Dikwijls worden de achterliggende ideologieen blootgelegd. Een enkele keer gaan de auteurs mijns inziens niet ver genoeg, zoals in hun uiteenzetting over de antwoorden die gegeven zijn op de vraag of arbeidsmigratie veranderingen teweeg brengt in het sociale systeem van de landen van herkomst. Uit onderzoeken zou blijken dat arbeidsmigratie eerder versterkend dan verzwakkend werkt op de continuering van het traditionele systeem. In deze worden alleen onderzoeken in Afrika als bewijs aangevoerd. Bovendien wordt niet aangegeven wat wordt verstaan onder 'sociaal systeem', wat wel belangrijk is gegeven het feit dat arbeidsmigratie wel vergaande gevolgen heeft voor onder andere het familieleven (toch ook een onderdeel van een samenleving). Bijzonder storend is dat de bibliografie - een essentieel onderdeel van dit boek - verre van kompleet is. Zeer veel verwijzingen in de tekst zijn niet terug te vinden in de tien pagina's lange bibliografie.

Niettemin blijft **Op weg naar werk ver van huis** een handzaam overzicht voor eenieder die beroepshalve iets met migratie van doen heeft of voor diegenen die iets meer willen weten van een ook in de Caraibische samenleving belangrijk verschijnsel.

AART BROEK

W. Koot en A. van der Wiel, Op weg naar werk ver van huis. Uitgever: Dick Coutinho, Badlaan 2, 1399 GN Muiderberg, Nederland. Een briefje naar dit adres en u ontvangt het boek binnen afzienbare tijd in huis, waarna u betaalt (Nfl. 22,50).

Coordinatie:
Carel de Haseth

Publikashonnan di IPEP i UNA

Papiamentu den foko

PAPIA KORSOU

AÑA PASA TABATIN mashá diskushon entorno di uso di Papiamentu den enseñansa, diskushonnan fuerte i de bes en kuando mashá emoshonal. Pero riba un tópiko ku tabatin atenshon di un i tur. Hasta a bai asina leu ku e dos "kontrinkantenan" a keda nombrá "homber di aña" (mientras ku hombernan mes a kai chiki...).

Asina ta ku ta nada straño ku tabatin varios publikashon ku tin di haber di un manera òf otro ku e tópiko aki. Aparte di un kantidat di buki pa mucha, buki di poesía, buki di salmo, ets. ku a keda o ku lo keda tratá riba e página aki, a sali tambe dos publikashon di I.P.E.P. (Instituto pa Promoshon i Estudio di Papiamentu) i unu di Universidat di Antia (U.N.A.)

E promé edishon di IPEP ta un diskurso ku Dra. Nelly Prins-Winkel a duna n'e kongreso "Papiamentu: problema i posibilidat" na aña 1981 titulá "Mitonan edukashonal, ideal i realidat na e islanan Aruba, Boneiru i Kòrsou: un siglo di esfuerso i faya edukashonal den skol kolonial Ulandes". E diskurso aki, ku originalmente ta na Ingles, a hasi un impakto asina grandi ku IPEP a disidí na publik'e na Papiamentu bou di título **Mitonan edukashonal ideal i realidat**. Mas den kurso di aña por spera publikashon di tur e diferente diskursonan di e kongreso menshoná na Ingles.

Un di dos publikashon di IPEP ta **Papia Kòrsou** di Enrique Muller (presidente di IPEP); un kolekshon di e tekstonan di su programa diario na Z-86 ku e mesun nomber. Pa medio di e programa aki Enrique Muller ta trata na korehí maluso di Papiamentu i ta duna su opinion riba sierto desaroyo ku tin di haber ku uso diario di Papiamentu.

E inisiativa aki sigur ta di aploudí: funkshon di medionan di komunikashon den nos komunidat ta di sumo importansia, pero hopi di lokual (por) ta di balor ta bai perdí. Loke a pasa na radio a pasa! Awor por haña **Papia Kòrsou** den forma di buki tambe: por husa e tekstonan komo punto di salida pa diskushonnan riba uso di Papiamentu, por husa nan pa korehí bo fayonan,ets. I anke tin bia bo no ta 100% di akuerdo ku e eskritor, bo por husa lokual e ta bisa komo punto di salida pa un diskushon den un seno mas amplio pa asina yega na un opinion komún.

E forma ku a saka **Papia Kòrsou** ta bon pensá. Komo ku ta trata di un programa di radio, tin repetishon den e tekstonan. Enrique Muller a trata di pone nan huntu bou di diferente kapítulo. Asina bo por haña tekstonan ku ta trata e mesun tópiko banda di otro. E forma ku a skohe pa e buki mes ta fasilitá lesamentu: a laga pida grandi blanku (sin teksto), bo por lesa algun teksto, warda e buki pa su manesé bo sigui lesa...

E di tres publikashon ta esun di universidat titulá **La cuestión del origen y de la formación del papiamento** skibí pa Orlando Ferrol. Ferrol ta trata e diferente teoríanan ku tin enkuanto origen i evolushon di Papiamentu: e diskushon entre esnan ku ta di opinion ku Papiamentu a sali for di un base portugués-afrikano ku tabata wòrdu papiá na Kosta di Oro i esnan ku ta di opinion ku Papiamentu a forma riba nos islanan saliendo for di un base spañó.

Ferrol més ta pertenesé na e kampo spañó, lokual ta sali bon klá den su obra. Hasta por bisa ku e ta desviá di su punto di salida sientífiko pa hasi bofón di esnan ku no ta komparti su opinion, algu ku sin duda ta hasi su trabou daño. Unabes ku un hende pone komo su tarea pa duna e diferente opinionnan atenshon, e mester por trata kada unu na serio. Sigur sigur e por duna su mes ideanan, pero di un forma mas sólido, mas sientífiko. I kaminda ningun di nos no por bin ku un prueba definitivo ku nos tin rasón, ta bale la pena bai ku mas kuidou!

P.e. ora ku Ferrol ta bisa ku varios sientífiko ta eksahera influensha portugués e por tin rasón. Pero ora ku e bisa ku padernan spañó tabata un "medio" importante pa kual influensha spañó a drenta Papiamentu, mi ta kere ku e ta hasi mesun fout ku esnan ku e ta ataká. Esta, kuantu pader spañó a biba realmente na Kòrsou? Historia en berdat ta siña nos ku nan tabata pasa aki banda (promé añanan asta skondí) pero pa pone ku nan tabata un faktor asina importante no ta parsemi korekto. E kontaktonan ku nan por ta tin ku habitantenan di Kòrsou probablemente tabatin un karakter muchu superfisial pa por bisa ku nan tabatin un influensha grandi riba formashon di Papiamentu.

Mas bien berdat lo ta entre e dos ekstremonan: un base spañó i un base "portugués", mas en konkordansia ku karákter di Papiamentu, mas un sintésis di varios influensia durante diferente époka di su formashon...

CAREL DE HASETH

Dr. A.C. Prins-Winkel: MITONAN EDUKASHONAL IDEAL I REALIDAT, 1982
Enrique Muller: PAPIA KORSOU, 1982
Orlando Ferrol: LA CUESTION DEL ORIGEN Y DE LA FORMACION DEL PAPIAMENTU, 1982.

ik heb er vrede mee...

de roffel achter mijn rib
brengt mij steeds op de wip
van dood en leven
het is mij niet om het even
de dunne film van kou
te voelen in het nauw
gedreven zeg ik genoeg
van schoten voor de boeg
draag water naar de zee
ik heb er vrede mee
de sluier licht een tip:
de wal keert toch het schip

NICO BLANKSMA

Historische novelle.....

(Vervolg van pag. 2)

steeds weer door menselijkheid omgebogen naar sympathie. Door de verschillende perspectieven blijkt ook dat niet alleen de Indianen de 'vervolgden' zijn (wat je zou verwachten aan het begin), maar de Spanjaarden en de Engelsen evenzeer. Ieder mens kan op zijn beurt van trotse conquistador tot in het nauw gedreven vervolgde worden:; de invasie van de Engelsen aan het slot leert ons dat in een halve bladzijde!

Het is de grootheid van de bevolking van Curacam dat de benarde veroveraars niet neergeslagen of afgeslacht worden, maar verpleegd en genezen, door het humane bestuur van de gouverneur en de wetenschap van de Guajira-Indiaan, dokter Jorge, zoals reeds eerder inquisiteur Albaje genezing vond bij dezelfde mensen.

Wie zich het 'nawoord' van Estelle Debrot herinnert, ziet dat niet alleen de slotzin, maar de gehele structuur van het boek naar deze synthese toe geschreven is. Menselijke waardigheid en beheersing, met een afschuw voor uitersten, hier met 'idolen' aangeduid, blijkt uit het hele werk, tot zelfs in de stijl toe. Tussen these en antithese zoekt Debrot steeds de synthese. Tussen de grijze lijnen' worden de in de realiteit van alle dag onoplosbare tegenstellingen tot een ideale harmonie gebracht!

VRAGEN

Het Parool wist 30 juni 1982 te melden dat **De vervolgden** zich afspeelt tegen "een authentieke achtergrond". Dit heeft mij voor vele problemen geplaatst. Aan de ene kant doet Debrot door nauwkeurige beschrijvingen van plaats en tijd alle moeite zijn verhaal zo authentiek mogelijk te doen lijken. Landschappen, geografische aanduidingen, data, jaartallen, namen van landen, plaatsen en eilanden suggereren een historiciteit, die bij raadpleging van geschiedkundige bronnen niet terug te vinden is. De achtergronden zijn authentiek, maar het verhaal zelf is literatuur en dus fictie. Op zich wordt de thematiek ook niet dieper door het feit of iets werkelijk gebeurd is of niet, maar de exacte vertelwijze maakt je als lezer wel nieuwsgierig. Welk 'spel van kat en muis' speelt Debrot hier, zich beurtelings openbarend en verbergend, met de lezer? Het is aan de historicus hier antwoord op te geven.

Wat de ruimtebeschrijving betreft, lijkt het erop dat Debrot elementen van diverse eilanden gebruikt en die tot één fictieve setting combineert: het grote pekelmeer, de Santa Annabaai, de grotten, de wijde rede, enz. Zou hij ook met deze elementen een Antilliaanse synthese hebben willen nastreven? En met de eigennamen? En met de plantennamen? Het is niet te bewijzen, maar verleidelijk voor de interpreet om te veronderstellen.

Een tweede en laatste vraag: ongetwijfeld de meest sympathieke figuur in dit verhaal is de gouverneur die in het centrum ervan staat. Zijn belangrijke toespraak houdt hij in 1547 op 4 mei, de geboortedatum van Debrot. In hoeverre mogen we het verhaal lezen als apologie van Debrots eigen gouverneurschap?

Over Mijn zuster de negerin is in de loop der jaren heel wat geschreven, gediscussieerd en geinterpreteerd, ook over de op het eerste oog bedrieglijk eenvoudige en zelfs wat vlakke novelle De Vervolgden is een langdurige discussie te voorspellen, maar dat is juist kenmerkend voor alle belangrijke literaire voortbrengselen.

WIM RUTGERS

Pro Patria van Kusmei:

Knappe vondsten en onrijpe vruchten

Onder zijn pseudoniem (nomber di kariño eigenlijk) Kusmei, publiceerde Boyke Kuster zijn tweede gedichtenbundel PRO PATRIA. De bundel bevat gedichten in het papiamentu en engels, met als hoofdthema de Antillen.

Kusmei studeerde in Nederland en is nu terug op zijn geboorte-eiland, waar hij mee wil werken aan de opbouw van het land; wat hij leerde wil hij ten dienste stellen van hen die achterbleven op de Antillen. In zijn gedichten klinkt deze boodschap overduidelijk, de liefde voor zijn eiland, de natuur, de mensen.

De gedichten van Kuster zijn van zeer wisselende kwaliteit. Al is voor hem vooral het inhoudelijke van belang, voor de lezer is dit alleen waar als de inhoud ijzersterk is. Helaas is dit niet het geval: het is allemaal al zo vaak door zo verschillende mensen gezegd. En om dan nog te kunnen overleven als dichter is de vormgeving van het grootste belang: het gebruik van woorden, het spelen met de taal zou de lezer kunnen boeien, kunnen dienen als vervoermiddel voor de ideeen van de schrijver.

Kuster's werk moet duidelijk nog rijpen, bijgeschaafd worden, gepolitoerd. Verzen geschreven in de roes van het terugzijn op je eiland, zonder het rode potlood van de nuchtere kijk. Zo valt het gedwongen rijm te verklaren in verzen als WER (wer ta bastante mahos/i solo menos feros) of BUSKANDO AMBIENTE DI PASKU (m'a dal abou..../riba mi snèit/aind'e semia no kier sprèit). Of de beeldspraak die verloren gaat in gezochte woorden. Het gebruik van modewoorden welke door Antillianen in Nederland misschien wel gebruikt worden, maar die op de Antillen zelf niet "verstaan" worden.

En tussen al deze onrijpe vruchten zijn er gedichten welke wijzen op het kunnen van Kusmei, originele vondsten als in het titelgedicht PRO PATRIA.
"mi ta lubida
but'e pro dilanti mi
patria
pro di progreso"
of het nog veel sterkere UN, een gedicht dat op zich al een bundel kan rechtvaardigen: een zuinig gebruik van rake woorden, een vaart in de taal, een fijn gedicht.

Kusmei doet er goed aan zijn volgende bundel goed te laten bezinken: de benodigdheden om tot een zuivere bundel poezie te komen zijn beslist aanwezig! Wat meer geduld en wat zelfkritiek, afstand nemen kunnen wonderen doen...

CAREL DE HASETH

Eenheid

DE INTERNATIONALE gebedsweek voor de eenheid van de christenen is op het ogenblik aan de gang. Deze eenheid, in welke vorm, op welke wijze dan ook lijkt ver weg, veel verder weg dan wij ons voorstelden tien tot twintig jaar geleden. Maar dat neemt niet weg, dat wij als christenen niet alleen samen kunnen werken op talrijke terreinen, maar dat wij ook samen kunnen bidden. En ons ook gezamenlijk kunnen bezinnen op onze bijdrage aan de eenwording. Daarom op deze pagina ditmaal ook enige aandacht voor de Wereldraad van Kerken, welke ook een belangrijke wegwijzer is en een stimulans naar en voor de gewenste eenheid.

Onzalige scheiding

ONZE SAMENKOMST in Uw Duitse vaderland confronteert ons met het gebeuren van de Reformatie. Wij moeten denken aan wat daaraan voorafging en aan wat sedertdien is gebeurd. Als wij de feiten niet uit de weg gaan dan worden wij ons bewust, dat menselijk tekortschieten heeft geleid tot de onzalige scheiding en dat ons falen steeds weer in de weg staat aan mogelijke en noodzakelijke stappen op de weg naar de eenheid. Nadrukkelijk stem ik in met Uw mijn voorganger Adrianus VI in 1523 op de rijksdag van Neurenburg heeft beleden "Zeker is de hand van de Heer niet verkort, dat Hij ons niet kon redden, maar de zonde scheidt ons van Hem... Wij allen, prelaten, en geestelijken, zijn afgeweken van de weg van het recht, en lange tijd was er niet één die goed deed (PS 14,3). Daarom moeten wij allen God de eer geven en ons voor hem verootmoedigen. Ieder van ons behoort te onderzoeken, waarom hij is gevallen, en moet liever zichzelf oordelen, dan dat hij door God op de dag van zijn toorn wordt geoordeeld".

Met de laatste Duitse respectievelijk Nederlandse paus, zeg ik: De ziekte heeft diep wortel geschoten en heeft veel gedaanten; daarom moet stap voor stap voorwaarts worden gegaan en moeten eerst de moeilijkste en gevaarlijkste kwalen met goede geneesmiddelen worden bestreden, om niet door een overijlde hervorming alle dingen nog meer in verwarring te brengen.

Thans evenzeer als toen is de vernieuwing van het christelijk leven de eerste en belangrijkste stap op weg naar eenheid. Een ware oecumenische beweging zonder innerlijke omkeer is niet mogelijk.

Bij het streven naar vernieuwing en vereniging kan veel van wat in Uw vaderland in oecumenisch opzicht is gebeurd van dienst zijn. Daaronder is te rekenen het bij elkaar komen van gescheidenen in de jaren van gemeenschappelijk doorstane nood en verdrukking, het martelaarschap van hen die hun leven hebben geofferd voor de eenheid in

Christus.....

Paus Jan Paul op 17 november in Kirchen in Mainz tot de werkgemeenschap Christelijke kerken.

Een handreiking voor gesprekken over Samen kerkzijn in de nabije toekomst

..... Te gek om vast te lopen is een boekje over de verhouding kerk en samenleving, over waarheid en eenheid en over het meervoudige denken in de ene kerk. Op de omslag de aan duidelijkheid niets overlatende tekening, welke tevens een aansporing kan zijn om ieder op zijn eigen plaats te werken aan de eenheid.....

Bisschop Claver van Malaybalay:

Kerk zijn op Filippijnen is lichtpunt zijn in duisternis

PAASZONDAG, 19 APRIL 1981. Tijdens de avondmis in de San Pedrokathedraal in Davao explodeerden twee bommen. Nadat de menigte zich een weg naar buiten heeft gebaand, wordt ze in het wilde weg beschoten door soldaten. Er vielen negentien doden en 150 gewonden. In de ochtend van 21 april worden er twee broers gearresteerd door de geüniformeerde politie. Ze worden meegenomen voor onderzoek naar de bomaanslagen. Enkele uren later worden hun lichamen door soldaten weggedragen.

Dit relaas is te lezen in een folder van Amnesty International, de organisatie die strijdt voor internationale handhaving van de mensenrechten, en die momenteel speciaal aandacht vraagt voor de Filippijnen. Het is slechts één van de vele voorbeelden van schendingen van de mensenrechten, die de laatste jaren op deze eilandengroep zich hebben voorgedaan. Ondanks het opheffen van de staat van beleg in 1981, ten tijde van het bezoek van de paus, door president Marcos. De schendingen van de mensenrechten bleven voortduren. Vandaar de oproep van Amnesty.

Tegelijkertijd met deze oproep verscheen via de informatiedienst van de Nederlandse Missieraad een artikel van de hand van Francisco F. Claver, SJ. bisschop van Malaybalay op de Filippijnen. Een artikel, zoals dat eerder verscheen in "Infor Report" in juni 1982. In dit artikel getuigt de bisschop van de strijd van de goedwillende religieuze werkers voor de geweldloze revolutie. Met geweldloze strijd proberen de machthebbers tot een ommekeer te dwingen.

EEN BUITENLANDS missionaris kwam een paar maanden geleden bij me aan met een probleem dat hem reeds lange tijd kwelde. Zijn mensen werden lastig gevallen door gewapen troepen, de dieren die ze bij h werk gebruikten werden gesto en ze wilden zich gaan beschermen tegen verdere plundering. Als boeren die voor hun levensonderhoud werkten konden zij zich geen enkele verstoring van de balans in hun economisch leven veroorloven. Ze vroegen of hij, hun pastoor, hen wou helpen hun wapens te verschaffen, bij voorkeur wapens die even doeltreffend waren als die van de plunderaars.

CONTRA-GEWELD

Dit voorval toont aan hoe het geweld afdaalt naar het niveau van de barrio, naar de gewone mensen die moeten beslissen of ze geweld zullen gebruiken om zich te beschermen. Het geweld komt uiteindelijk van een regime dat zich door middel van geweld meester heeft gemaakt van de macht en dat tegen elke prijs aan de macht wil blijven. Daarom moet het strijden tegen het geweld van andere politieke groeperingen, in het bijzonder van de communisten, die de macht voor zichzelf, of "voor het volk" zoals hun leuzen aangeven, willen hebben. Maar het volk zit steeds midden in het vuur. Een boer verwoordde het dilemma op schrijnende wijze aldus: "Rechts staan de militairen met hun "bergings"-operaties, links staat het NPA (New People's Army, de gewapende arm van de communistische partij) met zijn "liquidaties". Te midden daarvan staan wij, het volk, de slachtoffers van beiden.

Wat we ook doen, we worden er door de een of ander voor gestraft". De "berging' waarvan hij sprak is natuurlijk een eufemisme voor doodgewone moord. Zij die verdacht worden van subversieve acties verdwijnen doodeenvoudig, een nette manier om elk bewijs van foltering en onmenselijke behandeling van gevangenen door de regering teniet te doen.

MOEILIJK

Er is geen gemakkelijk antwoord te vinden op het dilemma waarvoor deze mensen gesteld worden en evenmin op dat waarmee bovengenoemde priester geconfronteerd wordt. Maar het feit dat hij betrokken werd bij die moeilijke beslissing is op zichzelf een waardevol symbool van een kerk die niet langer alleen wetten, leerstellingen, riten en sacramenten inhoudt maar die een kerk van het volk is. In Bukidnon wordt de geschiedenis van onze kerk in toenemende mate gekenmerkt door lijden en strijd. We hebben de enige grenzen van sacristie en de heiligdom verbroken en zijn ons gaan inlaten met de onderdrukking en het onrecht die ons volk door het huidige politiek en economisch systeem ten deel vallen. Toen in het najaar van 1972 de staat van beleg werd afgekondigd, werden de directeur van ons Centrum voor Sociale actie en twee van zijn medewerkers als eersten door het regime gevangen genomen. Hun schuld bestond hierin dat ze zich ingespannen hadden rechtvaardigheid voor de boeren te verkrijgen. In 1976 werd ons radio-station WXBB met geweld gesloten door de militairen. Volkomen vals beschuldigd dat het station berichten zou uitzenden naar de communisten in de heuvels, bestond zijn ware "misdaad" hierin dat het onverschrokken opkwam voor vrijheid zelfs onder dictatoriaal bewind. Het vorig jaar werd pater Alingal in koelen bloede doodgeschoten. Zijn werken voor gerechtigheid werd niet gewaardeerd door de machthebbers.

VERDEELDE KERK

Onder deze omstandigheden komt men steeds meer tot de overtuiging dat het enige antwoord op de kritieke nationale toestand is af te rekenen met de huidige regering en haar te vervangen door een die meer beantwoordt aan de behoeften van het volk. Algemeen heerst ook de mening dat dit slechts kan geschieden door een gewelddadige opstand, door een revolutie op grote schaal. Bij dit alles is de kerk van de Filippijnen verdeeld, althans wat de leiding betreft. De hiërarchie heeft openlijk gekozen voor "geweldloosheid, maar voor een soort geweldloosheid die, naar ik vrees een stem betekent voor de handhaving van de status quo, waarbij het regime zich wel gelukkig voelt.

"Geweldloosheid", in feite wordt bedoeld passiviteit staat gelijk aan geen-revolutie en dit staat op zijn beurt weer gelijk aan de voortzetting van het onbeteugelde: geweld van rechts, uit vrees voor wat als een nog groter kwaad wordt gezien; een overname door de communisten. Links heeft een groeiend aantal priesters en religieuzen. Een minderheid (maar wel een krachtige) heeft gekozen voor geweld en voor de gewapende strijd als laatste redmiddel. Daar de enige echt gewapende groepering wordt gevormd door de communisten (het NPA), betekent deze keuze een handreiking aan hen om samen de regering ten val te brengen. De meer marxistisch getinte bevrijdingstheologie wordt gebruikt om deze samenwerking te stimuleren. Er zijn ook nog minder links georiënteerde groepen zoals de Sociaal Democraten en de "Light-a-Fire"-beweging, die alle voor geweld kiezen maar niet zo algemeen verbreid zijn als de door de communisten geleide beweging.

Tenslotte verwerpen enige bisschoppen, zowat 20 op een totaal van 65 bisdommen, zowel het geweld van rechts als van links, en in de plaats daarvan streven zij naar een volksbeweging die op een strijdbare maar geweldloze manier wil werken aan verandering. Deze beweging is het sterkste in het zuiden van de Filippijnen vooral op het eiland Mindanao, waar de kerk een lange en krachtige traditie heeft als strijdster voor gerechtigheid en in een klein aantal bisdommen die zich op dezelfde wijze inzetten voor sociale gerechtigheid in de meer gevestigde gebieden van Luzon en de visayas.

BEWEGING

Zij die gekozen hebben voor de derde benaderingswijze komen regelmatig bijeen en maken samen uit wat onze stellingname van ons eist. Enkele punten beginnen al duidelijk te worden:

* We moeten verduidelijken en beter tot uitdrukking brengen hoe volgens onze christelijke visie de samenleving die wij wensen zou moeten zijn.
* Het punt waarom volgens ons alles draait is de waardigheid van de mens en de rechten die uit die waardigheid voortvloeien.
* Het opkomen voor waardigheid en rechten brengt noodzakelijkerwijze het probleem van de macht aan de orde: wat ze is, hoe ze behoort te worden uitgeoefend, wat haar doelstellingen zijn.
* Onze macht ligt in onze algehele kwetsbaarheid tegenover gewapende macht. Dit is geen passieve berusting in het geweld en evenmin een tactische aanvaarding daarvan, maar een vastbesloten en zelfs agressieve strijd daartegen met geweldloze middelen.
* De keuze voor algehele kwetsbaarheid is een laatste beroep op de menselijkheid van de gewelddadige machthebbers. Maar voor christenen moet ze stevig gegrondvest zijn op ons geloof.
* Dit geloof moet de wil van heel de gemeenschap vertegenwoordigen.
* Alleen door te zamen vanuit het geloof te observeren, te beslissen en te handelen kan de geloofsgemeenschap invloed uitoefenen.
* De techniek die het de gelovigen mogelijk maakt hun visie te gelde te maken is te vinden in de gemeenschap aan de basis of wat wij de "Christen Basisgemeenschappen" noemen.

De toekomst voor de geweldloze strijd op de Filippijnen zal moeilijk zijn. Er zijn zoveel problemen die het op het ogenblik moeilijk maken christen te zijn op de Filippijnen, of ons geloof uit te dragen tegenover toenemend geweld en onrecht.

In het gebied van Bukidnon is een der problemen de aanleg van twee stuwdammen die men wil gaan aanleggen, Palangui III en Palangui IV, waardoor veel mensen gedwongen zullen worden het gebied te verlaten, voor wie de regering nog geen echte voorzieningen getroffen heeft voor schadeloosstelling en een geschikte plaats waar ze kunnen gaan wonen. De uitbreiding van suiker-, ananas- en koffie-plantages, die in het algemeen in handen zijn van multinationale concerns, verdrijft steeds meer mensen van hun land, zonder dat hun nieuwe arbeidsmogelijkheden gegeven worden.

Steeds meer wordt de economische macht gesteund door de militaire macht, en soldaten worden niet gebruikt om het volk maar om de oogsten te beschermen. Van de andere kant heeft het NPA zijn indoctrinatie-activiteiten in de dorpen ook opgevoerd, en terwijl ze aanvankelijk dikwijls succes boeken vanwege hun beloften voor sociale hervormingen, beletten hun methoden van selectieve liquidatie en dreiging met liquidatie dat ze verdere sympathie verwerven, want deze methoden verergeren juist het onrecht waaraan ze een einde willen maken.

HOOP

De toekomst in Bukidnon en trouwens voor het hele land ziet er somber uit. En dit zal zo blijven zolang het opperste goed van burgerlijke orde het bezit van economische en politieke macht van een kleine minderheid is, en zolang de middelen om deze economische en politieke macht te handhaven manipulatie, onderdrukking en geweld zijn. Maar kerk-zijn hier op de Filippijnen betekent, een lichtpunt te zijn te midden van de duisternis. Het betekent een verwachtingsvolle gaande houden, een verwachting die een plaats biedt voor frustratie die voert tot wanhoop en geweld. De hoop levend houden eist van ons dat we streven naar verbetering zowel als individu als in het gezin, naar sociale gerechtigheid, naar grotere economische en politieke gelijkheid, en naar de ware ontplooiing van onszelf als volk van God, mannen en vrouwen met rechten en met waardigheid.

Financiering Assemblee nog niet rond

Wereldraad is vaak nog onbekend

GENEVE — De Wereldraad van Kerken kijkt nog tegen een tekort van ruim twee miljoen gulden aan op de begroting van de zesde Assemblee, die van 24 juli tot 10 augustus dit jaar in Vancouver (Canada) wordt gehouden.

Dit blijkt uit het financieel verslag over 1981, dat op de vergadering van het Centraal Comité te Genève werd gepresenteerd. Wereldraad-voorzitter Edward Scott (Anglicaans bisschop in Canada) deed een dringend beroep op de kerken hun plicht in deze niet te verzaken. Hij meldde verder dat de Canadese kerken ernaar streven zo weinig mogelijk geld aan luxe te verspillen. De nadruk zal liggen op onderling contact tussen de 4.000 deelnemers aan de Assemblee (deelnemers, waarnemers, gasten, enz.) en de Canadese gelovigen. Dure "amusementsprogramma's" komen niet aan de orde, aldus Scott.

De Wereldraad ontvangt bovendien "in natura" steun van de Canadezen. Dit gaat van typemachines en ander kantoormateriaal tot 800.000 kilogram papier, die nodig zijn voor de Assemblee.

De streefgetallen voor de deelname van zogenaamde minderheden (jongeren, vrouwen en leken) zijn niet geheel gehaald, aldus Scott. Deze waren respectievelijk 20 procent, 33 procent en 50 procent van de gedelegeerden. In Vancouver liggen ze waarschijnlijk in de buurt van 14 procent (in Nairobi 9), 28 (22) en 45 (42) procent.

Het thema van de volgende Assemblee is "Jezus Christus, het leven van de wereld". Plenaire zittingen worden gehouden over het thema en de vier sub-thema's, over Canada, over de Grote Oceaan en over een actueel thema, dat later wordt aangewezen.

Ter voorbereiding van de Assemblee heeft de Wereldraad een uitgebreid programma van bezoek en overleg opgesteld. Niet minder dan 70 groepen (Wereldraadsstafleden en gewone gemeenteleden) reizen naar zo'n 90 landen. Uit de eerste ervaringen blijkt dat op meer dan één plaats de kerkleden maar amper weten wat de Wereldraad is of doet.

Secretaris-generaal Potter gaf in zijn jaarverslag toe dat het communicatieprobleem tussen de Wereldraad en de ledenkerken — een probleem zo oud als de Wereldraad zelve — steeds gevaarlijker voor de oecumenische beweging wordt. Enkele leden van het Centraal Comité (de Noorse Lutheraan Per Loenning en de Amerikaanse Methodist James K. Mathews) wezen Potter er op dat niet alle misverstanden en weerstand op rekening van de kerken geschreven kunnen worden. Een schouderklopje kreeg hij evenwel van de gereformeerde predikant M. van der Veen-Schenkeveld (Nederland). Dankzij de impulsen van de Wereldraad heeft de Gereformeerde synode zich in de afgelopen jaren serieus bezig gehouden met vraagstukken als racisme en "kerk voor de armen".

Kerk en wereld

Wereldraad-president Simatupang:

Leger gemakkelijker te leiden dan kerken

DE INDONESIER DR T.B. Simatupang, een van de presidenten van de Wereldraad zei op de juli vergadering van het Centraal Comite (het "bestuur") dat het voor hem als generaal tijdens de bevrijdingsoorlog tegen Nederland veel eenvoudiger was geweest uit allerlei groepen en stromingen een leger te vormen dan als kerkelijk leider de kerken tot eenheid te smeden.

Een leger te leiden is blijkbaar gemakkelijker dan een kerk.

De ex-generaal maakte zijn opmerking namelijk naar aanleiding van het zogenaamde BEM-rapport, dat handelt over Baptism, Eucharist en Ministry, dus over Doop, Avondmaal en Ambt. Onderwerpen die in de kerkgeschiedenis evenzovele conflicten waren en zijn. Toch was het gelukt na jaren studie en gesprek gemeenschappelijk overeenstemming te bereiken. Het geheim zat, zei de voorzitter van deze afdeling, professor Nikos A. Nissiotis, in het feit dat men niet was begonnen bij zichzelf (ieders traditie werd volledig gerespecteerd), maar bij het aanvaarden van elkaar als delen van dezelfde apostolische kerk en van dezelfde bijbelse traditie. De basis-elementen van elkaars geloof konden zo ontdekt worden en de wortels van het geloof kwamen bloot en bleken kracht te hebben.

SIMPEL EN NEDERIG

Zo konden Orthodoxen,

DRS BOERMA ... de oecumene begint in eigen huis ...

CUBA EN christendom: Cubaanse christenen staan v de uitdaging om in een Mar tische-Leninistische staat geloof trouw, doelbewust verrassend creatief tot uitdr te brengen. Daarin sla zij ook. Zo was de mening een seminar van de Luthe kerk van Amerika, welke Cuba werd gehouden.

KERK EN VROUW: De ted Presbyterian church va VS heeft bij monde van zijn deling De vrouwen en de k zijn verzet aangetekend te de plannen om deze kerk te enigen met de voornamelijk het zuiden van de VS reside de Presbyterian church. Tij de Burgeroorlog gingen kerken uiteen (1861-1865). verzet geldt niet het prin van de eenwording waar gestreefd moet worden, maa voorzieningen in zaken zoal relaties ten opzichte van vrouw en de deelname va niet blanken.

METHODISTEN en ka lieken: Na een studie van jaar van officiele dialoog tu Amerikaanse Methodistisch katholieke theologen zijn d tot de conclusie gekomen da een opmerkelijke eenheid overeenstemming kan wor geconstateerd over de struct van de Eucharistische vieri en ten aanzien van het cent Eucharistische gebed. Maar begrip van de structurele deelten is niet altijd hetzelf vooral niet gezien op het v van de volksvroomheid en de turgische praktijken.

COALITIE tegen chemisc wapens: In de VS is een w bond gevormd dat zich i voor de strijd tegen schadelij chemische wapens, waartoe VS regering wil besluiten waarom al enige besluiten z genomen. Het verbond bests uit godsdienstige, milieu- tenschappelijke en vrouwe groepen.

JEZUS NOVELA geblo keerd: Volgens de World as ciation of Christian communic tion is de distributie van een dio-novela over het leven v Jezus, getiteld Een zekere Je geblokkeerd door een brieve campagne welke gevoerd vanuit de in Rome gevestigde Commissie voor Latijns Ame ka en de in Bogota gevestigde Celam, de Latijnsamerikaa bisschoppenconferentie. V gens genoemd wereld-orga bestond deze novela serie ui 144 stukken van 14 min ten, waarin Jezus werd af beeld als een eenvoudige m van het platteland die zich i dentificeert met de lijdenden.

BIJBEL NODIG: De regi nale secretaris voor Afrika v de Verenigde bijbelgenoo schappen Milton Belete hee gezegd dat de Afrikaanse chri tenen hulp nodig hebben bij h vertalen van de bijbel, he drukken ervan en de verspre ding van de bijbel over het co tinent. Slechts twee van de nationale bijbelgenootschappe in Afrika kunnen op eigen bene staan.

NOORSE Lutheranen en ka tholieken: na een studie van dri jaar is volgens de Informat dienst van de Noorse Luthere nen een aanzienlijke overeen stemming bereikt tussen beid groepen theologen ten aanzie van de Eucharistie. Men is h nog niet eens over zaken als o omschrijving van de werkelijk aanwezigheid van Christus en de duur daarvan in de sacr mentele elementen en sommig aspecten van het offer-karakte in zijn relatie tot het Laatst avondmaal.

Reformatorischen, Pinkst gemeenten en zelfs Room Katholieken (die meeded hoewel ze geen lid zijn van Wereldraad) onder elkaa controversen, elkaars gemee schappelijk terugvinde Het rapport gaat nu terug na de bijna 300 ledenkerken, als een triomfantelijk dogm maar "in alle nederigheid een simpel hulpmiddel om kerken die hun onderlinge gesprekken om eenheid te herstellen."

Zo probeert de Wereldraad werken, niet als super autorit die christenen voorschrijft ze geloven moeten, maar een gemeenschap van kerk die de Heer Jezus Christu belijden als God en Heila volgens de Schriften en daaro proberen samen hun geme schappelijke roeping te vullen, ter ere van ene Go Vader, Zoon en Heilige Geest (zoals de grondslag luidt).

Dit rapport lijkt me prima gelegenheid om oo plaatselijk het gesprek tusse de kerken voort te zetten, openen of te heropenen, alles wat er op dit gebied re gebeurt en gebeurd is. oecumene begint namelijk niet in Genève, maar bij ieder thuis.

Het bovenstaande is ontleend aan een bijdrage van drs C. Boerma aan het maandblad va de Gereformeerde kerk Nederland. Drs Boerma (52) sinds kort secretaris vo Bewustwording ontwikkeling samenwerking bij de staf van de Wereldraad van Kerken Geneve.

Houding tegenover Sovjet Unie niet doorzichtig

Rivaliteit binnen de Chinese top bepaalt buitenland-beleid

ROTTERDAM — Kleine erzoenende gebaren tussen hina en de Sovjet-Unie zijn kaar de afgelopen maanden el opgevolgd en diplomatieke ringen vragen zich steeds ringender af waarheen die llen leiden.

De Chinezen maken het er zelf et doorzichtiger op. Zij passen en soort "wisselbad-therapie" oe. Op elk warm gebaar dat erst Westerse gemoederen in erwarring brengt, volgt kort aarop telkens een koude straal ie moet demonstreren dat het llemaal zo'n vaart niet zal open. Zo begon Willem van Kenade een beschouwing in NRC/Handelsblad.

HUANG HUA
...raadselachtige gebeurtenissen...

Het raadselachtigst waren de gebeurtenissen van 16 en 17 november toen (ex-) minister van Buitenlandse zaken Huang Hua na terugkeer van de begrafenis van Brezjnev spectaculair verklaarde dat hij "zeer optimistisch" was over de op 5 oktober hervatte Chinees-Russische onderhandelingen. Huangs aftreden werd al maanden verwacht, maar kwam uitgerekend de dag daarna.

Daarop gonsde het aanstonds van de speculaties dat Huangs "versnelde" ontslag een persoonlijke zet van Deng Xiaoping was om de nieuwe Kremlinleiding de boodschap te geven dat er geen speciale koopjes in Peking te krijgen waren en om Washington niet onnodig nog ongeruster te maken. Deze speculatie won aan kracht door een uitspraak van premier Zhao Ziyang diezelfde dag tegen over zijn bezoekende Thaise collega Prem Tinsulanond dat de VS en China grote gemeenschappelijke belangen hadden bij het handhaven van de wereldvrede.

VOORTGEZET

Het spel van gemengde aan-, uit- en tussensignalen heeft zich ook de hele maand december voortgezet. Het invloedrijke Chinese maandblad "Liaowang" (Uitkijk) publiceerde in zijn december-nummer bijvoorbeeld een reportage uit het Chinees-Russische grensgebied die meldde dat de spanning daar afgenomen was, aangezien minder vaak dan voorheen Russische militaire oefeningen werden gehouden. Maar ingaand op vragen van correspondenten over de mogelijkheid van terugtrekking van Russische troepen uit het grensgebied zei een hoge Chinese woordvoerder op 15 december dat zo'n maatregel geen betekenis had zolang er ook geen troepen uit Buiten-Mongolie werden teruggetrokken. "De Mongoolse grens ligt dichter bij Peking dan de Russische grens en aan beide grenzen moet actie worden ondernomen", aldus deze functionaris. Hij zei tevens dat er niet met de gedachte werd gespeeld om de betrekkingen tussen de communistische partijen van de beide landen te herstellen zoals door Moskou wordt gewenst.

Een volgend paar van complementaire signalen kwam toen het Russische regeringsblad Izvestia een boodschap "met warme en beste wensen" van China ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de Sovjet-staat" publiceerde.

De Chinese boodschap kreeg wereldwijze publiciteit vanuit Moskou, maar verscheen pas drie dagen later in het Chinese dagblad voor buitenlanders "China Daily" en helemaal niet in de Chinese binnenlandse media. Wel beschuldigde het Chinese Volksblad de Sovjet-Unie op dezelfde dag van samenzwering tot wereldoverheersing en concentratie van troepen in de "Wakhan Corridor", de smalle grensstrook tussen China, Afghanistan, de Sovjet-Unie, India en Pakistan.

FELLE TWISTEN

Men kan zeggen dat elke gelegenheid verschillend is en een aangepast antwoord vereist, maar achter de schermen van de verboden stad Peking speelt zich heel wat meer af.

Buitenlandse politiek, met name relaties met de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, zijn herhaaldelijk inzet van felle twisten tussen verschillende vleugels van de topleiding geweest. Een dominerend thema in de vernietigende machtsstrijd tussen Mao Zedong en Lin Biao in 1971 was Mao's beleid van toenadering tot de VS. Kort voor Lins dood op de vlucht naar de Sovjet-Unie zou hij Mao hebben toegeroepen: "Als jij Nixon gaat uitnodigen, waarom zou ik dan Brezjnev niet uitnodigen?"

Na de dood van Mao Zedong en de tweede herrijzenis van Deng Xiaping in 1976 '77 begon een sensationele binnenlandse hervormingsrace in een zodanig tempo dat de helft of meer van China het niet kon bijhouden. Maar in de buitenlandse politiek veranderde nauwelijks iets en in de relaties met de Sovjet-Unie helemaal niets. Want ondanks zijn grondige afkeer van Mao's opvattingen over de binnenlandse ontwikkeling van China zat Deng volledig op Mao's wereldstrategische anti-Sovjet-lijn.

Begin februari 1979 riep hij in Washington op tot "wereldwijde gezamenlijke actie tegen het Sovjet-hegemonisme". In april deelde China de Sovjet-Unie mee dat het in 1950 voor 30 jaar aangegane, maar al lang dode Chinees-Russische vriendschapsverdrag niet zou worden verlengd. Toch stelden de Chinezen gelijktijdig, voor het eerst sinds de ontmoeting van de toenmalige premiers Zhou Enlai en Kosygin in 1959, "onvoorwaardelijke onderhandelingen over hangende kwesties en verbetering van de betrekkingen" voor.

WEER RIVALEN

Probeerde China hier het maoistische beginsel van "eenheid van tegenstellingen" te praktizeren of zat er meer achter? Een ongepubliceerde Amerikaanse studie, getiteld "Chinese coalities inzake de buitenlandse politiek en Sovjet-opties in China" tracht aan te tonen dat er voorjaar 1979 opnieuw twee rivaliserende coalities ten aanzien van de buitenlandse politiek waren. De groep rond Deng Xiaoping stelde zich op het standpunt dat China's modernisering snelle en drastische politieke en economische hervormingen vereiste en dat het Westen de grootste mogelijkheden bood voor steun aan die modernisering. Eveneens overtuigd van het permanente karakter van de Sovjet-dreiging tegenover China en de hele wereld bood het Westen ook de beste mogelijkheden voor gezamenlijke confrontatie tegen de Sovjet-Unie, aldus Deng.

Tegenover Deng stond een groep leiders zoals Hua Guofeng, Ye Jianying en Li Xiannian, die in het belang van China's stabiliteit en continuiteit slechts geleidelijke hervormingen (en geen zuiveringen) wenste en wegens China's militaire zwakheid een alternatieve, tactischer aanpak van de Sovjet-dreiging bepleitten.

Deng forceerde in december 1978 een doorbraak in de betrekkingen met de VS zonder de kwestie-Taiwan wezenlijk op te lossen, bracht vervolgens een triomf-bezoek aan de VS en lanceerde onmiddellijk na thuiskomst de "strafexpeditie" tegen Vietnam. Binnenlands liep de "democratische beweging" - waarachter Deng aanvankelijk de drijvende kracht was - echter voor het eerst uit de hand. Frustraties over Dengs veel te liberale binnenlandse beleid, zijn "capitulatie" in de kwestie-Taiwan en de teleurstellende resultaten van de Vietnam-expeditie brachten volgens het Amerikaanse rapport zijn rivalen ertoe het voorstel tot onderhandelingen met de Sovjet-Unie erdoor te drukken. Deng Xiaoping moest enige stappen terugdoen en verloor voor enkele maanden zijn prominente positie in de Chinese pers.

WEER LI

Maar in juli/augustus begon zijn tegenaanval en eisten de Chinese media dat de kwestie van "hegemonie" op de agenda voor de besprekingen met Moskou moest komen. De gesprekken begonnen uiteindelijk half oktober totdat de Russische invasie van Afghanistan Deng Xiaoping "in het gelijk stelde". Een tweede ronde is nooit gehouden. Beziet men het voorspel tot de onderhandelingen van 1982, dan is het opnieuw Dengs rivaal Li Xiannian die in januari in een interview met het Italiaanse communistische dagblad "L'Unita" voor het eerst de mogelijkheid suggereerde van een verbetering van de betrekkingen met de Sovjet-Unie. Een geruchten-stroom volgde dat Deng Xiaoping voor de derde keer afgezet of op zijn minst gedegradeerd was. Op dat moment stonden de betrekkingen met de VS op instorten wegend de wapenleveranties aan Taiwan. Later in het jaar volgde de oproepen van Brezjnev in Tasjkent en Bakoe.

ONWRIKBAAR

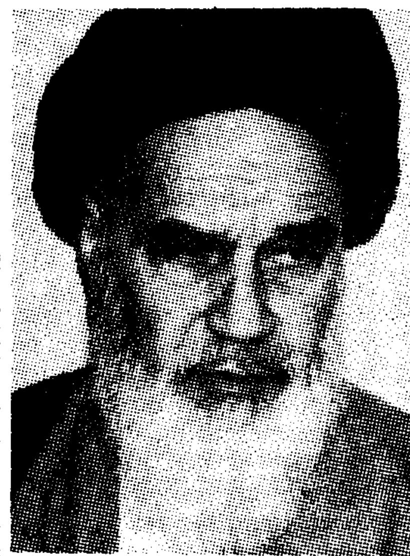
Den Xiaoping, onbeschadigd maar meer dan tevoren doordrongen over de grenzen aan de betrekkingen met het Westen, verzet zich niet meer tegen de onderhandelingen. Maar de voorwaarden lijken onwrikbaar: terugtrekking van de troepen uit de grensgebieden en Afghanistan en stopzetting van steun aan de Vietnamese bezetting van Cambodja.

Toen China in 1955 zijn eerste ambassadeursgesprekken met de VS begon stelde het ook drie voorwaarden: verbreking van de diplomatieke betrekkingen van Taiwan, opzegging van het defensieverdrag en terugtrekking van Amerikaanse troepen uit Taiwan. De Chinezen hebben die eisen 23 jaar herhaald totdat president Carter er in 1978 aan toegaf.

Wellicht hebben zij met de Russen meer geduld nodig. In elk geval maken zij ernst met hun bijgestelde beleidsorientatie van onafhankelijkheid, gelijke afstand tegenover de supermachten en steun aan de Derde Wereld.

De tweede ronde van Chinees-Russische onderhandelingen zal niet beginnen voordat de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken George Shultz in februari in Peking is geweest. De vraag is wie zich het eerst weer zal "misdragen", de Amerikanen in Taiwan of de Russen elders. Tot zover Willem van Kemenade in NRC/Handelsblad.

Chomeini slechtste, Reagan 12e

CHOMEINI
...op voet gevolgd door Gaddafi...

NEW YORK — Irans revolutionaire leider ajatollah Chomeini staat boven aan een lijst van slechtste leiders in de wereld die is samengesteld door 51 deskundigen op het gebied van de buitenlandse politiek op verzoek van het Amerikaanse tijdschrift Parade. Het onderzoek stond onder leiding van de columnist Jack Anderson. De Libische leider Gaddafi werd tweede. Premier Begin van Israel werd vijfde, terwijl president Reagan op de twaalfde plaats kwam. Aan het onderzoek namen buitenlandspecialisten van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, het ministerie van Defensie en de inlichtingendienst CIA deel. Voorts deden journalisten, academici en buitenlandse diplomaten aan het onderzoek mee. Aan hen werd gevraagd vijf criteria in aanmerking te nemen: despotisme, onverantwoordelijkheid, persoonlijke inhaligheid en persoonlijke instabiliteit, aldus Parade.

De lijst zier er als volgt uit: 1. Ajatollah Roehollah Chomeini, Iran;; 2. Muammar Gaddafi, Libie; 3. Mobutu Sese Seko, Zaire; 4. Jean Claude Duvalier ("Baby Doc"), Haiti; 5. Menachem Begin, Israel; 6. Alfredo Stroesner, Paraguay; 7. Augusto Pinochet, Chili; 8. Ferdinand Marcos, Filippijnen; 9. Leonid Brezjnev, Sovjet-Unie; 10. Generaal Leopoldo Galtieri en de hele Argentijnse junta; 11. Pieter Botha, Zuid-Afrika; 12. Ronald Reagan, Verenigde Staten; 13. Pol Pot, van de guerrillabeweging Rode Khmer in Cambodja; 14. Kim Il-Sung, Noord-Korea; 15. Roberto D'Aubuisson, El Salvador; 16. Fidel Castro,

MENAGHEM BEGIN
..... voor Pinochet.....

Cuba; 17. Indira Gandhi, India; 18. Generaal Efrain Rios Montt, Guatemala; 19. Generaal Mohammed Zia Ul Haq, Pakistan; 20. Enver, Hoxha, Albanie.

Bulgaarse connectie

IN HET ITALIAANSE parlement zijn onthullingen gedaan over wat de 'Bulgaarse connectie' wordt genoemd, het aandeel van de Bulgaarse geheime dienst in de moordaanslag op de paus. Minister Lagorio van Defensie gebruikte ongewoon scherpe bewoordingen en noemde de aanslag een 'oorlogsdaad in vredestijd'. In laatste instantie zou het allemaal nog weer te maken hebben met Polen, de geheime diensten van het Oostblok zouden de morele macht van deze Poolse paus hebben willen uitschakelen. Tijdens de zitting van het Italiaanse parlement kwamen nog allerlei andere gegevens naar buiten, waaruit kon blijken, dat de Bulgaarse geheime dienst ook terroristische organisaties in Italië zou hebben gesteund. Minister Darida van Justitie noemde de Bulgaarse hoofdstad Sofia een 'vooraanstaande schakel' in de handel van drugs en wapens.

DEZE ZAAK HEEFT een extra kant: Andropov, de huidige topman van de Sovjet-Unie, was leider van de Russische geheime dienst op het ogenblik, dat de aanslag op de paus werd gepleegd. Indien de Italianen gelijk hebben, moet hij op de hoogte zijn geweest van de plannen voor de aanslag. Inmiddels hebben de Russen categorisch ontkend, dat zij daar iets mee hebben te maken: ze beschuldigden de Italianen — en natuurlijk de westerse pers, die heeft het bij hen altijd gedaan — van een leugencampagne. Overigens was het niet de eerste keer, dat zij met een ontkenning kwamen, ze deden dat al in September naar aanleiding van een tamelijk eigenaardige bron: een publikatie in Reader's Digest.

VEEL OPVALLENDER is echter de twijfelende reactie van een geheel andere kant. De New York Times publiceerde namelijk een groot verhaal over de opvattingen van de Israëlische geheime dienst en daaruit blijkt, dat men daar ernstig twijfelt aan de Italiaanse lezing. Dat is daarom zo opvallend, omdat de Israëlische 'intelligence' een grote reputatie heeft: dit land beschikt over uiterst goede informatiebronnen, zo is meermalen gebleken. Een markant voorbeeld daarvan was de opstand in Iran, die tenslotte leidde tot de val van de Sjah: westerse ambassades hadden geen aanleiding gezien om hun regeringen te waarschuwen voor ongeregeldheden, maar de Israëliers oleken precies op de hoogte van de situatie te zijn.

DE ISRAELIERS ontkennen — volgens de New York Times — niet, dat de Bulgaren actief zijn op het gebied van terreuractiviteiten, maar van een connectie met de aanslag op de paus is hun niets gebleken. Dat zou naar hun mening voor de Bulgaren een te groot risico hebben betekend, omdat ontdekking van een dergelijke connectie altijd mogelijk is. Wel beschikken de Israëliers over materiaal, waaruit blijkt, dat er intensieve verbindingen bestaan tussen de Bulgaarse geheime dienst — waarvan wordt aangenomen, dat die nauw met de Russische samenwerkt — en de Palestijnen. Vandaar gaan er weer verbindingen naar terroristische groepen in West-Europa. Een aantal Palestijnen zou na de verovering van Beirut asiel in Sofia hebben gekregen.

AAN ISRAELISCHE kant zijn theorieën ontwikkeld — nog altijd volgens de New York Times — waarom nu zo nadrukkelijk een relatie tussen Bulgarije en de aanslag op de paus wordt gelegd. De Italianen zouden bijvoorbeeld misleid kunnen zijn door opzettelijk verkeerde informatie, die ook weer deel kan uitmaken van een poging — intern of extern — om Andropov in diskrediet te brengen. Het is een schimmig geheel en doet denken aan het joods-Russische grapje van twee kooplieden, die elkaar op een station ontmoeten. Nummer één vraagt nummer twee, wat hij gaat doen, waarop de eerste zegt, dat hij naar Minsk gaat om graan te kopen. Nummer twee ontsteekt in woede: 'Als je in andere gevallen zegt, dat je naar Minsk gaat om graan, ga je in werkelijkheid naar Pinsk om hout te kopen. Ik weet toevallig, dat je dit keer echt naar Minsk om graan gaat, waarom houd je me voor de gek?'

IN HET INTELLIGENCEWERK wordt kennelijk met zoveel dubbele bodems gewerkt, dat alleen maar de ingewijden aan één kant weten, wat echt en wat onecht is. De waarheid zal wel nooit naar buiten komen. De historie zit vol met dergelijke raadsels, waarbij naast de officiële lezing allerlei andere theorieën opgeld doen, die vaak echter klinken dan de 'echte' verklaring. Wie vermoordde John F. Kennedy? Wie stichtte de Rijksdagbrand? Wie zaten er achter de moord op dr Martin Luther King? Of in Nederland: zijn de verklaringen van oud-hoofdcommissaris F. van 't Sant — de vertrouwde van koningin Wilhelmina — correct of pleegde hij meineed?

IN ITALIE IS men er van overtuigd, genoeg bewijsmateriaal te hebben om aan te nemen, dat er een complot was om het maatschappelijk bestel van dit land te ontregelen en — in relatie tot de Poolse opstand — de paus te vermoorden. Het kan zeker waar zijn. Helaas, niemand buiten dat enge kringetje van figuren met 'zwarte brillen' weet, wat Andropov wel of niet wist van een eventuele aanslag op paus Johannes Paulus II. Kocht hij op de dag van die aanslag graan in Minsk of hout in Pinsk?

Het bovenstaande commentaar van hoofdredacteur De Kok verscheen in de Haagsche Courant.

Lichte verzachting isolationisme aangekondigd

Albanese leider Hoxha houdt stand ondanks verraad en gif

ROTTERDAM — In de nacht van 16 december 1981 ontving de Albanese premier Mehmet Shehu het definitieve bevel van zijn opdrachtgevers in de Joegoslavische geheime dienst: de gifmoord op partijleider Enver Hoxha, zijn wapenbroeder uit de Tweede Wereldoorlog naast wie hij sinds 1954 als premier gediend had, zou tijdens de eerstvolgende zitting van het Albanese Politburo voltrokken moeten worden. Zo begon een beschouwing in NRC/Handelsblad.

Mehmet Shehu kon er niet langer tegenop. Na veertig jaar in dienst van de Joegoslavische, de Amerikaanse, de Sovjet- en de Britse geheime diensten trouw aan de Albanese revolutie te hebben voorgewend, besloot hij de moord niet te voltrekken, maar zelfmoord te plegen met behulp van een pistool. Zijn vrouw steunde hem in deze beslissing, omdat ze hoopte dat op deze wijze de familie-eer zou kunnen worden gered, Shehu als loyaal communist zou kunnen worden begraven, en hun twee zoons zouden worden gespaard.

ISOLEMENT

Dat is het kernverhaal uit het nieuwe, 650 pagina's tellende deel "herinneringen" van de Albanese partijleider Enver Hoxha, 74 jaar is hij nu, en na de breuk met Moskou en Peking staat hij aan het hoofd van een 2,7 miljoen inwoners tellend Balkan-land waar een strengorthodoxe vorm van marxisme-leninisme in bijna volstrekte afzondering van de rest van de wereld in praktijk wordt gebracht.

De beide supermachten, beide door Hoxha verketterd, speuren naar tekenen van een mogelijke verzachting van de isolationistische politiek van het land, om nog in Hoxha's nadagen of onder het bewind van zijn toekomstige opvolgers contacten aan te knopen met het strategisch niet onbelangrijke Albanie. In principe, menen zij, moet toch ook Albanie — hoe trots ook — niet ongevoelig zijn voor de effecten van economische hulp. Maar de inspanningen van Moskou en Washington bleven tot nu toe zonder enig resultaat. Zo had de nieuwe Sovjet-partijleider Joeri Andropov zag zijn recente vriendelijke opmerkingen aan het adres van Tirana beantwoord met het commentaar dat hij "fascistentaal" gebruikte. De Verenigde Staten overwegen nu om Tirana de Albanese goudschat terug te geven, die zij sinds de vondst ervan aan het einde van de Tweede Wereldoorlog in bewaring hebben. Maar al twee keer eerder, in 1973 en 1980, is gebleken dat Tirana wel de terugkeer van de goudschat eist, maar de prijs daarvoor, contact met de buitenlandse klassevijand, te hoog vindt.

GISTING

Of dat altijd zo zal blijven, lijkt echter geenszins zeker, nu het binnen de politieke leiding van het 2,7 miljoen inwoners tellende Albanie gist en personele verschuivingen aan de orde van de dag zijn. De positie van de bejaarde partijleider lijkt daarbij onomstreden. Uit zijn redevoeringen en geschriften komt hij zelfs naar voren als de belangrijkste motor van een "verjongingscampagne" binnen het Albanese leiderschap. Hoxha zelf had die campagne in 1981 op het Achtste partijcongres aangekondigd, en dat het hem ernst was, bleek bijvoorbeeld eind 1982, toen er maar liefst tien nieuwe ministers hun intrede deden in de regering.

Daarnaast lijkt Hoxha echter ook bezig met politieke liquidaties. Dat is — postuum — het geval bij Mehmet Shehu, wiens zelfmoord in december '81 wel bekend was gemaakt, maar zonder de onthulling dat hij al decennia lang in dienst van buitenlandse geheime diensten stond. Hoxha maakte dat een jaar later plotseling bekend in een verkiezingstoespraak en werkt de beschuldigingen nu verder uit in het nieuwe deel van zijn memoires.

Ook de nummer drie van het regime, de 63-jarige minister van Defensie en lid van het Politburo, Kadri Hasbiu, krijgt in het boek een veeg uit de pan, al wordt niet precies uitgelegd wat zijn plaats was in het komplot van Shehu en de zijnen. Bij de verkiezingen van 1982 stond Hasbiu niet op de kandidatenlijst voor de Nationale assemblee, en kenners nemen aan dat hij ook zijn plaats in het Politburo al heeft verloren.

Na het overlijden van een ander prominent lid van Hoxha's bewind, de bejaarde Hysni Kapo, enkele jaren geleden, begint de kring oudgedienden en vertrouwelingen waaruit een opvolger voor Enver Hoxha zou kunnen voortkomen, zo langzamerhand klein te worden.

ENVEP HOXHA
...relatief vriendelijk.....

Als mogelijke opvolger wordt de 57-jarige Ramiz Alia genoemd, die in november tot staatshoofd is benoemd en in de officiele pers (de enige die er in Albanie bestaat) als de tweede man naar voren wordt geschoven. Een andere rijzende ster is Shehu's opvolger als premier, de 60-jarige Adil Carcani.

Het is binnen Albanie's rigide politieke structuur voor Hoxha's potentiele opvolgers natuurlijk niet mogelijk aan te geven waarin hun politiek zou verschillen van die van de huidige partijleider.

Wel liet Carcani zich in november opvallend vriendelijk uit over de Bondsrepubliek, door te zeggen dat de handel met dit land zich "bevredigend" ontwikkelt, en dat de Albanees-Westduitse geschillen "met goede wil" kunnen worden opgelost (Tirana eist van Bonn uitgebreide herstelbetalingen voor de bezitting door de nazi's).

Maar de premier deed daarmee eigenlijk niet meer dan opmerkingen van Enver Hoxha herhalen. Want het is Hoxha zelf die in zijn verkiezingstoespraak relatief vriendelijke opmerkingen maakte over de buitenwereld met name over Italie, Griekenland en Turkije, en daarmee een lichte verzachting van de isolationistische politiek leek aan te kondigen. Na de val van Shehu en Hasbiu, twee politici die bij uitstek verbonden waren met de drastisch optredende politieke politie, achtte Hoxha eind '82 ook het moment aangebroken voor een amnestie voor sommige categorieen gevangenen, voorzover bekend de eerste amnestie in het naoorlogse Albanie.

VERGIF

Maar Hoxha laat ook zijn tanden zien, bijvoorbeeld met een heftige perscampagne tegen Joegoslavie waarin ook de spectaculaire onthullingen over de zelfmoord van Mehmet Shehu passen. Al in 1972 zouden de Joegoslavische geheime dienst Udba en de Amerikaanse CIA — overigens onafhankelijk van elkaar — Shehu de keus hebben gelaten tussen drie manieren om Hoxha van kant te maken: een auto-ongeluk, een geweerschot van grote afstand of een langzaam werkend gif. Het echtpaar Shehu prefereerde de laatste methode, maar aarzelde lang.

Inmiddels maakte de verrader Shehu, die volgens Hoxha's "herinneringen" juist door zijn vertoon van voorbeeldige trouw aan de partij veertig jaar lang zijn ware aard had weten te verbergen, een fatale fout. Om binnen de communistische partij verdeeldheid te zaaien, liet het echtpaar Shehu (mevrouw Shehu was directrice van de partijschool) een van hun zoons een verloving aangaan met een meisje uit een familie waarvan zeven voortvluchtige oorlogsmisdadigers deel uitmaken. Op 17 december, de dag nadat Mehmet Shehu de definitieve opdracht tot de moord op Hoxha had ontvangen (uit handen van minister van Buitenlandse Zaken Fecor Shehu die ook in het complot zat), werd de premier door alle leden van het Politburo ernstig gekapittelt over de mésaillance van zijn zoon.

Hoxha zelf liet zich daarbij niet onbetuigd. Hij schrijft dat hij Shehu toevoegde: "Denk heel de nacht na en vertel ons morgen in het Politburo welke motieven je hierto hebben gedreven. Jouw alibi voor de verloving houdt geen stand. Iets anders heeft jou gedreven tot deze laakbare daad". De nacht kwam de verrader tot inkeer. Tot zover NRC/Handelsblad.

Godsdienst-onderricht mist kansen.....

(Vervolg van pag. 1)

stond een kerkje. Fransiscaanse Paters vertelden aan de hier wonende indianen over die Goede Vader, die zijn enige Zoon naar de aarde stuurde. Bij de verovering van het eiland werd door de W.I.C. een premie uitgeloofd voor het gevangen nemen van de pastoor en de kerkjes gingen in vlammen op. Vanaf 1677 kwamen er onregelmatig paters uit Venezuela om de blijde boodschap te verkondigen".

Het laatste onderdeel gaat over het doopsel, en de ziekenzalving. Bij de werkvormen voor dit laatste project, gaat het weerendeels erom dat leerlingen iets opschrijven, tekenen of opzoeken in de bijbel. De evaluatie geschiedt door middel van opdrachten die de zelfwerkzaamheid van de leerlingen stimuleren. Dit in tegenstelling tot de twee eerste delen van het project, waarbij meer de vraag en antwoordmethode geldt ter evaluatie van de aangeboden leerstof.

NEGATIE VAN DE LEERLING EN GESCHIEDVERVALSING

Bij de verantwoording ten aanzien van de doelstellingen en de opzet van het project, en dus binnen het project zelf, merk ik niet dat er met de leerlingen rekening wordt gehouden. Ik tref geen voorstudie aan ten aanzien van deze leerplanfaktor. De verantwoording geeft impliciet wel aan dat de samenstellers zijn uitgegaan van twee vooronderstellingen. Op de eerste plaats dat leerlingen niet met de bijbel kunnen omgaan. Op de tweede plaats dat bij de leerlingen een begin tot geloven met betrekking tot de bijbel aanwezig zou zijn. Maar hoe standvastig zijn deze vooronderstellingen? Hebben leerlingen wel een levensbeschouwelijke interesse, zo ja, van welke aard is deze interesse? Hoe is de binding van leerlingen met Christelijk geloof en kerk? Welke onderwerpen willen leerlingen het liefst besproken zien in de godsdienstles?

Door slechts uit te gaan van de vooronderstelling dat bij leerlingen een begin tot geloven met betrekking tot de bijbel bestaat, worden leerlingen gebonden aan de teksten van de Schrift. Gehoopt wordt dat ze bij hun eigen ervaringen zullen uitkomen. Leerlingen krijgen door deze aanpak weinig kans om een inbreng te hebben in het onderwijsproces. Door na te laten om een analyse te maken van de feitelijke situatie en levensorientering van de leerlingen en de maatschappij waarin zij leven, gaat men voorbij aan het feit dat het hier voor een groot gedeelte gaat om, wat de Braziliaanse theoloog Gustavo Gutierrez noemt, "niet-personen". Om mensen die door hun gebondenheid aan en door hun afhankelijkheid van rijkere landen geneigd zijn tot een manier van leven, welke zij afkijken van de rijkere landen waarvan zij afhankelijk zijn, wat hen belemmert in hun eigen ontwikkeling.

De eigen ervaringen, vragen en leefwereld van de leerlingen worden dus miskend. Slechts een enkele keer sluit het project aan bij de leefwereld of de historische achtergrond van de leerling. Maar die achtergrond wordt ondergeschikt aan de aan te bieden informatie. De feitelijk historische achtergronden worden verdoezeld. Een sprekend voorbeeld hiervan is de leestekst in het werkboekje voor de leerlingen bij het onderdeel "Kerk en Sacramenten" welke wij hierboven hebben aangehaald.

Wat de werkelijke reden was dat de W.I.C. de pastoors gevangen nam en de kerkjes in brand stak wordt hier verzwegen. Er wordt niet vermeld dat het de W.I.C. primair ging om handel te drijven en dat men de negers en indianen niet de broederschap kon prediken en tegelijkertijd de "broeder" op mens-onterende manier behandelen. Er wordt niet vermeld, dat diezelfde bijbel gebruikt werd om de barbaarsheden te rechtvaardigen, om bijvoorbeeld door middel van de tekst van de vervloeking van Cham door Noach, de afstammeling van de eerste, de negers, tot blijvende dienstbaarheid aan de blanken te binden.

MAATSCHAPPIJ

Bij de analyse van de doelstellingen van het project hebben wij ons ook de vraag gesteld, in hoeverre houdt men rekening met de maatschappij? Ik konstateer dat er met de maatschappij slechts rekening wordt gehouden, in zoverre men kennis van de Christelijke traditie bij de leerlingen wil overdragen als een waarde op zich. Aangenomen wordt dat de socialisering van Christelijke waarden door de school een vanzelfsprekende zaak is. Men gaat ervan uit dat de leerling onvolkomen is, en dat hij kennis moet nemen van de Christelijke traditie, wil hij lid worden van de samenleving. Die socialisering geschiedt onder dekking van de evangelische prioriteiten van naastenliefde, gemeenschap, ommekeer en navolging.

Maatschappelijke tegenstellingen bestaan er blijkbaar niet want die komen wij in het project nergens tegen. Het breken van het brood, eucharistie, wordt geplaatst in het teken van de inter-persoonlijke relatie: "het kerstdiner, een pick-nick, een barbecue of een etentje rond het kampvuur kunnen ons blij maken en ons dichter bij elkaar brengen", lezen wij. De maatschappelijke werkelijkheid, van afhankelijkheid, ongelijke verdeling, werkeloosheid, treffen wij nergens aan.

Hierdoor denk ik te mogen stellen dat de overdracht die er plaatsvindt in het godsdienstonderwijs slechts ten dienste staat van de socialiserende funktie van de school. De kennis, waardigheden en houdingen zoals die aan de leerlingen worden overgedragen, dragen er niet toe bij om meer gerechtigheid en solidariteit tussen de leerlingen onderling en in de samenleving te bevorderen. De maatschappelijke ongelijkheid en de individuele en maatschappelijke onvrijheid worden niet aan de orde gesteld, waardoor ook de kennis die overgedragen wordt, niet functioneert als een instrument om de maatschappelijke werkelijkheid te doorzien. Dit kan namelijk alleen wanneer die zelfde werkelijkheid ter discussie wordt gesteld.

THEOLOGIE

Met betrekking tot deze leerplanfaktor houdt het project zich slechts bezig met begrip "Schrift", en dan om leerlingen zin, verband en verbondenheid te doen ontdekken in de woorden van de Schrift. Strikt genomen zou het projekt gebruikt moeten maken van de theologische discipline van de exegese. Maar dit wordt in het project niet gedaan. Een enkele keer heeft men een poging gewaagd om de hulp in te roepen van de exegese. Dit stond in het verlengde van een andere doelstelling van het project, namelijk om leerlingen enig begrip bij te brengen van de bijbelse taal en stijl. Maar dit is niet het hoofddoel van het project en deze doelstelling maakt ook in de achtergrond en [illegible] kennisoverdracht. Het op de achtergrond geraken van deze doelstelling [illegible] bijvoorbeeld duidelijk naar voren in hoofdstuk vijf van het tweede deel van het project. Daar gaat het over Maria en de geboorte van Jezus. Erg traditioneel, rooms en braaf laat men de leerlingen ter ere van Maria, een weesgegroet opschrijven in het papiaments. Vervolgens moeten leerlingen de woorden die uit de bijbel overgenomen zijn in hun werkboekje onderstrepen, en daarna het gebed met een rozenkrans versieren. Het kerstfeest wordt gepresenteerd als een zoet feest met kribbe, Maria, Jozef, kind en herders, schapen en engelen. De messiaanse toekomst van het Christendom, de emancipatiefunktie van de godsdienst en de profetisch-kritische funktie van de theologie worden op deze wijze niet benut.

CONCLUDEREND

Ik heb mij bij de analyse van het hierboven besproken project bewogen op het niveau waar het [illegible] speelt. Daarbij heb ik de vraag gesteld, in hoeverre men rekening heeft gehouden met drie aspecten die uiterst belangrijk zijn, bij de opstelling van doelstellingen voor het vak godsdienst.

Mijn conclusie luidt dat uitgaande van dit project, het huidig godsdienstonderwijs slechts een socialiserende funktie vervult. Het project getuigt van een visie op het vak godsdienst die de funktie heeft om leerlingen in te wijden in een systeem van Christelijke waarheden. De school wordt in deze visie gezien als een verlengstuk van de kerk en kerkelijke verkondiging. Het vak godsdienst identificeert zich met de kerk. Leerlingen worden niet bewust gemaakt ten aanzien van de religieuze normen en waarden die er bij henzelf en in de samenleving als algemeen aanvaard worden. Evenmin wordt de ongerechtigheid, ongelijkheid, de maatschappelijke en individuele onvrijheid aan de kaak gesteld. Integendeel.

De feitelijke waarde-bepaling en levensorientering van de leerlingen, de imitatie-drang, het gebrek aan gevoel van eigenwaarde en zelfrespekt worden niet aangeroerd, en op de oorzaken van die feitelijke levensorientering en levenssituatie wordt niet ingegaan. Alles ligt in de inter-persoonlijke relatie, in de privé-sfeer. Leerlingen zouden moeten leren elkaar te dienen. Binnen het godsdienstonderwijs wordt middels dit project, de tendens versterkt om de werking van de godsdienst verder terug te dringen naar de privé-sfeer en zo de reikwijdte van de godsdienst en haar emancipatorische kracht te verminderen.

Hiermee zijn wij beland bij de vraag waartoe het vak godsdienst dient. Waar moet het vak godsdienst zich nu mee bezig houden? Concreet, wat zijn de doelstellingen van het vak godsdienst?

Om dit te bepalen is niet gemakkelijk. Het een en ander hangt af van allerlei faktoren. Zo dient men rekening houden met het niveau waarop het konkrete onderwijsleerproces en de voorbereiding van dat proces zich afspeelt. Tevens moet men in ogenschouw nemen, de positie van het vak gods[dienst] binnen de school als [maat]schappelijke institutie. [...] moet men ook rekening h[ouden] met de relatie tussen sch[ool en] kerk als maatschappelijk[e insti]tuties enerzijds en met de [relatie] van die instituties tot het [geheel] van de maatschappij [ander]zijds. Bij al deze asp[ecten] speelt de visie die men h[eeft op] de vraag naar de verh[ouding] tussen individu en [maat]schappij een belangrijk[e rol en] is deze visie mede bepalend [voor] de opstelling van de al[gemene] doelstellingen van he[t gods]dienstonderwijs.

Zoals gezegd heb ik m[ij in het] voorgaande bewogen [op het] niveau waar het onderw[ijsleer]proces en de voorbe[reiding] daarvan plaatsvindt. [Op dit] niveau zullen steeds de [...] vaststelbare behoeften [en inte]ressen van de leerling[en, hun] beleven en de problemen [van de] maatschappij kritisch b[...] moeten worden en de o[...] lingen binnen de wet[...] verbonden aan het vak [...] [...]. Het is nu zaak [om] bij de bepaling van de al[gemene] doelstellingen van h[et vak] godsdienst meer aandac[ht te] schenken aan de eman[cipatorische] funktie. Centraal zal [...] staan, de bewustwording [van] leerlingen van de feitelij[ke maat]schappelijke situatie wa[arin zij] verkeren. De levensorie[ntering] van de leerlingen, hun [...] praxis, hun maatscha[ppelijke] situatie, hun behoeften [...] bijmen dienen het uitgan[gspunt] te zijn van het gods[dienst]onderwijs.

Vooraf zal dus bepaald [moeten] worden in welke situa[tie de] leerlingen zich bevinde[n. De] bronnen van de [...] christelijke traditie en [...] tische reserves die de[...] vatten mogen verv[...] aangesproken worden [...] bijdrage te leveren in het [...] oplossen van de individ[uele en] maatschappelijke onvrij[heid en] ongelijkheid. Eerste ver[eiste is] dat leerlingen voor[...] worden op het besef d[...] zichzelf te doen waarder[en om] wat ze zijn en voor [wat ze] kunnen worden.

ERIC [illegible]

Miljarden uitgegeven aan moderne bewapening

Derde wereld neemt 62-80% van wapenaanbod af

LONDEN — [illegible]

[illegible] leidde tot een wapenindustrie die het land maakte tot de een na grootste Derde-wereldexporteur van wapens. Brazilie breidde zijn wapenindustrie tot een overheersende positie uit, met een [illegible] procent van de Derde wereld na opzegging van het militaire verdrag met Washington in 1977 met het oog op [illegible] mensenrechten van president Carter. Het Midden-Oosten met vooral het oorlogvoerende Iran en Irak is verreweg de grootste Derde-wereldmarkt. Ontwikkelingsdeskundigen beschuldigen landen van de Derde wereld er van miljarden dollars te besteden voor wapenaankopen die zij volgens hen beter zouden kunnen uitgeven aan de bestrijding van honger en armoede. [illegible]

[illegible]

Vredes-offensief

DE NIEUWE MAN in het Kremlin zet vaart achter zijn vredesinitiatief. Na zijn voorstellen voor een vermindering van de kernbewapening en zijn pleidooi voor een goed voorbereide topconferentie met president Reagan is hij nu met een belangrijk nieuw element gekomen: directe besprekingen tussen de militaire bondgenootschappen van Oost en West over de vermindering van alle militaire uitgaven, ook die voor conventionele bewapening en over een niet-aanvalsverdrag, dat open zou staan voor derde landen.

De eerste Westelijke reacties waren gereserveerd, maar niet afwijzend. [illegible]

[illegible] besprekken in Genève over de Euro-raketten geen resultaat opleveren. [illegible]

DAT ALLES BETEKENT natuurlijk nog geenszins dat [illegible]

[illegible] West-Europa [illegible]

[illegible] scheen in NRC Handelsblad.

Eerste beweging[...]

VIER HOOFDPUNTEN had het vredesplan voor het Midden-Oosten dat president Reagan in september heeft gelanceerd: ontruiming van Libanon door alle vreemde troepen, dat wil zeggen Israeliers, Syriers en Palestijnen, onmiddellijke stopzetting van de ves[tiging] van Israelische nederzettingen in Cis-Jordanie, alsmede Pales[tijnse] autoriteiten, maar geen Palestijnse staatsvorming in dat gebied, in overeenstemming met de afspraken van Camp David. En ten [slotte] samenwerking van deze Palestijnse politieke constructie me[t het] koninkrijk Jordanie.

Werkelijke vorderingen zijn sindsdien op geen van deze punten gemaakt. Dat is vooral te wijten aan Israel. Jeruzalem heeft zich onmiddellijk tegen de plannen van Reagan uitgesproken en is doorgegaan met zijn koude annexatie van de bezette gebieden, [illegible] onherroepelijke feiten te kunnen scheppen. Het Israelische [illegible] dat er reeds een Palestijnse staat existeert, namelijk Jordanie, en dat de Palestijnen daar hun tehuis moeten vinden.

DE VERWEZENLIJKING van de Amerikaanse plannen [wordt] voorts bemoeilijkt door het feit, dat zij Libanon en nog mee[r Jor]danie voor een moeilijke keuze plaatsen. Van beide landen [wordt] in deze plannen een mate van samenwerking met Israel verw[acht] die vooralsnog onverenigbaar is met het behoud van hun pos[itie in] de Arabische wereld.

Zo heeft Saoedi-Arabie onmiddellijk waarschuwend zijn stem [ver]heven toen Libanon bereid bleek eindelijk met Jeruzalem bespreking[en] te beginnen over het vertrek van de Israelische troepen. [Van] Libanese zijde wordt betoogd dat het daarbij uitsluitend gaat om besprekingen over veiligheidskwesties en niet om onderhandelingen over politieke zaken. Maar de staatsradio van Saoedi-Arabie [ver]klaarde in een commentaar dat de besprekingen tot doel hebben [Li]banon verdragen op te dringen waardoor het uit de Arabische ge[meen]schap zou worden weggehaald.

Bij koning Hoessein van Jordanie is de vrees zijn plaats in de Arabische gemeenschap te zullen verliezen onmiskenbaar. [illegible]

[illegible]